

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVljen 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
578

Subotica, 2. svibnja 2014. Cijena 50 dinara

IZABRANA NOVA VLADA

OKRUGLI STOL
»URBANI SOKCI 9«

DANI A.G. MATOŠA
I JOSIPA ANDRIĆA

BIJELA POLJA POVIJESTI

INTERVJU
MARIJANA PETIR

Praznik rada
U sjeni
nezaposlenosti

GRATIS REKLAMA

ZA DOBAR START

VAŠEG BIZNISA

Dve nedelje besplatno u Vojvođanskoj Svaštari

Uslovi: Samo za nove klijente koji pokreću novi biznis
Dimenzija reklame: 7 x 8 cm, na crno/belim stranama

Rezervacija besplatne reklame:
Tel: 024 673 667
Mob: 065 4000 130
marketing@svastara.rs

VOJVOĐANSKA
Svaštara

www.svastara.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3.000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

SURFUJ BRŽE, ZA SAMO 1 DINAR!

OVOG PROLJEĆA

izaberi BRŽI ADSL paket, a plaćaj ga manje!

Prijavi se sada i dobit ćeš ADSL paket Max 10 po cijeni nižeg paketa, ADSL Max 5! I to nije sve!

Prva tri mjeseca plaćaj samo **1 din**

TIPPNET
INTERNET

www.tippnet.rs

Karađorđev put 2, Subotica

024/555-765

Јавно комунално предузеће „Суботицагаз“ • Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat • Szabadka

Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

TURIZAM

Neka nama blagdana...

Evo nama opet novih blagdana. Lijepo li je nekad i ne raditi, a tek što je lijepo uživati u plodovima mirovine ili zasluženog velikog nasljedstva, ili nekakvog nevjerojatno visokog zgotitka na lutriji. Svi ponekad maštarimo o tome, priznajete? Ja priznajem, te se nadam kako mi se pola prašta... Valjda ona polovica dobitka koju bih odmah i potrošio na ispunjenje svih svojih snova.

Međutim, znate li kako postoje neke branše, ili profesije, koje rade kada svi ne rade? Naravno da znate. Nisu to samo plemeniti zanati i poslovi poput liječnika, vatrogasaca, pekara itd., ima tu i profesija koje bi svi ponekad poželjeli obavljati, poput turističkih djelatnika, vodiča, čuvara bazena ili muzeja i sl. Ja sam neko vrijeme radio kao menadžer u hotelu i to hotelu s 5 zvjezdica. Jako atraktivno zvuči, zar ne? Ali kada god dođu ovako neki blagdani, ili vikendi, kada je velika većina nacije na odmoru i kada se uživa u slobodnim danima, hotelijeri tada zapravo imaju pune ruke posla. Naravno, ako je atraktivna destinacija i dobar hotel u pitanju. Iznimno je dobro kada se blagdani spajaju s vikendom, pa se svi još više raduju većem broju dana za užitke, a hotelijerima ostaje samo potražiti svoju radost u punim hotelskim sobama, restoranima, blagajnama... No, da ne bi ova moja priča dobila patetičan prizvuk, vratimo se našem blagdanu koji još uvijek slavimo. Eto taj 1. svibanj, blagdan koji slavi rad, kroz nerad. Da smo u Japanu ne bi baš tako bilo, ali hvala dragom Bogu da nismo. Pa ćemo zato i ovaj put svoj užitak podijeliti s prirodom, na izletima, s dragim ljudima, uz dobru hranu i dobro vino. Turizam nam cvjeta, raspoloženje je na zavidnoj razini, osmijesi ne silaze s lica, samo neka nam je što više neradnih dana u godini, ali da turistički djelatnici imaju posla. I da plaće redovito budu isplaćivane... Pa nek' radi tko hoće, mi ćemo uživati! A imamo i gdje... Evo nekih preporuka i za to: *Pronađite si neko mjesto »na osami pokraj mora...«*, tamo gdje si možete opustiti dušu i srce i prepustiti se bacanju pogleda u daljinu, a da vam se ne vrati nazad s nekim teškim mislima. Može to biti i negdje u ravnici... Važno je samo da pokraj sebe imate malo svježih maslina i rashlađenog vina i eto ga onaj pravi ugođaj, po kojemu su poznati Dalmoši, ali i svi južnjaci općenito... Ili jednostavno otidite u prirodu, pokraj slapova, usred zelenih gora, gdje često može biti i ugodnije nego pokraj mora. Na kraju, ukoliko ste u prilici, otidite u *Trogir*, taj biser hrvatskoga Jadrana. Čut' ćete priče o starim gusarima i novim turističkim atrakcijama, o njima ćemo i ovdje pisati tijekom predstojećih ljetnih mjeseci.

Piše: Marjan Antić
urednik web-sajta

Jer, znajte da ste uvijek dobrodošli u Hrvatsku, kao i na naš web-portal s nazivom: www.dobrodosli.net

AKTUALNO

Izabrana nova Vlada Republike Srbije ... 7

TEMA

Stevan Mačković: Civilne žrtve među bunjevačkim Hrvatima nakon oslobođenja (1944.-1946.)

Bijela polja povijesti..... 8-9

INTERVJU

Marijana Petir, potpredsjednica Hrvatske seljačke stranke

Hrvatska će sada moći aktivnije djelovati..... 12-13

SUBOTICA

Milan Popović, predsjednik Saveza samostalnog sindikata u Subotici

Napraviti pravednije društvo..... 19

ŠIROM VOJVODINE

U Plavni održani Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića

Sjećanje na obljetnice velikana..... 24-25

KULTURA

Održan Međunarodni okrugli stol u Osijeku i Somboru

Europa i Šokadija..... 32-33

SPORT

Sigmund Ziggy Bogdan, vaterpolist i sportski djelatnik

Vaterpolom premošćujemo kontinente....49

60 stranica za budućnost

U tri sata ekspozea premijer Aleksandar Vučić iznio je u nedjelju puno toga, možda malo i previše. Naime, ako se htjela istaknuti ozbiljnost situacije duljinom ekspozea, u redu. Ali, kako god bilo teško i ekspozea premijera bio važna stvar, pozornost poslije izvjesnog vremena opada. To se vidjelo i po pojedinim zastupnicima u skupštinskim klupama, koji su naveliko poslije sat vremena počeli zijevati, što baš i nije u duhu »nove ere«. U duhu promjene radnih navika – većeg zalaganja, napornog rada, odgovornosti i posvećenosti. Jer bez toga, poručio je premijer, nema nam budućnosti. U čemu je u velikoj mjeri i u pravu.

A kako će izgledati reforme, što će nova Vlada učiniti priopćio nam je premijer u svom prvom i, kako je rekao, najvažnijem obraćanju. Prvo je poručio kako želi sigurnu Srbiju u kojoj nitko ne može nekažnjeno vršiti nasilje nad slabijima, ženama, manjinama ili djeci. Srbiju jakih i neovisnih institucija, neokorumpirane policije i efikasnog sudstva. Želi izgraditi pristojno, tolerantno i uspješno društvo. Želimo i mi. Podsjetio je premijer i kako Srbija kakvu želi(mo) nije jednaka stvarnosti u kojoj živimo i istaknuo kako je nova Vlada svjesna da ispunjenja ciljeva nema bez promjena u društvu, gospodarstvu, ali i mentalitetu ljudi, njihovom načinu razmišljanja, ponašanju i radnim navikama.

Dvije trećine ekspozea posvećeno je ekonomiji i evo kako se planira izgraditi ekonomija 21. stoljeća. Vlada će se, kaže Vučić, s velikom posvećenošću upustiti u tri velike zadaće. Prva je donošenje veoma opsežnog, detaljnog i ozbiljnog paketa reformi u parlamentu, druga zadaća je razvijanje privatnog sektora davanjem poticaja malim i srednjim poduzećima, kako bi se zaposlilo što više ljudi u njima i time rasteretio javni sektor, a treća i najveća zadaća je konsolidacija proračuna smanjenjem troškova i povećanjem prihoda. U ekspozeu su navedeni i rokovi za ostvarenje ovih triju zadaća. Reformski paket zakona će biti dan već tijekom prvog tjedna svibnja novom parlamentu na raspravu, a nova predsjednica Narodne skupštine Maja Gojković je zamoljena da do 15. srpnja zakoni budu usvojeni. Druga zadaća ima za cilj da do 2018. godine privatni sektor bude veći od javnog sektora, a za treću zadaću, gdje spada i konačan završetak restrukturiranja poduzeća, rok je sama sebi dala Vlada do kraja ove godine. Kako bi se ova tri velika cilja i zadaće ostvarili stvorit će se sustav, najavljuje se u ekspozeu, koji počiva na trima stupovima reformi. Prvi je stabilizacija javnih financija, drugi je reforma javnog sektora i treći reforma gospodarskog ambijenta.

Ima toga još u ekspozeu na blizu 60 stranica, ali s obzirom da ovaj broj našega tjednika završavamo već u ponedjeljak, umjesto u srijedu, o prvim koracima, sadržaju reformi i programu Vlade, kao i komentarima, pročitajte više u broju nakon prvosvibanjskih neradnih dana, kojima i ove godine obilježavamo Dan rada.

J. D.

REGIONALNI MEDIJI U JUGOISTOČNOJ EUROPI

Važnost lokalnih i regionalnih medija

Zaključeno je i kako medijske reforme ne bi smjele ugroziti opstanak regionalnih i lokalnih medija, kao ni medija na jezicima nacionalnih manjina.

U Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine 25. je travnja održana medijska konferencija »Regionalni mediji u Jugoistočnoj Europi«, u organizaciji NDNV, Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje i Instituta europskih regija (IRE) iz Salzburga. Održavanje konferencije imalo je za cilj okupljanje medijskih djelatnika iz Austrije, Njemačke, Mađarske, Rumunjske, Hrvatske, Belgije, Bosne i Hercegovine i Srbije, kao i iniciranje međusobne suradnje medijskih javnih servisa, regionalnih javnih servisa i regionalnih studija, kao i elektroničkih medija s regionalnim ili lokalnim emitiranjem televizijskog ili radijskog programa u Srednjoj ili Jugoistočnoj Europi.

PREPOZNATI I DEFINIRATI PROBLEM

Predsjedavajući Instituta europskih regija, Franc

Schausberger, naglasio je kako su problemi regionalnih medija bitni kao i odnos prema regijama u Europi, jer ovi mediji predstavljaju pandan globalizaciji medija. »Austrija je za potrebe medija na komercijalnoj osnovi već stvorila dokumentacijsko-arhivski centar regija i to kroz nacionalnu agenciju APA, u kojoj se nalaze sva potrebna dokumenta i arhiv za sve regionalne ili lokalne medije i čija je aktivnost iz dana u dan sve veća«, rekao je Schausberger. Potpredsjednik Vlade APV i pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje Slaviša Grujić naglasio je da je važno da građani zemalja ove regije, koji se nalaze u nacionalno manjinskom položaju, imaju otvorene mogućnosti prekogranične suradnje, posebno s matičnom državom, ali i sa svima koji su po njihovoj procjeni značajni za očuvanje i razvoj njihova nacionalno-kulturnog identiteta. Nazočne su pozdravili i državna tajnica u Ministarstvu kulture i informiranja Gordana

Predić i predstavnica Ureda Vijeća Europe u Beogradu Nadja Skenderović-Čuk.

SURADNJA NA RAZLIČITIM RAZINAMA

Tijekom konferencije razgovaralo se o mogućnostima suradnje regionalnih medija u Jugoistočnoj Europi, o mogućnostima suradnje u svezi s arhiviranjem sadržaja i inicijativi za formiranje dokumentacijskog centra regionalnih medija, kao i o politici suvremene lokalne komunikacije. Kao bitan čimbenik demokratizacije i europeizacije društva izdvojen je opstanak i razvoj regionalnih i lokalnih medija. Također je naglašeno kako, iako postoji prekogranična suradnja između regionalnih medija u Jugoistočnoj Europi, ona nije na zavidnoj razini i trebalo bi je unaprijediti. Neophodno je da javni servisi u multietničkoj i multikulturalnoj regiji kakva je Jugoistočna Evropa promiču vrijednosti tolerancije i dijaloga među različitim kulturama, što izravno pridonosi unapređenju položaja nacionalnih manjina, ali i manjinskih i marginaliziranih skupina. Zaključeno je i kako medijske reforme ne bi smjele ugroziti opstanak regionalnih i lokalnih medija, kao ni medija na jezicima nacionalnih manjina.

DIGITALIZACIJA MEDIJSKE ARHIVE

Konferenciji je nazočio i Ivan Karan, ravnatelj NIU »Hrvatska riječ«. Njegovu pozornost privukla su iznesena iskustva austrij-

Ivan Karan

skih medija. »Posebnu pozornost mi je privuklo predstavljanje načina digitalizacije pisanih izdanja austrijskih listova kako bi bili lakše dostupni širem krugu čitatelja. Oni rade na digitalizaciji starih izdanja iz 50-ih godina. Nešto slično radi i Hrvatska riječ tako što će se svi naši brojevi učiniti dostupnim u PDF izdanjima i pretragom će biti omogućeno čitanje Hrvatske riječi po člancima. Tako ćemo biti dostupni većem broju čitatelja, a istodobno smo i jedan vid arhive događanja u hrvatskoj zajednici. Veoma mi je interesantna i praksa iz Austrije koja se odnosi na to koliko imaju regionalnih tjednika, kao i da su ti tjednici besplatni. To su privatni mediji koji se financiraju iz reklama. Mislim kako će i put daljnjeg razvitka manjinskih tjednika voditi k tome da budu besplatno dijeljeni«, kazao je Karan. On je istaknuo kao dobro zapažanje da regionalni medijski servisi mogu postojati bez obzira na to je li država regionalno uređena.

M. H.

MEDIJSKI ZAKONI USKORO PRED NOVOM VLADOM

Nacrti medijskih zakona naći će se uskoro pred novom Vladom Srbije, a u najskorijem roku trebali bi biti predloženi Narodnoj skupštini, izjavila je državna tajnica u Ministarstvu kulture i informiranja Gordana Predić. »Donošenje medijskih zakona je neophodno s obzirom na to da smo još prije više od godinu trebali izići s tom medijskom regulativom«, rekla je ona novinarima na konferenciji. Predićeva je podsjetila da se ocjena nacrta tih zakonskih propisa očekuje od nadležnih europskih institucija u Bruxellesu i dodala da, nakon razmatranja eventualnih primjedbi kako u Srbiji tako i onih iz inozemstva i mogućeg određenog usklađivanja, medijski zakoni mogu ući u skupštinsku proceduru.

Tri ključne zadaće

Zastupnici Narodne skupštine Srbije izabrali su novu Vladu Republike Srbije prošle nedjelje, 27. travnja. Za izbor Vlade Srbije je glasovalo 198 zastupnika, protiv 23, suzdržano je bilo 6 zastupnika, a jedan zastupnik nije glasovao. Nova Vlada ima 19 članova, premijera, 16 ministara i ministrica, plus dvoje bez portfelja. Izboru nove Vlade prisustvovao je i predsjednik Srbije *Tomislav Nikolić*, diplomati i vjerski predstavnici. Članovi Vlade su pročitali zakletvu, a zatim su je posebno potpisali za skupštinskom govornicom.

Mandatar *Aleksandar Vučić* je istaknuo da su tri ključne zadaće nove Vlade reforma funkcioniranja ekonomije, razvoj privatnog sektora i konsolidacija republičkog proračuna. Vučić je na posebnoj sjednici predložio ministre u novoj Vladi, a tijekom tročasovnog izlaganja, naglasio je i da će prioritete Vlade biti i obrazovanje, reforma zdravstva i sudstva, a govorio je i o prodaji Telekomu.

Predlažući ministre, Vučić je na koncu izlaganja budućim članovima svog kabineta poručio da je zadatak vlade »da pomiče planine«.

Z. S.

NOVA VLADA:

Predsjednik Vlade Republike Srbije – **Aleksandar Vučić**
 Ministarstvo vanjskih poslova – **Ivica Dačić** (prvi potpredsjednik Vlade)
 Ministarstvo građevine, prometa i infrastrukture – **Zorana Mihajlović** (potpredsjednica Vlade)
 Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija – **Rasim Ljajić** (potpredsjednik Vlade)
 Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave – **Kori Udovički** (potpredsjednica Vlade)
 Ministarstvo financija – **Lazar Krstić**
 Ministarstvo gospodarstva – **Dušan Vujović**
 Ministarstvo rudarstva i energetike – **Aleksandar Antić**
 Ministarstvo pravde – **Nikola Selaković**
 Ministarstvo unutarnjih poslova – **Nebojša Stefanović**
 Ministarstvo obrane – **Bratislav Gašić**
 Ministarstvo rada, zapošljavanja, boračkih i socijalnih pitanja – **Aleksandar Vulin**
 Ministarstvo prosvjete i znanosti – **Srđan Vrebić**
 Ministarstvo zdravlja – **Zlatibor Lončar**
 Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životnog okoliša – **Snežana Bogosavljević Bošković**
 Ministarstvo omladine i sporta – **Vanja Udovičić**
 Ministarstvo kulture i informiranja – **Ivan Tasovac**
 Ministrica bez portfelja zadužena za europske integracije – **Jadranka Joksimović**
 Ministar bez portfelja zadužen za izvanredne situacije – **Velimir Ilić**

STEVAN MAČKOVIĆ: CIVILNE ŽRTVE MEĐU BUNJEVAČKIM HRVATIMA NAKON OSLOBOĐEN

Bijela polja povijesti

Tema o civilnim žrtvama među bunjevačkim Hrvatima u Vojvodini u razdoblju nakon oslobođenja od 1944. do 1946. godine gotovo je u potpunosti neistražena, stoga je istraživanje *Stevana Mačkovića*, arhivskog savjetnika, o likvidacijama bunjevačkih Hrvata na području Subotice pionirski posao i poticaj za daljnja i dublja istraživanja, prikupljanje novih podataka i njihovu obradu.

»Civilne žrtve među bunjevačkim Hrvatima u razdoblju nakon oslobođenja jesu činjenice koje su u nekim užim okvirima možda i bile poznate, ali nešto šira povijesna obrada nije bila uobičajena, čak se može reći da je to spoznaja koja spada u kategoriju, ne crnih točaka, nego nekakvih bijelih polja u povijesti. Dakle, nije bilo dovoljno ili gotovo uopće nije bilo istraživanja takve vrste. Zbog toga smatram da je ovo nekakva vrsta pionirskog pothvata, premda on nije još okončan, krajnji rezultati trebaju uslijediti«, kazao je Stevan Mačković.

STRIJELJANJA BEZ SUDSKIH PRESUDA

U svom istraživanju Mačković je zabilježio 117 stradalih osoba, od kojih je samo troje bilo osuđeno sudskim presudama ali, kako ističe, to nisu konačne brojke, one mogu biti

dopunjene, te u svakom slučaju mogu biti samo veće.

»Po podacima do kojih sam došao samo tri osobe su strijeljane sa sudskim presudama, što znači da je onih stotinjak bilo likvidirano bez ikakvih sudskih presuda, a tek naknadno su neke obitelji tražile da se te osobe proglase mrtvima. Razlozi zašto su oni stradali su generalno ideološke prirode, oni su proglašeni ili smatrani i osumnjičeni kao državni neprijatelji, kao ratni zločinci i sudbina im je bila takva da su izvedeni pred strijeljački stroj.

Kada su partizanske snage ušle u Suboticu, odnosno na sve druge teritorije, prišle su jednoj vrsti odmazde prema onima koji su bili osumnjičeni kao ratni zločinci, i oni su stradali. Naravno, to nije bilo samo na nacionalnoj osnovi, bilo je to na ideološko-klasnoj ali i nacionalnoj osnovi. Ukupan broj takvih osoba na teritoriju Subotice mjeri se s nekoliko tisuća i u tom svjetlu može se reći da je mali broj bunjevačkih Hrvata, ali, opet, i oni su bili u tom skupnom broju zastupljeni«, kazao je Mačković.

NOVI PODACI NA SPISKOVIMA OZNE

On je naveo da je za svoje istraživanje u prvom redu koristio sudske i upravne fondove koji se čuvaju u subotičkom arhivu i, kako je istaknuo, među

njima nema spiskova strijeljanih koje je sastavljala OZNA, a koja je građa postala dostupna posljednjih godina u Arhivu Vojvodine i Arhivu Srbije.

»O stradanjima civila pisano je relativno mnogo, ali ta literatura je na mađarskom jeziku i obrađuje poglavito žrtve mađarske nacionalnosti. Upravo zbog te specifične vizure smatrao sam da je potrebno na neki način radi jasnijeg sagledavanja izdvojiti i ovu grupu bunjevačkih Hrvata, tek onda će se možda jasnije vidjeti kakve su bile relacije, kakvi su bili odnosi, kakvi su bili brojčani odnosi u ukupnom broju stradalih osoba u odnosu na bunjevačke Hrvate«, ističe Mačković. »Zašto do sada ta tema nije bila uopće istraživana? Naravno da su pedesetih, šezdesetih godina u fokusu bile komunističke žrtve, žrtve među partizanima, i gotovo nitko nije mogao i nije se smio baviti temama tko su bile žrtve od strane partizana, ali od 2000. godine i promjena koje su se dešavale i državna politika glede toga se počela mijenjati«, kaže Mačković i dodaje, kako je najprije formiran Anketni odbor pri Skupštini APV, potom Državno povjerenstvo za pronalaženje i obilježavanje tajnih grobnica u kojima se nalaze posmrtni ostaci strijeljanih poslije oslobođenja, a zatim je formirano i međuakademijsko (Srbija i Mađarska) povjerenstvo

za istraživanje žrtava u Vojvodini u razdoblju od 1941. do 1948. godine.

ČETIRI NEURALGIČNE TOČKE

Direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov* također ističe da pitanje žrtava i ubijanja Hrvata u Vojvodini još uvijek nije čak ni u elementarnom obrađena kada je u pitanju 20. stoljeće, u kojem razdoblju percipira četiri neuralgične točke. »Prvi svjetski rat, koji ove godine obilježava 100 godina od početka, nije dovoljno istražen, ne znaju se točno sudbine, uloge, brojke onih koji su poginuli tijekom tog rata. S druge strane, nedovoljno istražen je 1941. godine dolazak mađarskih vlasti u Bačku i pitanje revanšizma, osvete. Nešto se o tome pisalo kroz prikaze individualnih osoba, kao što su prije svega kolonisti iz Hrvatske koji su došli u Bačku, koji su bili glavni kada su u pitanju objekti represije od strane mađarskih vlasti, ali ne treba zaboraviti i sudbine onih koji su se zalagali javno i svojim djelovanjem za prisajedinjenje ovoga prostora Jugoslaviji.

U svakom slučaju i taj dio povijesti nije dovoljno istražen, imamo podatke da je više od 200 ljudi moralo napustiti prostor Bačke i preseliti se u Nezavisnu Državu Hrvatsku,

ENJA (1944.-1946.)

itd. Sljedeća neuralgična točka jest 1944.- 1945. godina, vrijeme koje je značajno i za Hrvate u Bačkoj, ali još više čini mi se za Hrvate u Srijemu budući da je bilo odmazde od strane partizanskih jedinica. To je bio prostor do 1944. NDH, a od jeseni te godine bio je i prostor oslobođen od strane partizanskih jedinica i Crvene armije. Na koncu, četvrto neuralgično razdoblje jesu devedesete godine. Budući da je najsvježije i zahvaljujući prije svega napisima vlč. *Marka Kljajića* najbolje je memorirano i najviše obrađivano, i to u kontekstu ljudskih gubitaka. Naravno da su ponovno Srijem i zapadna Bačka bili prostori gdje je najveći broj Hrvata stradao, 25 ljudi je ubijeno, a nevladine organizacije procjenjuju da je između 35.000 i 40.000 ljudi trajno napustilo ovo područje«, kazao je Tomislav Žigmanov u uvodnom dijelu 32. znanstvenog kolokvija na kojemu je predstavljeno spomenuto istraživanje Stevana Mačkovića.

Žigmanov je sa žaljenjem konstatirao da ni ovoga puta skupu ne prisustvuju predstavnici matične države Hrvatske ocjenjujući to neprimjerenim »budući da ova vrsta tema, zbog ukupnih odnosa kada su u pitanju demokratska konsolidacija u Republici Srbiji i suočavanje s prošlošću, događaji koji se odvijaju na ovom prostoru prije svega između mirenja ili procesa mirenja, prevazilaženja povijesnih trauma između Mađara i Srba, koji čini mi se dominiraju, i gdje onda u tim procesima i diskursima udio žrtava mjesnih Hrvata, koji nisu mali, često ostaju nevidljivi«. Žigmanov je istaknuo kako je u tom kontekstu prilog Stevana Mačkovića od velike važnosti »ne samo kad je pitanju znanstvena tematizacija određenih segmenata povijesti, nego kada su u pitanju i neke druge moguće posljedice u procesima društvenog događanja, ukazivanjem da je žrtava u povijesti bilo i među bunjevačkim Hrvatima«.

S. M.

Na 32. znanstvenom kolokviju koji je organizirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata predstavljeno je istraživanje arhivskog savjetnika Stevana Mačkovića o civilnim žrtvama među bunjevačkim Hrvatima nakon oslobođenja Subotice

Stevan Mačković

Tematika žrtava i ubijanja Hrvata u Vojvodini još uvijek nije čak ni u elementarnom obrađena kada je u pitanju 20. stoljeće, u kojem razdoblju percipiraju četiri neuralgične točke: Prvi svjetski rat, 1941. godina, 1944. i 1945. godina i devedesete godine.

NAKON DESETLJEĆA ZANEMARIVANJA VAŽNOG PROBLEMA

Ceh došao na naplatu

*U svibnju bi oko 50 tisuća ljudi u Srbiji moglo izgubiti posao * To su bila izdržavana radna mjesta koja su pravila više štete nego koristi * Očekuje se žestok socijalni udar, ali je premijer Vučić najavio snagu za provođenje teških reformi*

Iz nedjeljnog ekspozea novog premijera strane agencije prenijele su onaj dio u kojem je najavio provođenje teških reformi koje njegovi prethodnici nisu uradili iz straha od nemira. Toga dana se okupilo oko 10.000 ljudi ispred parlamenta da ga podrži. Javnosti su dobro poznate najave po kojima će Srbija za dva tjedna po ranijoj odluci Ustavnog suda prestati štiti poduzeća u restrukturiranju i da će se taj revolucionarni događaj najizravnije odraziti na čak 153 poduzeća. Očekuje se da većina tvrtki neće preživjeti tu promjenu i kako im je stečaj više-manje zajamčen. Tim povodom sindikalci ne odbacuju ni mogućnost štrajkova. Predsjednica Asocijacije samostalnih i nezavisnih sindikata (ASNS) Ranka Savić ocijenila je u travnju kako će većina tih poduzeća »biti mrtva u roku od 15 dana«.

»Izgubit ćemo 50.000 radnika u realnom sektoru u momentu kada imamo pretjerano mnogo uposlenih u javnom, koji normalno žive od ovoga što zarade ovi u realnom«, izjavio je predsjednik sindikata Nezavisnost Branimir Čanak za Tanjug. Očekuje se i da vjerovnici počnu prinudno naplaćivati svoja potraživanja, dakle likvidacije su zajamčene, a veoma bolni trenuci nastupaju za neke velike sustave poput IMT, IMR, FAP Priboj, Jumko Vranje, Željezara Smederevo...

RUPA BEZ DNA

S druge strane, kao što i ukazuje i profesor Ekonomskog fakulteta Ljubodrag Savić, treba

realno sagledati fakat da određen broj tih poduzeća više od jednog desetljeća ništa nije proizveo, a duguju za poreze, doprinose, struju, državi, bankama, poslovnim partnerima... Jednostavno, zašto bi se uopće i dalje ulagalo u tu rupu bez dna?

Dakako, ni ova tema ne može proći bez malo politizacije, jer se radi o kamenu koji je nošen na vratu cijelo desetljeće: »Aljkava politika prethodnih vlada dovela je ta poduzeća u lošu poziciju. Zato su danas te tvrtke izgubile tržište, tehnički i tehnološki su zaostale, pa država iz proračuna troši mnogo novca za njih«, dodao je Savić.

Iz Jumko Vranje, s 1.760 radnika koje štrajka još od početka tekuće godine, već dolaze najave radikalizacije prosvjeda, govori se o blokadi prometnica, dizanju grada na noge... Zahtijevaju povezivanje radnog staža, socijalni program, otpremninu za umirovljenike, 17 zaostalih zarada iz 2012. i 2013. godine i još dosta toga.

PRSTI POLITIČARA

Te je mogućnosti jako svjestan i šef nove Vlade Aleksandar Vučić, koji je još i prije dobivanja mandata najavio mogućnost da u Srbiji veoma brzo izbiju veliki prosvjedi zbog prestanka državne zaštite poduzeća u restrukturiranju:

»Veoma ćemo se brzo suočiti s velikim prosvjedima za koje nismo ni krivi ni dužni«, izjavio je Vučić simbolički nakon razgovora s predsjednikom Nove demokratske stranke Borisom Tadićem tijekom pregovora o eventualnoj suradnji na formiranju Vlade.

»Ustavni sud je rekao da se 14. svibnja završava s poduzećima u restrukturiranju. Ni luk jeo ni luk mirisao, bit ćemo krivi svi mi, a moramo raditi na drugačiji način i postaviti ekonomske temelje na potpuno drugačiji način«, istaknuo je Vučić.

Početkom travnja je tijekom pregovora o sastavljanju nove Vlade Srbije na gospodarske i socijalne probleme ukazao i predsjednik Saveza vojvođankih

Mađara, sadašnji predsjednik Skupštine AP Vojvodine i bivši pokrajinski tajnik za gospodarstvo:

»Veoma su se veliki problemi nadvali nad državu, prije svega u ekonomskom i socijalnom smislu i glede proračuna. To znači da nam slijedi razdoblje kada trebamo platiti ceh za ranije propuste. Slijedi nam razdoblje u kojem se moramo suočiti s time da onda kada je trebalo podnijeti manje žrtve i time riješiti probleme, da su tada problemi gurani pod sag i došao je trenutak kada račun dolazi na naplatu. To nije dobra stvar«, izjavio je István Pásztor za Pannon televiziju.

Nikola Perušić

I MALA BOSNA DOŠLA NA RED

U Sjevernobačkom upravnom okrugu imamo samo jednu tvrtku koja je u restrukturiranju, a radi se o a.d. Mala Bosna. Ova tvrtka upošljava razmjerno mali broj radnika, ona ima probleme s bankama i planovi se uglavnom oslanjaju na prodaju imovine. Većina mehanizacije je pred rashodom, te ostaje stotinjak malih parcela, stoji u podacima Agencije za privatizaciju.

U Zapadnobačkom okrugu imamo više tvrtki u ovom neugodnom položaju: Bačka Sivač, Graničar Gakovo, Mladi borac Sonta, Aleksa Šantić iz Aleksa Šantića, Boreli Sombor, Hipol Odžaci, Zastava specijalni automobili Sombor, Severtrans Sombor, ATP Kula iz Kule. Dakle, većinom se radi o značajnim poljoprivrednim i transportnim poduzećima. Situacija je slična i u Južnobačkom okrugu, a u Srijemu imamo samo tvrtku Putevi iz Srijemske Mitrovice.

(Ne)zaposlenost

Sa svakom promjenom zakona i sa svakom uredbom, radnička prava su manja i tanja, a i ono što je preostalo rijetko se poštuje. Često se ne poštuje niti kolektivni ugovor, a dosta je tvrtki koje ga uopće i nemaju. Tu je još problem tisuća radnika uposlenih kod malih poslodavaca koji se ne mogu, ili mogu veoma teško sindikalno organizirati da bi zaštitili svoja prava. S druge strane, pravne institucije se vrlo malo bave kršenjem radničkih prava, pa poslodavci, i privatni i oni u društvenim poduzećima, imaju široko otvoreni prostor za različite zloporabe. A minimalna cijena rada, koja je toliko mala da ne zadovoljava ni elementarne životne troškove, uz sve spomenuto, predmet je debate, zbora i dogovora socijalnih partnera i najčešće predmet spora.

Uz inflaciju, nezaposlenost je jedan od najtežih ekonomskih problema, jer označava izostanak proizvodnje i prihoda, izaziva visoke fiskalne troškove, pojačava nejednakost i neravnopravnost u društvu i izaziva psihološka opterećenja ostavljajući doživljaj beskorisnosti i neizvjesnosti i ugroženosti ljudskog dostojanstva. Danas je previše primjera kupovine poduzeća s namjerom spekulativnog bogaćenja, što je i preduvjet za korupciju.

Među onima koji su zaposleni sve je manje bolovanja, sve manje njih odlazi kod liječnika čak i kada su bolesni, jer se prosto plaše otkaza. Bolovanje uz to smanjuje i plaću, pa se odlazi na posao i uz temperaturu. Osećaj socijalne nesigurnosti je sve veći. Istovremeno, zaštita radnika je na niskoj razini, i svako traženje bilo kakvog radničkog prava kvalificira se kao ljevičarenje, ili izbjegavanje obveza... Mnogi građani, isto kao i država, žive od pozajmica, kredita, žive na dug. Praktično, oni su bespomoćni, jer su ih političari potpuno razvlastili i obespravili. Politička elita zna za sve njihove probleme, ali ih ne razumije, i zato i ne rješava. Zbog svega toga dobili smo društvo koje je podijeljeno na bogate, kojih je malo, i siromašne, kojih je sve više. A socijalna solidarnost je potpuno nestala. Od toga koristi imaju samo nosioci vlasti, vlasnici kapitala i poslodavci. Kada se radnici pokušaju pobuniti, nezaposleni negoduju – što hoće, oni bar imaju posao. Niti jedni niti drugi ne vide uzrok stanju u kojem se nalaze. Izostaje reakcija društva i kada se iz neke tvrtke masovno ljudi otpuštaju.

Takva situacija je pogodovala tome i da se potenciraju međunacionalne tenzije.

To se nezadovoljstvo znalo iskoristiti i za nacionalno homogeniziranje, ali nakon svega, od toga su koristile imale samo elite, bilo da je riječ o manjinskim zajednicama, ili o većinskom narodu.

Dušan Torbica, sociolog

Srednjoškolska mjesta za manjine

Vlada Vojvodine prihvatila je na prošlotjednoj sjednici prijedlog odluke prema kojem se u prvi razred srednjih škola u Vojvodini, u školskoj u 2014./2015. godini može upisati ukupno 20.229 redovnih učenika, 1.297 izvanrednih i 580 učenika sa smetnjama u razvoju.

Kada je riječ o obrazovanju učenika na jezicima nacionalnih manjina, od navedenog broja mjesta planirano je 530 mjesta za obrazovanje na mađarskom jeziku za trogodišnje obrazovanje i 1.704 mjesta za četverogodišnje obrazovanje na mađarskom jeziku.

Za obrazovanje na slovačkom jeziku planirano je 150 mjesta, na hrvatskom i rumunjskom po 60 mjesta, kao i 30 mjesta za obrazovanje na rusinskom nastavnom jeziku.

Broj planiranih mjesta za upis srednjoškolaca u školskoj 2014./2015. godini veći je za 17,83 posto od broja učenika osmih razreda osnovnih škola u Vojvodini, jer je zbog specifičnih uvjeta školovanja u Vojvodini, koji se tiču obrazovanja na jezicima nacionalnih zajednica, neophodno planirati veći broj mjesta za upis od broja učenika osmih razreda.

Prvi svibnja

Slaviti Dan rada je postalo degutantno. To je kao spjevati bečarce na pokopu. U trenutku kada je minimalac u Srbiji po službenoj statistici manji od minimalca u Kini, o čemu mi to pričamo? Kakvi uranci, kakvi sindikati, kakva zamazivanja očiju? Radni narod očito ne postoji. Među mnogim manjinama, samosvjesna radnička je ona koja je se prva asimilirala.

Oni koji imaju posao šute kako ga ne bi izgubili. Oni koji ga nemaju šute jer znaju da sustavnog rješenja neće biti, ne može ga biti. Stoga mi se čini da udaranje u radničke talambase predstavlja predstavu, show. Taj igrokaz o tobožnjim radnicima, a zapravo se radi o državnoj klijenteli, povlaštenim te društvenim poduzećima, tužan je i licemjeran. Parola da njihova borba za svoje božićnice, regrese, uvjete rada i druge socijalističke recidive zapravo pomaže cjelokupnom radništvu je ogoljeno blasfemična.

Pod jedan, datum je nesretno odabran. Slučajno, poklapa se s datumom iz 1776. godine na koji su utemeljeni bavorski iluminati, preteče novovjekovnih tajnih društava čiji je cilj posvemašnja promjena društva, uključujući antireligioznost. Dakle, što mi to slavimo? Zna li to netko? Dan rada u svijetu rekordne neuposlenosti, slavljenje radničke klase koja umjesto diktata proletarijata nameće klasni sustav u kome je ona viši stalež, a neuposleni su niži sloj? Zapravo slavimo po automatizmu, kako se ne bi vidjela očita izdaja svih ideala. Slavimo esencijalni materijalizam. Čak bi se i Adam Weishaupt zgrozio nad nama. Marx i Engels bi nas prokleli, a Lenjin bi nam dao doživotnu radnu vizu za Sibir.

Sretan izlaz dala nam je Rimokatolička crkva utemeljenjem blagdana Svetog Josipa Radnika, koji se slavi na ovaj datum. Eto nam prilike da se jedni zahvale Svevišnjem što im je podario uposlenje, a drugima da se preporuče molitvom za nalaženje posla.

Ipak, sveti Josip nije bio proleter, već drvodjelja, dakle zanatlija. Mi od vremena socijalizma radnicima nazivamo tvorničko meso, robove strojeva, plamene zore koje bude iz sna. S druge strane, radnicima paradoksalno nazivamo i manekensku državnu administraciju.

Usudio bih se ocijeniti da je crkveni nauk supstancijalno mnogo superiorniji, pravi radnici su sljedbenici sv. Josipa, zanatlije i poljoprivrednici. Oni stvaraju nešto iz darova prirode, ne dižu bune, niti se uljulkuju u zaposlenje do mirovine, i mirovine do konca života. Da je Bog htio da imamo sigurnost do konca života, dao bi biblijsku zapovijed o tome. Uostalom, sigurnost više i nemamo, pa čemu onda slavlje?

Nikola Perušić

MARIJANA PETIR, POTPREDSJEDNICA HRVATSKE SELJAČKE STRANKE

Hrvatska će sada moći aktivnije djelovati

Protjerani Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata i u Republici Hrvatskoj u nezavidnom položaju

Razgovor vodio: Zlatko Žužić

Na predstojećim izborima za Europski parlament, koji će se održati 25. svibnja u Republici Hrvatskoj, Marijana Petir je jedina kandidatkinja Hrvatske seljačke stranke na koalicijskoj listi HDZ-a, HSS-a i ostalih, a kao vanjska članica Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru već je duže vrijeme aktivno uključena u prezentaciju svih problema s kojima je suočena hrvatska zajednica u Republici Srbiji, ali i protjerani Hrvati iz Vojvodine koji sada žive u Hrvatskoj. Tako je, između ostalog, organizirala sastanak s predsjednikom toga Odbora *Furiom Radinom* na kojem je zatraženo da se provedu konkretne aktivnosti kako bi se zaštitila prava protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, ali i da se uputi snažna poruka vlastima Republike Srbije da prestanu vršiti pritisak na Hrvate u Vojvodini u identitetskim sporovima.

HR: Kako ocjenjujete stanje hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji?

Hrvatska manjina u Republici Srbiji, u odnosu na sve druge manjine koje mi u Hrvatskoj jednako cijenimo i jednako vrednujemo njihovu ulogu i značenje, bila je u posebno lošim uvjetima gledajući na njenu dalju i bližu prošlost, a posebno bližu. U tom kontekstu treba iskreno čestitati svima onima koji su uložili veliki trud i napor zauzimajući se u tim vrlo teškim, pa i opasnim uvjetima za status Hrvata u Srbiji. Hrvatska je u svim svojim nastojanjima uvijek davala potporu u granicama svojih mogućnosti, a kada su se uspostavili diplomatski odnosi svojim je bilateralnim nastojanjima zaštitila status hrvatske manjine u Srbiji. Naravno da hrvatska nacionalna manjina u Srbiji, kao i ostalim državama, najviše za sebe i svoj status može učiniti sama, i to svojim jedinstvom, povezanošću te uključivanjem svih Hrvata diljem Srbije, a ne samo Vojvodine. Hrvatska će sada, kada je ravnopravna članica Europske unije, moći aktivnije djelovati u zaštiti i realizaciji prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, jer je diza-

nje ljudskih i manjinskih prava na najvišu moguću razinu u interesu same Srbije, kao što je to bilo i u interesu Hrvatske.

HR: U tom kontekstu i o reciprocitetu, jer srpska nacionalna zajednica u Hrvatskoj ima tri zagarantirana mjesta u Hrvatskom saboru, dok Hrvati u parlamentu Srbije nemaju niti jednog svog predstavnika.

Naravno. Nažalost, svi režimi od Kraljevine Jugoslavije, SFRJ, pa sve do velikosrpske politike devedesetih godina 20. stoljeća pokazali su asimilacijske politike prema hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji. Najnovije je tzv. bunjevačko pitanje, premda je sasvim jasno da Bunjevci nisu autohtona narodna skupina nego sastavnica i integralni dio subetnički heterogenog hrvatskog nacionalnog korpusa. Naime, 1991. godine za vrijeme ratnih sukoba na području bivše SFRJ, Srbija je u popisu stanovništva, povijesno subetničke kategorije hrvatskog naroda, Bunjevce i Šokce, proglasila nacionalnom manjinom. Prema Hrvatima se

tijekom povijesti, a pogotovo 90-ih, postupalo destruktivno, od negativne percepcije u javnosti do sprječavanja aktivnosti hrvatske nacionalne manjine, kao i njihovog ekonomskog napretka.

I danas se Srbija ne pridržava neutralnog stajališta oko identitetskog spora Hrvata i Bunjevaca, odnosno, bolje reći više se priklanja i podržava na različite načine nastojanja Bunjevaca u stjecanju neutemeljene neovisnosti o pripadnosti hrvatskom korpusu. To se manifestira većom vidljivošću u medijima koji imaju status javnog servisa. Dalje, znanstvene ustanove čiji je osnivač država, SANU ili Matica srpska, podupiru rasprave u prilog Bunjevcima kao posebnog naroda, sprečava se razvoj školstva na hrvatskom jeziku onemogućavanjem tiskanja i dobivanja udžbenika na vrijeme, dominacijom negativnih predodžbi u javnosti, čak i u medijima koji imaju status javnog servisa. Takvim ponašanjem narušava se načelo samoidentifikacije pripadnika nacionalnih manjina. S druge strane, treba istaknuti da su identitetski resursi na koje polažu

pravo oni Bunjevci koji niječu svoje hrvatstvo, primjerice jezična i kulturna baština, integralni dio hrvatske kulture kao takve te da se na taj način razbaštinja hrvatsko kulturno naslijeđe, što potiču i podupiru institucije Republike Srbije.

HR: Je li o političkoj dimenziji problema bunjevačkog identiteta raspravljano i u Europskoj uniji?

Imajući u vidu osjetljivu političku dimenziju problema bunjevačkog identiteta, u tijeku rasprave o Drugom izvješću o Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima, 1. ožujka 2013. godine održane su neformalne konzultacije o hrvatskim i rumunjskim amandmanima na nacrt preporuka o provedbi Europske povelje za regionalne ili manjinske jezike od strane Srbije, za što je podlogu dala Služba za pravni položaj Hrvata u BiH, hrvatske manjine i hrvatskog iseljenništva.

Hrvatska je ustrajala u nakanama da se predmetom zaštite u okviru Povelje navede bunjevački govor, a ne bunjevačka nacionalna manjina – što Srbija ustrajno imputira. Sukladno tome, Republika Hrvatska je ukazala na pogrešno tumačenje Srbije da su govornici bunjevačkog isključivo pripadnici bunjevačke manjine, jer bunjevačkim govorom služe se i brojni Hrvati opravdano ga smatrajući dijalektom hrvatskog jezika. Naime, dugi niz godina službeno političko stajalište Hrvatske na bilateralnoj i multilateralnoj razini temeljilo se na zastupanju nedjeljivosti hrvatskog korpusa, pri čemu Bunjevci nemaju status autohtone narodne skupine, već čine sastavnicu i integralni dio etnički heterogenog hrvatskog korpusa. Stoga, Hrvatska drži iznimno bitnim konzultacije sa svim govornicima bunjevačkog dijalekta prigodom daljnjeg razvoja sustava zaštite, posebice predstojeće »standardizacije bunjevačkog jezika«.

HR: Kako komentirate činjenicu da u Hrvatskoj postoji udruga

kao što je Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata koja skrbi o iseljenim voJVodanskim Hrvatima?

Veseli me ta činjenica, jer svaka udruga koja može pridonijeti hrvatskom jedinstvu i čuvanju hrvatskog identiteta više je nego dobrodošla. Znam da je ta udruga proizašla iz određenih povijesnih situacija te da dijele sudbinu i tragediju Hrvata u Srbiji, ali i pridonosi stabilizaciji života i suživota i radi na integraciji Hrvata iz Srbije s Hrvatima u Hrvatskoj. Republika Hrvatska sigurno pomaže Hrvatima u Vojvodini, i oni to najbolje znaju, ponajviše u školstvu, studiranju studenata na hrvatskim sveučilištima, u kulturnim i raznoraznim drugim potporama. Međutim, svjesna sam da to sve nije dovoljno i da to ne može zamijeniti živi kontakt i volonterski rad svih njih koji nesebično pomažu svojim sunarodnjacima u očuvanju vlastitog identiteta i njeguju svima nama tako potrebno zajedništvo. Veseli me činjenica da povijest uvijek iznjedri posebne ljude, ljude s vizijom, ljude koji vide dalje od ostalih i koji su duboko svjesni svoje povijesne odgovornosti i važnosti čuvanja svog nacionalnog bića, te što bogatstvo svoje kulturne baštine kontinuirano prenose mlađim generacijama, dakako, jezikom vremena u kojem žive.

HR: Jeste li upoznati s problemima protjeranih Hrvata iz Republike Srbije koji sada žive u Republici Hrvatskoj?

Brojni su problemi koji opterećuju protjerane Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Svakako je jedan od najvećih problema problem mirovina. Znam da je Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata na tom planu vrlo aktivna, da je na njihovu inicijativu u studenom 2005. upućen u saborsku proceduru Prijedlog zakona o preuzimanju umirovljenika iz drugih republika bivše SFRJ, koji su hrvatski državljani i žive u Republici Hrvatskoj, u mirovinski sustav HZMO-a. Tim bi zakonom HZMO trebao

preuzeti u svoje fondove 21.521 umirovljenika iz Srbije, kao i Bosne i Hercegovine (danas je ta brojka, nažalost, puno manja zbog naglog umiranja te strukture stanovništva) i osigurati im dostojne životne uvjete te autoritetom ovlaštene institucije suzbiti diskriminaciju kroz koju prolaze ti naši umirovljenici. Nažalost, znam da tada nije bilo političke volje i dovoljno razumijevanja da se taj problem riješi, a slažem se da je neprihvatljiv prijedlog kako rješenje ovog pitanja treba tražiti kroz sustav socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj, jer hrvatski umirovljenici koji su mirovinu ostvarili u državama bivše SFRJ ne pristaju biti socijalnim slučajevima, oni su građani koji su svojim radom i, uglavnom, punim radnim stažem, pridonosili razvoju sadašnjih država slijednica SFRJ i tako pošteno zaslužili svoje mirovine.

HR: Osim mirovina, jeste li upoznati i s drugim problemima te populacije?

Naravno. Hrvatska zajednica doseljena iz Srbije je prepoznata u Hrvatskoj kao zajednica vrijednih i poštenih ljudi koji su nakon progona svoje utočište našli u svojoj matičnoj domovini, ali i za koju su mnogi od njenih članova dali i svoje živote. Poznato mi je kako su dvadesetak Hrvata ubijeni u Srijemu od 1991. do 1995. godine, na teritoriju susjedne države gdje nije bilo rata, te da je puno Hrvata iz Vojvodine, hrvatskih branitelja, poginulo u Domovinskom ratu braneći Hrvatsku. Također, te obitelji zadesila je još jedna nepravda – plaćanje kazne, vodnog doprinosa i komunalnog doprinosa za legalizaciju kuća i drugih objekata koji su građeni bez građevinskih dozvola, a koje su te obitelji zamijenili za kuće u Srbiji, koje su imale uredne građevinske dozvole, odnosno sve potrebne papire. Dakle, protjerani Hrvati iz Vojvodine su prisiljeni plaćati kazne za bespravnu gradnju koju nisu oni gradili već netko drugi.

Uz ove pobrojane probleme svjesna sam da mnogi imaju i

druge probleme koji su posljedica progona, kao što su primjerice devizna štednja koja je nekima ostala u bankama Srbije, a ne mogu je sada podići, te da postoje i drugi slični neriješeni imovinski odnosi.

HR: S obzirom na vašu odličnu informiranost, jeste li već iskoristili svoj autoritet i s predstavnicima hrvatskih institucija razgovarali o tim problemima?

Kao vanjska članica Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru aktivno sam se uključila u prezentaciju svih ovih problema koje sam spomenula, a s kojima su protjerani Hrvati iz Vojvodine suočeni, te sam dogovorila sastanak s predsjednikom Odbora gospodinom Furiom Radinom. Sastanak je održan 10. travnja ove godine u prostorijama Hrvatskog sabora na kojem je predsjednik Zajednice Mato Jurić sa svojim suradnicima zatražio da se provedu konkretne aktivnosti kako bi se zaštitila prava protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke te ustvrdio kako na problem mizernih i nepravdnih mirovina neumorno, ali uzaludno ukazuju i zahtijevaju da se riješi već sedamnaest godina. Čak je i Hrvatski sabor 6. srpnja 2006. godine donio Zaključak, kojim je zadužio Vladu Republike Hrvatske da što prije riješi taj problem, ali nažalost ništa nije učinjeno, a da situacija bude još gora, od ove godine tim istim jednim umirovljenicima zadali su još nekoliko teških udaraca od kojih se neće moći oporaviti do svoje smrti. Naime, od 1. ožujka 2012. godine uveden je porez na mirovine koje naši umirovljenici primaju iz Republike Srbije i zbog toga moraju podnositi poreznu prijavu te tražiti podatke od banke koliku su mirovinu primili u prošloj godini iz Republike Srbije. Da bi dobili takvu potvrdu moraju platiti banci oko 70 kuna, što je desetak posto od mirovine, a da bi popunili poreznu prijavu moraju angažirati poreznog stručnjaka koji će za to uzeti nekoliko stotina kuna.

SUBOTIČKA »MLEKARA« KAO PROTOTIP ODNOSA MOĆNIH KOMPA NIJA PREMA MALIM PROIZ

Imperija

zasušila vimena

Zvali smo, zvali i zvali, ali... Ništa nismo doznali. Ovaj univerzalni početak za prekid komunikacije s gotovo svim državnim institucijama kao što su sud, policija, vatrogasci, ministarstva ili inspekcije sve se češće uklapa i u opis odnosa tzv. gospodarskih subjekata, napose onih velikih, s tzv. poslenicima javne riječi, uključujući i onog dolje potpisanog. Tako se povjerljivost policijsko-vatroga-

ciju da će na tu temu biti sazvana konferencija za novinare, a zatim preinaku da će Kompanija izaći s priopćenjem za javnost, posljednjih dana – nakon pozivanja »Danube Foods Groupa« (u čijem se sastavu nalaze i »Imlek« i »Mlekara«) – zaključili smo da od svega neće biti ništa. Da su u pitanju samo »Hrvatska riječ« ili Radio Subotica, pa još i da se pomirimo s činjenicom kako je riječ o lokalno-manjinskim

ča goveda *Josip Mačković* – koji, uzgred budi rečeno, spada među veće proizvođače mlijeka – odluku »Mlekare« o prestanku otkupa mlijeka od malih proizvođača nazvao radikalnom. Činjenica je i da Mačković kaže kako je svoju imperiju subotička »Mlekara« sagradila upravo na takvim proizvođačima, kao što su nepobitne i njegove riječi da su se mali proizvođači – namjesto da, nakon što su mnogi od njih ostali bez radnoga mjesta, stanu u red za socijalnu pomoć – odlučili izvor prihoda potražiti u ovoj grani poljoprivrede. Ne treba, također, sumnjati niti u riječi *Antuna Mamužića* iz Tavankuta koji tvrdi kako će zbog ove odluke »Mlekare« mali proizvođači ostati i bez ono malo prihoda na koje su računali i koji su im popunjavali ogromne praznine u kućnom proračunu. Iako s dnevnim proizvodnjom od oko 60 litara mlijeka niti on ne spada u kategoriju najugroženijih, takvu mogućnost ne isključuje onoga trenutka kada mu krava »zasuši«, odnosno ostane steona.

I zbog te »varijable« riječi predsjednika Udruge seljaka »Subotica« *Árpáda Kissa* – koji je javnost i prvi obavijestio o odluci »Mlekare« – o brojci proizvođača čije mlijeko više ne treba domaćoj prerađivačkoj industriji u sferi su između činjenice i nagađanja. Kiss, naime, kaže kako je riječ o oko tisuću proizvođača koji su do sada svoje mlijeko uredno odnosili do otkupnih

mjesta, a od sada ga (možda) daju u bescijenje po kućama ili od njega prave sir kojega će se lokalno tržište vrlo brzo zasititi. Iza ovoga poteza on nagađa kako je riječ o činjenici da mljekarska industrija diljem Srbije nastoji ukinuti otkupna mjesta i na taj način mlijeko otkupljivati samo od velikih proizvođača, ostavljajući male na cjedilu do konačnog dizanja ruku i od jedne ili dvije krave koliko ih u štalama imaju. Tu treba dodati da su dva tjedna nakon odluke »Mlekare« do sličnih nagađanja o činjenicama došli i Savez agrarnih udruga Vojvodine i Asocijacija poljoprivrednika na zajedničkom sastanku u Bačkoj Topoli, gdje su konstatare da će mali stočari, zbog toga što su isključeni iz otkupa, ugasiti svoju proizvodnju. Podsjećajući na često isticanje samog ministra poljoprivrede *Dragana Glamočića* da su strateški ciljevi države povećanje broja stoke i potpora farmerima, spomenute udruge su u priopćenju za javnost navele kako se mljekarama ne smije dopustiti da svoju poslovnu politiku kreiraju na štetu malih proizvođača. S tim ciljem oni su poslali pisma Ministarstvu i Tajništvu za poljoprivredu da se i sami uključe u rješavanje nastalog problema.

Josip Mačković: Mlekara je svoju imperiju izgradila i na malim proizvođačima

sne informacije o tomu gdje se puši u Gornjem Tavankutu sve više izjednačuje s poslovnom tajnom o tomu zašto je, primjerice, subotička »Mlekara« 7. travnja prestala otkupljivati mlijeko od proizvođača koji dnevno predaju manje od 20 litara?

ČINJENICE I NAGAĐANJA

Iako smo iz »Imleka«, u čijem sastavu »Mlekara« posluje, prvo dobili neslužbenu informa-

medijima koji nisu zanimljivi za kompanije kojima i global polako postaje pretijesan pojam. Međutim, vidimo ovih dana kako se i mediji iz same prijestolnice muče s istim problemom. Pa kada je tomu tako, što nam drugo preostaje nego li baviti se tajnom neizlivenoga mlijeka na temelju činjenica kojima raspoložemo, obogaćenih neslužbenim izjavama i nagađanjima.

Činjenica je, recimo, da je potpredsjednik Udruge uzgajiva-

PROIZVOĐAČIMA

*Odlukom da obustavi otkup od proizvođača koji dnevno predaju manje od 20 litara mlijeka subotička »Mlekara« na rub egzistencije stavila više stotina svojih dojučerašnjih kooperanata * Iako nije jedina, »Mlekara« svojom šutnjom o razlozima prestanka otkupa na najizravniji način pokazuje kako joj nije namjera biti socijalnom ustanovom za ljude koji su se, namjesto primanjem socijalne pomoći, odlučili baviti proizvodnjom mlijeka * Skupa s mljekarskom industrijom, o ovom problemu šuti i država iako je i u Strategiji razvoja poljoprivrede zapisano kako temelj opstanka domaćeg agrara čini razvoj malih i srednjih gospodarstava*

Ali, kao i na početku teksta, za sada nigdje nismo pročitali ili čuli da se bilo tko od mjero-davnih tijela ozbiljnije pozabavio ovim pitanjem.

PITANJA I MAŠTANJA

Iako neslužbene, svakako su nepobitna činjenica riječi jednog visokopozicioniranog dužnosnika u »Imleku«, koji je dolje potpisanom autoru, rekao kako mljekare nisu socijalne ustanove, pa da budu previše emotivne spram sudbine dojučerašnjih im malih kooperanata. Mnogo je bliža istini, koja važi svuda u razvijenom svijetu, njegova tvrdnja da u ovom slučaju »iks-ipsilon« proizvođača čini tek 2 posto ukupne proizvodnje subotičke »Mlekare« (koja godišnje proizvodi oko 60 milijuna litara mlijeka) i da su skuplji troškovi održavanja otkupnih mjesta i prijevoza nego li zarada Kompanije od njihovog mlijeka.

Sve ostalo što se tiče poslovanja »Mlekare« – a, kako vidimo, i mnogih drugih mljekara u Srbiji – predmet su nagađanja. Nagađa se u javnosti, recimo, da se domaći mljekarski sektor na smanjenje otkupa odlučio zbog toga što jeftiniju sirovinu, pa makar i u obliku mlijeka u prahu,

uvozi. Traća se u javnosti i o tomu da su zalihe u mljekarama sve veće zbog smanjenje potrošnje mlijeka i mliječnih prerađevina koja je, naravno, u izravnoj vezi s općim padom kupovne moći većine stanovnika. Kao nepotvrđeni razlog za obustavu dijela

pak ona krila na drugom mjestu, ostaje pitanje koje ne bi trebalo mučiti samo malo proizvođače nego i nadležna tijela koja se bave agrarom, a koje glasi »što dalje«?

Odgovor se možda krije u riječima predsjednice Centralne asocijacije proizvođača mlijeka

ponudi velikih kompanija nema. Njezinu tvrdnju potkrepljuje i predsjednica Udruge hrvatskih otkupljivača i prerađivača mlijeka Rašeljka Maras primjerom sirane »Gligora« s Paga, čiji je sir ove godine proglašen najboljim u svijetu!

Nije bajka: Prodavaonica sira »Gligora« u Kolanu na otoku Pagu

otkupa spominje se i niska kvaliteta mlijeka malih proizvođača uz razmjerno visoku brojku bakterija u njemu. Pod pretpostavkom da je to istina, tu se treba zapitati zbog čega su mljekare to do sada trpjele, odnosno zašto su se na ovaj potez odlučile u tako kratkom roku (subotički kooperanti u petak su obaviješteni da im od ponedjeljka mlijeko neće biti otkupljivano)? Što god od navedenog bilo blizu istini ili se

Vojvodine Sanje Bugarski, koja kaže kako je jedan od boljih izlaza osnutak mini mljekara. Navodeći primjer Italije, ona kaže kako se takva praksa u svijetu potvrdila kao dobra, pod određenim uvjetima. Naime, Sanja Bugarski tvrdi da male mljekare ne mogu biti konkurentne velikima u proizvodnji standardnih proizvoda kao što su mlijeko, jogurt, vrhnje i slično nego se moraju »specijalizirati« za one proizvode kojih u

E, sad, nakon ovih bajkovitih primjera postavljaju se dva pitanja: koliko su sami mali proizvođači kod nas kreditno sposobni za pokretanje takve vrste proizvodnje i, možda još i važnije, koliko uopće imaju volje i poduzetničkog duha za to? Odgovor je vjerojatno opće poznat, kao i sudbina njihove dosadašnje proizvodnje.

Z. R.

Pitanje tjedna: Ima li ih i kakva su danas radnička prava?

STEVAN ROMAČOV,
predsjednik Vijeća Saveza
samostalnih sindikata za
Grad Srijemsku Mitrovicu i
Općinu Šid

Kako do boljitka

Skoro su sva poduzeća privatizirana, a najlošije su prošli radnici – jedini su osjetili težinu promjene sustava, jer su sve privatizacije loše odrađene. U privatizaciju se krenulo, konkretno u Srijemskoj Mitrovici, prodajom poduzeća koja su dobro radila (Fabrika šećera, Matroz, Mitros i mnogi drugi). Radnici su ostali bez posla, prvenstveno zato što je država donijela Zakon o privatizaciji, kojim nije bilo propisano podrijetlo novca tih »novopečenih« vlasnika kapitala. Podrijetlo kapitala nije provjeravano, jer je tada jedino bilo važno da taj novac uđe u proračun, a također nije provjeravano bavi li se kupac djelatnošću tvrtke koju kupuje. Zato danas u Mitrovici, koliko raspoložem podacima, ima preko 4500 ljudi koji su poslije privatizacije ostali bez posla. Svi smo jedva čekali privatizaciju, jer smo se svi skupa nadali kako će kupci investirati u proizvodnju, a sva ta poduzeća su otišla u stečaj i ponovno se iz stečaja prodavala. Nadali smo se kako će novi investitori pokrenuti proizvodnju, ali tvornice i danas stoje. Ako je netko za Europsku uniju, onda su to naši radnici, koji su se uvjerali i vidjeli kako se radi i plaća u zemljama Europe. Danas postoji problem kod mladih ljudi, za koje su potrebne nove investicije, jer školujemo djecu čija se struka ne traži. Što se tiče novog Zakona o radu, sindikat će ga podržati. Dosadašnji Zakon o radu je posvećen svijetu kapitala, a ne radnicima. Poslodavci trebaju tražiti olakšice kako bi njima, a i radnicima, bilo bolje.

S. D.

VIKTOR FEHER,
radnik, Sonta

Ni minimum

Sjećam se vremena iz sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća. Tada su poduzeća bila društvena, radnici su svi bili članovi Saveza sindikata Jugoslavije. Sindikat je tada radniku pružao punu zaštitu od svake samovolje nadređenih. Svakom uposleniku i tada i danas najbitnija je plaća. Isplate su nam bile redovite, vrlo solidne, a često smo zbog potreba poštovanja rokova za završetak ugovorenoga posla radili i prekovremeno. Naknada za svaki tako odrađeni sat bila nam je pošteno obračunata, u odnosu na redoviti rad i uvećana. Privatizacija je donijela potpunu propast mnogih poduzeća, a radnici isti posao koji su radili ranijih godina, sada rade za privatnike, često i u inozemstvu. Isplate su neredovite, u pravilu s višemjesečnim kašnjenjem.

O nekakvom sindikalnom organiziranju uposleni u većini malih i srednjih poduzeća ne razmišljaju, to ne voli niti jedan poslodavac. Zaštita radnika danas postoji samo u zakonu, u praksi je to mrtvo slovo na papiru. Mehanizmi koji bi tu zaštitu i omogućili, ne znam iz kojih razloga, jednostavno se ne primjenjuju. Mediji nas informiraju o štrajkovima u organizaciji nekoga od sindikata, međutim, najčešće je riječ o prijetnjama štrajkovima u javnom sektoru. Tu se reagira odmah i tako dobijemo privid skrbi države o radničkim pravima. Kad je riječ o zaštiti prava radnika u privatnom sektoru, država se ne upliće, tumačenje je da nije kompetentna. Najkraće rečeno, danas se ne poštuje ni minimum prava radnika u privatnom sektoru.

I.A.

STIPAN EZGETA,
predsjednik Međuopćinskog
odbora kože, tekstila i obuće
SSS i radnik »Borelija«

Zlouporaba prava

Po Zakonu o radu, radnici imaju razna prava, ali problem je što se to u praksi ne poštuje, pa čak ni ona osnovna prava kao što su pravo na zaradu. Isplaćuju se zarade koje su manje od propisanog minimalca, plate često kasne i po nekoliko mjeseci, radnici nemaju prava na godišnji odmor, ne plaća se prekovremeni rad, rad praznikom, sprečava se sindikalno organiziranje.

Poslodavci su s jedne strane svjesni kako je puno nezaposlenih, a s druge strane da su radnici koji rade prezaduženi i da su primorani posao sačuvati pod svaku cijenu. Zbog toga smo i svjedoci raznih zlouporaba.

Posljednji primjer je tvrtka »Mateo«, koja je u Kuli otvorila jedan svoj pogon. Radnici imaju više od 200 sati mjesečnog rada i njih je poslodavac na početku obavijestio kako je to radno vrijeme u skladu sa Zakonom, kao i to da rade svaku subotu i u vrijeme praznika, i da se radnicima na bolovanju umjesto bolovanja »skidaju« dani godišnjeg odmora.

Mislim kako trenutačno jedino sindikat pokušava na neki način zaštititi prava radnika i izboriti se s poslodavcima. Postoji i inspekcija rada, ali i na njih se vrši veliki pritisak. Poslodavci se općinskim činovnicima obraćaju s time da su otvorili pogone u nerazvijenim sredinama, uposlili radnike, a kada se radnici organizirano kroz sindikat pokušaju izboriti za svoja prava, prijeti se zatvaranjem tvornica. Tako smo svi svjesni da poslodavci zlorabe prava radnika, a svi o tomu šute.

Z.V.

RAZGOVOR S POVODOM:

ISTVÁN JÓ, PREDSEDNIK OPĆINSKOG KOMITETA
SK SUBOTICE

Želimo živjeti od rada kao ljudi

Tradicionalna proslava Praznika rada održat će se i ove godine i u Subotici. Imajući u vidu način ove proslave u dugom nizu godina koje su iza nas, većina zaposlenih, ali i nezaposlenih, kao i umirovljenici, posjetit će vašar na obali jezera Palić i razne zabavne programe, neki će potpaliti roštilje negdje u prirodi ili u dvorištima svojih kuća, a bit će i onih koji neće moći izdvojiti novac za to gastronomsko zadovoljstvo. Ostaje nam vidjeti koliko će se Subotičana okupiti na prvosvibanjskom prosvjedu koji organizira Općinski komitet Saveza komunista.

Predsjednik ovoga komiteta István Jó očekuje da će se mnogi odazvati, a razgovarali smo i o sve težoj gospodarskoj situaciji i socijalnom stanju u zemlji, te o provedenoj privatizaciji i donošenju Zakona o radu.

Što će karakterizirati prosvjedni skup koji organizirate u povodu obilježavanja međunarodnog Praznika rada?

Skup će biti održan 1. svibnja na Trgu slobode u organizaciji našeg komiteta Saveza komunista, koji je dio Saveza komunista Jugoslavije u Srbiji, a tu nam se pridružuje i subotički Centar Tito. Taj skup podrazumijeva upozorenje zbog neispunjenih obećanja političara i daljnjeg rušenja standarda stanovništva. Ponijet ćemo prazne košare i transparente koji upozoravaju na sve teže socijalno stanje, jer ubrzano rastu životni troškovi, a proizvodnja se ne pokreće, niti se otvaraju nova radna mjesta. Moramo se ponovno boriti za svoju slobodu i kruh, jer je rad-

nicima oduzeto oruđe, a to su bile tvornice.

U zapadnim zemljama 1. svibnja održavaju se masovni radnički prosvjedi. Kod nas je to više-manje svedeno na dane »radosti«, kada se ne mora ići na posao, na roštiljanje i posjećivanje zabavnih programa. Jest da se ljudi trebaju i zabaviti i opustiti, ali, je li to suština Praznika rada, u svjetlu kako se ovdje obilježava?

Naravno da nije. Praznik rada je ustanovljen nakon demonstracija radnika u Chicagu 1886., koji se završio krvoprolićem, kada su radnici tražili osam sati rada, osam sati odmora i osam sati kulturnog obrazovanja. Druga internacionala je odlučila da će se 1. svibnja svake godine održavati radnički prosvjedi u spomen na to krvoproliće. U vrijeme nekadašnjeg socijalizma ovdje ta proslava nije bila samo zabava. Povorka radnika, oko 3000 ljudi, kretala je od bivšeg kina »Jadran« prema Dudovoj šumi, gdje su pročitani zahtjevi radnika za bolje uvjete rada, uvođenje novih tehnologija, za napredak, a poslije se naravno moglo i zabavljati, ali ne zaboravimo da je tada većina stanovništva imala novca i za roštilj, što danas nije slučaj. No, točno je da je u ovo vrijeme Praznik rada umnogome kod nas komercijaliziran, vašaški.

Glede gospodarstva, kao kategorije koja je bitna sastavnica ideologija, prihvaćate li neoliberalizam koji je danas dominantan društveno-politički sustav u svijetu ili se zalažete za ono što zovemo socijalizam?

Mi, komunisti, nikada nismo prihvatili kapitalizam, jer kapi-

talizam uništava čovjeka. I aktualni neoliberalizam samo gleda kako može iskoristiti čovjeka za ostvarenje profita i dotle je taj radnik »dobar«, a u suprotnom, taj radnik nije potreban. Mi se zalažemo za socijalizam koji je human, gdje postoji solidarnost, za sustav koji pomaže radniku, a ne da ga učini robom. Dakle, zalažemo se za jednopartijski sustav, koji se pokazao efikasnim, kada su sposobni, stručni ljudi na pravom mjestu i kada rade za blagostanje naroda, a ne samo za svoj džep. Mi jesmo za rad, ali hoćemo i živjeti od tog rada kao ljudi.

Činjenica je da su mnoge tvornice u Srbiji propale. Što je po vašem mišljenju dovelo do propasti tih tvornica?

Nisu propale, nego su mnoge tvornice namjerno uništene, obezvrijeđene. To je namjerno napravljeno da bi se te tvornice mogle što jeftinije kupiti. Mnoge tvornice su opljačkane i ostavljene je pustoš. A pokazalo se da privatizacija uglavnom nije dobro provedena. Bila bi druga situacija da je novi vlasnik određene tvornice nakon kupovine investirao u proizvodnju, novu tehnologiju, nova radna mjesta i da je uredno plaćao radnicima zdravstveno i mirovinsko osiguranje. No, to u mnogo slučajeva nije bilo tako. Sada izlazi na vidjelo da je bilo i lopovluka.

Kako ocjenjujete današnji standard stanovništva u Srbiji?

Mnogi ljudi su danas materijalno i psihički uništeni, mnogi se »krpe« iz dana u dan, mnogi ne mogu plaćati čak ni režijske troškove, osigurati sve ono što je potrebno djeci, velika je nezaposlenost. Veoma je važno donošenje Zakona o radu, a u tijeku je izrada. Bit će veoma važno da se taj zakon može tumačiti samo na jedan način, a ne na deset načina. U vezi ovoga zakona bit će važno da sadrži odredbu da minimalac ne smije ići ispod sedamdeset posto prosječne potrošačke košarice. Ta minimalna zarada bi se trebala utvrđivati jednom godišnje i to koncem godine, kada se pravi plan proračuna.

Z. Sarić

ZAŠTITNIK GRAĐANA PODNIO GRADSKOJ SKUPŠTINI GODIŠNJE IZVJEŠĆE

Ocjena rada lokalnih tijela vlasti

Građani su tijekom prošle godine podnijeli 152 pritužbe, na rad javnih poduzeća 78, te na rad upravnih tijela, inspeksijskih službi i ustanova 74 pritužbe

Građani sve više prepoznaju zaštitnika građana kao instituciju kojoj se mogu obratiti kako bi se otklonile posljedice propusta tijela lokalne samouprave načinjene na štetu zajamčenih prava građana. To ilustrira i godišnji redoviti izveštaj koji je zaštitnik građana **Zlatko Marosiuk** podnio Skupštini, u kojemu daje svoju ocjenu o kvaliteti rada lokalnih tijela vlasti – Gradske uprave, komunalnih poduzeća, ustanova.

Ured zaštitnika građana u Subotici počeo je s radom srpnja 2006. i za to vrijeme do kraja prošle godine obratilo se 10.731 građana, podneseno je 536 pismenih pritužbi na rad upravnih tijela Grada i javnih službi, a tijekom prošle godine 152 pritužbe, te 78 u odnosu na javna poduzeća.

PRITUŽBE NA JAVNA PODUZEĆA

Kada je riječ o javnim poduzećima najviše pritužbi tijekom prošle godine građani su podnijeli prema JKP »Toplana« (25), Centru za socijalni rad (20), te JKP »Vodovod i kanalizacija« (14).

Pritužbe na rad Toplane odnosile su se na isključenja s toplinske mreže, obračun i visinu računa, naknadu štete i izvršenje. U prethodna dva godišnja izvješća zaštitnik građana je iznio svoje mišljenje u svezi s isključenjem s toplinske mreže, a prošle godine dao je i pismeno mišljenje

s preporukom da je »Toplana« povrijedila pravo građana i učinila nepravilnost u postupku u slučajevima kada su se stranke obratile za isključenje iz sustava daljinske opskrbe toplinskom energijom, pri čemu je ovo javno komunalno poduzeće određivalo dodatne uvjete. Kada je riječ o pritužbama na visinu računa, najviše su se žalili građani koji imaju ugrađene kalorimetre, odnosno mjerne uređaje za utrošak energije.

Protiv »Vodovoda« pokrenuto je 14 pritužbi od čega se 7 odnosilo na visinu izdanih računa, ali je u ovoj vrsti pritužbi utvrđeno da su oni bili ipak ispravno izračunati. Protiv Centra za socijalni rad pokrenuto je 20 pritužbi koje su se najčešće odnosile na povredu prava na MOP (materijalno osiguranje obitelji) i dobivanja jednokratne novčane pomoći, uglavnom zbog nepoštovanja rokova odnosno dugotrajnih čekanja na odgovor na zamolbe za novačnom pomoći.

Među primjerima navedenim u izvješću zaštitnika građana među ostalim je izdvojena pritužba građanina na rad JKP »Parking«, jer je prilikom naplate parkirališta putem SMS poruke povratna poruka imala važnost 56 minuta a ne 60, kako je to gradskom odlukom precizirano. Povodom pritužbe, »Parking« je inicirao na serverima operatora mobilne telefonije izmjenu vremena trajanja parkiranja na točno 60 minuta.

UPRAVNA TIJELA, INSPEKCIJA I USTANOVE

U prošloj godini građani su podnijeli 74 pritužbe na rad upravnih tijela, inspeksijskih službi i ustanova, te je protiv Tajništva za inspeksijsko nadzorne poslove bilo pokrenuto 13 pritužbi, uglavnom zbog »šutnje uprave«. Uredu ombudsmana peticiju su uputili stanovnici ulica Biskupa Lajče Budanovića, Marka Oreškovića, Vrdničke, Dinka Zlatarića i okoliše zbog Plana generalne regulacije, kojim je bilo predviđeno za rušenje više od 1.000 kuća, nakon čega je zaustavljena izrada Plana. Uredu ombudsmana stizale su pritužbe i predstavke i zbog netočnosti rješenja o porezu na imovinu.

NAJUGROŽENIJE JE PRAVO NA RAD

Zaštitnik građana u svojem izvješću i ocjeni stanja ljudskih prava u Subotici konstatira kako je najugroženije od svih ljudskih prava – pravo na rad. Poslodavci i dalje pokazuju izrazito i bahato nepoštovanje prema pravima radnika, uručuju nezakonite otkaze, računajući na dugotrajne i skupe sporove. Neuplate doprinosa za zdravstveno osiguranje i mirovinski staž i dalje su jedan od najvećih problema s kojima se susreću zaposleni, osobito sta-

Zlatko Marosiuk

riji radnici. Ured je imao 163 predstavke iz ovog područja u kojemu je postupao kao savjetodavno tijelo, a 29 predmeta je upućeno na besplatno pravno zastupanje zbog nezakonitog otkaza. Znatno broj građana, 135 njih, obraćao se po pitanjima iz područja mirovinskog i invalidskog osiguranja, najčešće zbog prekoračenja zakonskog roka za donošenje rješenja, priznavanja prava na doplatak za tuđu njegu i pomoć, usklađivanje mirovinske osnove, prava na starosnu mirovinu, invalidsku ili obiteljsku mirovinu, itd.

Zaštitniku građana se može obratiti svatko tko smatra da je povrijeđeno neko pravo od strane tijela uprave, organizacija i javnih službi koje obavljaju upravne i javne ovlasti, a čiji je osnivač Grad, pri čemu je rok za podnošenje pritužbe godinu dana od dana učinjene povrede, nepravilnosti ili donošenja akta u spornoj stvari.

S. M.

MILAN POPOVIĆ, PREDSJEDNIK SAVEZA SAMOSTALNOG SINDIKATA U SUBOTICI

Napraviti pravednije društvo

Sindikat ne može biti dobar u državi u kojoj ne funkcioniraju institucije države, ali ni sindikalnim liderima nije mjesto u politici

Prvi svibnja radnici širom svijeta obilježavaju kao simbol borbe za sigurnost radnog mjesta, redovite plaće, zdravstvenu, socijalnu i mirovinsko-invalidsku zaštitu, mogućnost organiziranja u sindikate radi zaštite svojih interesa, te uključivanja u socijalni dijalog. Predsjednik subotičkog Saveza samostalnog sindikata Milan Popović kaže da danas polako nestaje svijet kakav je bio oblikovan kroz radničke pokrete, postupno se umanjuju i gube prava radnika, pa i četrdesetočasovni radni tjedan skoro se više nigdje u svijetu ne poštuje.

IMA ŠANSE

»Kod nas je poseban slučaj, raspadom socijalizma nije izgrađeno uređeno društvo. Mislim da je to namjerno urađeno kako bi se pojedinci, pod plaštom privatnog kapitala i biznisa, obogatili na račun društvenog bogatstva koje je završilo na raznim Djevičanskim otocima, novac je izvučen iz države, stanovništvo osiromašivalo, a institucije nisu funkcionirale, jer to nije bio politički interes. Mislim da je Aleksandar Vučić sada na tome dobio glasove, samo na osnovi toga što se ljudi nadaju da ima šanse napraviti jedno pravednije društvo, da se mogu suzbiti lopovluk i kriminal. Jer, oni koji su to obećavali i pričali poslije promjena 2000. godine, nisu to uradili. Hoće li sada napraviti, ne znam. Još uvijek se nadam da ima šanse, a hoće li se desiti, nisam siguran sve dok ne vidimo rezultate. Ako se ne donesu prave

mjere za kratko vrijeme, takve da promjene budu vidljive, za godinu dana možemo očekivati prosvjede i socijalne nemire jer mislim da je narodu stvarno dosta tog bogaćenja pojedinaca, i s druge strane siromašenja ljudi koji ponekad imaju plaću kojom ne mogu zadovoljiti ni najosnovnije potrebe«, kaže Popović i dodaje, kako u Srbiji danas više od 750.000 radnika prima minimalnu plaću od 20.240 dinara za puno radno vrijeme.

On dodaje da zbog takvog kapitalističkog tajkunizma i nepravde radnici veoma teško prihvaćaju proces privatizacije poduzeća, imaju negativan stav prema tvrtkama u kojima rade i poslodavcima o kojima generalno razmišljaju kao o lopovima. S druge strane, i dobar dio poslodavaca posluje na način da ostvari što više profita uz što manje troškove prema radniku. »Takvi 'poslodavci' ne idu na razvoj vlastite tvrtke već samo traže način kako da radniku ne plate plaću i da se osobno bogate. To je izazvalo generalno negativan stav prema poslodavcima, pa i prema stranim investitorima koji jesu došli ovdje zbog jeftinije radne snage, ali ne izbjegavaju plaćanje dogovorene cijene rada. Primjerice, u Siemensu nema manje plaće od 35.000 dinara i redovito se isplaćuje, ali i tamo mnogi radnici imaju negativan stav u odnosu na poslodavca, zato što se takva svijest razvila. Takav odnos se može mijenjati samo stvaranjem povjerenja u državu i institucije države, poštovanjem vlastitih zakona i propisa. Država mora eliminirati one čiji

je jedini cilj da preko noći uzmu što veći profit, da ne plate radnike, da ne plate poreze i doprinose, i briga ih što je poduzeće propalo. Karakterističan primjer toga je 'Fidelinka«, kaže Popović.

POLITIKA I SINDIKATI

On ističe da ni sindikat ne može biti dobar u državi u kojoj ne funkcioniraju institucije države, ali smatra da ni sindikalnim liderima nije mjesto u politici. »Socijaldemokratija u Švedskoj jest nastala iz sindikata, odnosno sindikat je napravio stranku, ali sindikalno djelovanje je potpuno odvojeno od stranke. Kod nas su se počeli prepletnuti sindikalna i stranačka djelovanja, i zato imamo određene sindikate koji postoje samo na papiru, a u stvari niti imaju članstva, niti što rade. Imamo primjere da su se sindikalni lideri prilikom izbora priključili strankama. To nigdje u ozbiljnom svijetu sindikati ne rade«, kaže Popović.

U subotički samostalni sindikat radnici se svakodnevno javljaju zbog kršenja pojedinačnih prava: od neisplaćivanja plaća, neplaćenog prekovremenog rada, neprekidnog rada od 12-13 sati dnevno, davanja otkaza i proglašavanje tehološkog viška bez ikakvog opravdanog razloga.

»Aktualan problem je 'Agroseme', firma koja je u velikim problemima jer ne postoje prave gazde i ne znam kako će to biti riješeno. Mislim da bi što

prije trebalo završiti stečajeve u subotičkim tvrtkama, poput Fidelinke, Medoprodukta, koji je u restrukturiranju. Lokalna vlast je do sada uvijek 'bježala' od takvih pitanja, ali mislim da bismo trebali vidjeti što možemo zajednički uraditi za jedno po jedno poduzeće. Ta poduzeća imaju neke lokacije, neke objekte, u nekima je očuvana infrastruktura, poput Fidelinke, gdje bi se mogla nastaviti djelatnost, ili Medoprodukta, gdje je također očuvana infrastruktura«, kaže Milan Popović te ističe kako bi se lokalna vlast trebala zainteresirati za ta poduzeća i napraviti neku strategiju, te da bi zajedničko djelovanje lokalne vlasti i sindikata moglo značajnije pridonijeti rješavanju problema u takvim poduzećima.

S. Mamužić

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 2. do 8. svibnja

2. SVIBNJA 1774.

Gradsko vijeće zabranilo je nošenje kratke košulje tzv. mađarskog kroja, s obrazloženjem da seže samo do pupka, te tako vrijeđa uljudnost. Prekršiteljima je zapriječeno kaznom od 15 batina. Pedesetak godina kasnije, Gradsko vijeće je odlučilo iz Gradske kuće i crkve »protjerati« smrdljive, prljave, otrcane opaklije i gunjeve.

2. SVIBNJA 1949.

Palić je dobio tri značajne kulturne ustanove. U vili mecene i kolekcionara Jovana Milekića otvorena je Galerija bačkih likovnih umjetnika. U neposrednoj blizini svečano je otvoren Zoološki vrt, ujedno i Lovački muzej, dok je u Tavankutu, predstavom Koštane Bore Stankovića, u izvođenju amatera društva Matija Gubec – otvoren novoizgrađeni Zadrugni dom.

3. SVIBNJA 1986.

Pokopan je Mirko Huska, dugogodišnji prvak subotičkog kazališta i redatelj. Tijekom 1938. priključio se Zboru hrvatskih kazališnih dobrovoljaca, a od studenog 1944. glumac je Pozorišnog odsjeka pri Komandi grada, dočim je od jeseni 1946. stalni član profesionalnog ansambla subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta. Ostvario je veliki broj uloga u dramaturzijama Šenoe, zatim u djelima Gundulića, Kosora, Ostrovske, Sterije, Krležu, Kesserlinga i dr. Od 1947. ogleđa se i kao redatelj, a pedesetih godina režiju usavršava kod teatrologa Huga Klajna.

Posebno su bila zapažena njegova uprizorenja dramskih tekstova Matije Poljakovića. Kritika je zapazila i postavke djela Ogrizovića, Budaka, Nušića, Molièrea, Figueireda i dr. Članke, mahom o kazalištu, pisao je za časopise Naša pozornica i Rukovet. Rođen je 7. srpnja 1921.

3. SVIBNJA 1991.

Profesoru jezika i književnosti, spisatelju i uredniku časopisa Klasje naših ravni, istaknutom kulturnom i crkvenom djelatniku bačkih Hrvata Beli Gabriću, uručeno je priznanje pape Ivana Pavla II. Pro Ecclesiae et Pontifici, za dugogodišnji rad na području crkvenog i narodnog života Bunjevaca i Šokaca, te 70 godina života. Umro je 4. kolovoza 2001.

4. SVIBNJA 1746.

Poslije popisa zaostavštine kapetana Jakova Sučića, koji je umro godinu dana ranije, Županija nije dopustila njegovu gradu Svetoj Mariji (Subotici) da bude starateljem Sučićevim nasljednicima, kojima je oporučno ostavio 18.000 forinata.

5. SVIBNJA 1949.

U Subotici je započeo I. Festival vojvođanskih profesionalnih teataru, koji je trajao do 21. svibnja, kada su na sceni subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta nastupila tri teatra od pokrajinskog značaja, te pet kazališta iz Bačke, Banata i Srijema.

5. SVIBNJA 1953.

Nakladom novosadskog

Bratstva-jedinstva objavljena je zbirku »Hrvatske narodne pripovijetke (bunjevačke)«, koje je sakupio, obradio i prokomentirao književnik Balint Vujkov. Istodobno je subotička Minerva tiskala njegovu »Bajku o mravljem caru«, dočim je beogradska Prosvjeta, u izbor 100 šaljivih narodnih pripovijedaka, uvrstila i nekoliko bunjevačkih priča u obradi B. Vujkova.

6. SVIBNJA 1928.

Obilježena je 50. obljetnica djelovanja Pučke kasine, koja je utemeljena 1878. Tiskana je monografija o ovoj značajnoj kulturnoj udruzi bačkih Hrvata Bunjevaca. Osim igrokaza Ivana Malagurskog Tanara o Kasini, svečanost je uveličana predstavom Zagrebačke opere u Gradskom teatru.

6. SVIBNJA 1991.

Velikim koncertom »Ova jedina Subotica«, u izvedbi Subotičkog tamburaškog orkestra, Omladinske filharmonije, Katedralnog zbora »Albe Vidaković«, kulturno-umjetničkih društava »Bunjevačko kolo«, »Mladost« i »Népkör«, prigodnim govorima i drugim sadržajima, započela je središnja proslava 600-te obljetnice od prvog pisanog spominjanja Subotice.

7. SVIBNJA 1743.

U Pragu je češka i hrvatsko-ugarska kraljica, te austrijska nadvojvotkinja Marija Terezija potpisala povelju o oslobođenju Subotice, zapravo Privilegij kojim se dotadašnji Subotički vojni šanac u sklopu Potiske

krajine izuzima ispod vojnog i stavlja pod građansku jurisdikciju, u znak priznanja za ratne zasluge njegovih žitelja. Grad dobiva i novo ime: Szent Mária (Sveta Marija). Uzgred, do danas je registrirano preko 200 inačica naziva Subotice.

7. SVIBNJA 1920.

Nakon što je ministar unutrašnjih djela Kraljevine SHS dao upute gradonačelniku Subotice u svezi pokretanja tjednik Novine, pojavio se prvi broj ovog glasila s podnaslovom »Za kršćansko i narodno udruženje«. U proljeće 1921. tjednik mijenja ime u Subotičke novine. Prvi urednik ovih novina bio je Miško Prčić. Od 1929. godine list uređuje Blaško Rajić.

8. SVIBNJA 1887.

Rođen je slikar Antun Bačić. Na Višoj školi za umjetnost i obrt u Zagrebu, od 1908. studira kod prof. Rudolfa Valdeca, Bele Čikoša Sesije i Mencijske Klementa Crnčića. Izobrazbu nastavlja 1911. na Akademiji u Münchenu. U rodni grad se vraća 1912. gdje mahom radi portrete i slika po narudžbi, a također se bavi i fotografijom. U Prvom svjetskom ratu (1917.) pada u rusko zarobljeništvo. Nakon 1918. zapažena je njegova slikarska i fotografska djelatnost u rodnom gradu, gdje jedno vrijeme, s Gyulom Sásom, vodi privatnu slikarsku školu. Poput i drugih protagonista »izgubljene generacije«, postupno i neopravdano pada u zaborav. Bačićevi su radovi sačuvani u privatnom vlasništvu, Zavičajnoj zbirci Gradskog muzeja i Matici srpskoj. Umro je 3. srpnja 1977.

POGLED S DRUGE STRANE: (NE)UVAŽAVANJE PRIRODE

Eksperimenti visoke cijene

Staro subotičko naselje »Vučidol« podignuto na obroncima velike udoline krajem devetnaestog stoljeća, davno je prestalo službeno se zvati tim imenom, mada je u narodu još opstalo kao toponim i odrednica područja dijele grada. Prema legendi, naziv toga područja nastao je još prije naselja, u vrijeme kada su tu bile močvare, vode i šume u blizini, u kojima je bilo vukova. I u starim pripovijetkama i obiteljskim predanjima spominju se nemili susreti s vukom ili vucima i u drugim dijelovima subotičkog atara. Ali, to je prošlost. Vuk se u suvremenom dobu u naseljima smjestio u mitove, bajke, predstave dječjih kazališta, među popularna imena... i, poznato je, može se vidjeti u zoološkim vrtovima iza sigurnih pregrada koje dijele prirodu, čudi i instinkte čovječjeg i životinjskog svijeta.

No, vuk je nedavno nanio povredu djevojčici u metropoli! Višemjesečno mladunče vuka. Mala djevojčica još je posve neupućena u ono što ju je snašlo, nisu joj ni pune dvije godine. Dogodilo se to u prostoru zoološkog vrta. Ispričane su pretihodnih dana mnoge verzije toga događaja, čulo se »za« i »protiv«, optuženi su i posjetitelji koji izazivaju životinje u kavezima i ne pridržavaju se propisanog ponašanja u jednom takvom prostoru, pa onda roditelji što više pozornosti ne obraćaju na ponašanje djece. U, kod nas, uobičajenoj generalizaciji i uopćavanju svake pojave (gdje se od šume tada ne vidi drvo), gdje se izgubilo »drvo« s podatkom o dobi dje-

teta? Kako bi to dijete, što je tek prije 22 mjeseca došlo na svijet, moglo »izazvati« događaj? Što je u poimanju tako malog djeteta, uopće, riječ i pojam vuk, kako bi ono znalo smije li se ili ne u blizini vuka potrčati, vikati i hoće li svojim dječjim ponašanjem bilo koga »izazvati«. Bio to čovjek ili vuk. U kontroverzijama, kakve bivaju u medijskom (profesionalno ozbiljnom?) prostoru, ispričana je sudbina vuka: othranjen je na bočicu, stalno u društvu ljudi, šetan je toga dana na povocu, mada iz svih verzija nije jasno gdje se ta šetnja mladog vuka provodila i uz kakve mjere opreza... Iako mitovi i romani potvrđuju mogućnost odgajanja ljudskog čeda u životinjskom svijetu, a opstanak domaćih, pa sve više i divljih životinja u rukama je čovjeka, neuvažavanje prirodnog poretka, genetske strukture, urođenog instinkta, i to od strane čovjeka, u globalu planet već mnogo košta. Priroda i poredak u njoj postavljen odvajkada na svoj način kazuje o čovjeku kao jednom njenom dijelu, nikako vladaru koji prekraja po svome. Ona tanka senzibilna crta spajanja i razdvajanja čovječjeg i svakog drugog svijeta na ovom planetu, trebala bi se ogledati upravo u poštovanju prirode i mudrog prirodnog poretka, ma koliko ga nametljivo htjeli ustrojiti u čovjekova očekivanja. Ili eksperimente.

Novi milenij upravo obiluje pokušajima uspostavljanja kontrole nad prirodom, od genetski mijenjane strukture sjemena, preko globalnog utjecaja na promjenu vremenskih prilika, eksperimente s lijekovima, kemiju u

hrani i tako dalje, jer niz suprotstavljanja prirodnom poretku je mnogo, mnogo duži. Još samo prije stotinu godina čovjek je bio smjeran pred čudima prirode, ljudi se nisu protivili prirodi, niti na zemlji, niti na nebu, znali su cijeniti njene darove. U ovom kraju, primjerice, ulagali su u zemlju. Zemlja je bila blago. Ona je hranila, s njom se napredovalo, od nje se i gradilo. Možda su tada imali manjih tehničkih mogućnosti, ali su više znali o prirodi, i ulozi i potrebi svakog njenog djelića.

Zato jedna, učinit će se, mala gesta u odnosu na planetarni značaj ima višestruku ulogu, jer najmlađe podsjeća na poštovanje prirode i svijeta u kojem živimo. Uči plemenitosti i ulozi čovjeka... Udruga odgajivača sitnih životinja na početku zime poklonila je vrtićima hranilice za

ptice-stanarice u obliku kućica koje se postavljaju na drvo. Na dan kada su hranilice postavljali u vrtić »Kolibri« u centru grada, nad dvorištem su se kao čudom sjatile ptice, nadlijetajući i kružeći iznad dvorišta na veliku dječju radost. Djeca su sa svojim odgojiteljicama redovito u kućice ostavljala hranu za ptice cijele zime i pratila dešavanja. Ptice su dolijetale i hranile se, a djeca odmalena učila važnu lekciju plemenitosti, zaštite i poštovanja onih s kojima živimo u prirodnom poretku i neophodnosti suglasja. Dvorište vrtića ovog proljeća je ispunjeno ptičjim crkvutom i pjesmom. Djeca tumače kako im se ptice zahvaljuju za hranu i brigu. Uče kako je velika čovjekova uloga kada može pomoći. Ne protivprirodno mijenjati, sputavati, nameštati i vladati.

Katarina Korponaić

PLASTENIČKO POVRTLARSTVO U RASKORAKU

Mogućnosti velike, tržište neregulirano

Za mnoge poljoprivrednike u Vojvodini, gdje je ova grana na najnižim pozicijama ikada, osobito za one s malim posjedima, rješenje bi se moglo naći u plasteničkom povrtlarstvu ili cvjećarstvu. Po dostupnim podacima, u cijeloj Vojvodini u ovom trenutku ima tek nešto više od 2.500 hektara pod platenicima ili staklenicima, iako po riječima stručnjaka prihodi s jednog hektara pod platenikom mogu biti veći od prihoda sa 150 hektara pod pšenicom. Jedna četveročlana obitelj, da bi danas živjela od ratarstva, trebala bi posjedovati bar nekoliko desetina hektara zemlje i potrebnu mehanizaciju. Ukoliko se zna kako je prosječan posjed kod nas oko pet hektara, upravo je plastenička proizvodnja za mnoge optimalno rješenje za egzistenciju. Iako bi se moglo uzgajati u domaćim platenicima, Srbija još uvozi veliki dio ranog povrća. S druge strane, ne tako brojni proizvođači vrlo su nezadovoljni na taj način stvorenim stanjem na tržištu. U domaćim platenicima uzgaja se

gotovo sve povrće. Najčešće su to salata, paprika, rajčica, krastavac, dinja, keleraba, špinat, luk...

POVRTLARSTVOM SE MOŽE OSIGURATI EGZISTENCIJA

Uzgojem povrća, kako na otvorenom, tako i u platenicima, egzistenciju osigurava i obitelj *Deak – Deneš* (1960.) i *Katarina* (1966.). Platenici u kojima uzgajaju povrtni presad i povrće smješteni su na njihovoj velikoj i od vjetra solidno zaštićenoj okućnici. »Povrtlarstvom

se bavimo dvadesetak godina. U početku nam je to bila dodatna zarada. Suprug, bravar, bio je uposlen u Poljoprivrednoj zadruzi Svilojevo. Ja u struci farmaceuta nisam mogla dobiti uposlenje u bližoj okolini, pa kako imamo veliki plac, posvetila sam se povrtlarstvu. Za mene je to bilo nešto posve novo, ali sam pročitala puno stručne literature, puno sam komunicirala s ostalim povrtlarima u mjestu i sve to primjenjivala u vlastitoj proizvodnji, pa sam postizala i jako dobre rezultate. Početkom ratnih devedesetih Zadruga je pala

na niske grane, a kako sam već dobro unaprijedila našu obiteljsku dopunsku djelatnost, Deneš je napustio poduzeće. Tako smo se u cijelosti posvetili povrtlarstvu i od tada nam je to osnovno zanimanje. Istina, proizvodimo i nešto kukuruza, soje i pšenice, ali isključivo za svoje potrebe, kako bismo uhranili svinje i piliće za sebe i za svoje dvije kćeri, koje žive u Subotici«, priča Katarina ponosno pokazujući biljke u platenicima. Povrtlarstvo traži puno »ručnoga rada«, puno predanosti i samoodricanja. Osobito je zahtjevna plastenička proi-

zvodnja, jer prava iskorištenost je ukoliko se ostvare najmanje dvije, a ukoliko se plastenici griju, tri do četiri berbe raznog povrća kroz godinu. Najveći problem povrtlara je nedostatak nekog organiziranog otkupa, pa su prisiljeni svoje proizvode individualno prodavati na tržnicama. Ovakav im način prodaje robe znatno otežava uvjete i povećava troškove proizvodnje. »Naše proizvode vozim i prodajem na tržnicama u krugu od četrdesetak kilometara. Vrijeme koje provedem za tezgom otrgnuto je od posla u proizvodnji. Uz današnje cijene goriva ni troškovi prijevoza nisu beznačajna stavka. S bilo koje tržnice u okolici vraćam se u ranim poslijepodnevnom satima, ručam i ulazim u plastenik. Posla je uvijek puno, supruga i ja često radimo od svitanja do kasne večeri. Ponekad, kad situacija to diktira, moramo uzeti i radnicu za ispomoc, jer poslovi u povrtlarstvu ne trpe kašnjenje. Ukoliko biljka ne dobije sve potrebno na vrijeme, to se odmah odrazi na njezinu kvalitetu. Na površini pod plasticima u našem dvorištu radimo sami, jer bi nam stalni angažman radnika bio apsolutno neisplativ«, kaže Deneš, koji se upravo vratio sa somborske tržnice.

PROIZVODNJA SE MORA PRECIZNO ISPLANIRATI

Deakovi su među prvima u Svilojevu podigli plastenike. Deneš je iskoristio svoje stručno znanje i sve neophodne poslove uradio vlastitom rukom, što je znatno umanjilo početne troškove. Već prva sezona pokazala im je kako je budućnost upravo u onom što su počeli raditi. »Sav problem je u dobroj organizaciji poslova, ostalo je tehnika proizvodnje i mukotrpan rad. Poslove treba vrlo precizno isplanirati unaprijed, kako ne bi došlo do kašnjenja u procesu proizvodnje. I svakako, plana se moramo pridržavati. Sad su nam prošli zelena salata, špinat, mladi luk, mladi češnjak i rotkvice. Za desetak dana stižu krastavci i tikvice,

U povrtlarstvu ima kruha za veći broj mladih ljudi * Uz dobru organizaciju posla moguće i tri berbe godišnje * Mnoge vrste povrća sve je teže uzgajati na otvorenom * Povrtlari bi i udvostručili proizvodnju, ukoliko bi se uz pomoć države riješila prodaja njihovih proizvoda

a trenutačno sadimo rajčicu i nešto paprike. Posljednji će biti kornišoni. Najaktualnije su presadnice, koje su nam inače primarne u proizvodnji u posljednjih desetak godina. Njihova je prodaja trenutačno u punom jeku i ubrzo će se pokazati prvi financijski rezultati za ovaj dio godine. Plastička proizvodnja povrća je sigurnija i stabilnija nego proizvodnja na otvorenom. Biljke su zaštićene od vremenskih nepogoda, a proizvodnja je ubrzana za mjesec dana. Papriku još uvijek uzgajamo i na otvorenom, ali je to zbog klimatskih promjena sve teže, sve je prisutnija stralna borba s ljetnim

vrućinama i strah od grada«, pojašnjava Katarina.

ULOGA DRŽAVE U PLASTENIČKOJ PROIZVODNJI

Podizanje plastenika za mala gazdinstva, osobito na otvorenom polju, veliko je ulaganje. »Putem medija stalno smo informirani o pomoći države poljoprivrednoj proizvodnji, ali u stvarnosti nikako ne vidimo bilo što konkretno. Pretpostavljam kako pomoć odlazi velikim proizvođačima, a mala poljoprivredna gazdinstva se zapostavljaju. Kredite nikada nismo koristili, poučeni iskustvima kolega i

poznanika. Do subvencioniranih nismo mogli, a bankarski su potpuno neisplativi zbog zelenaške kamatne politike«, kaže Deneš. Veliki problem je i angažiranje potrebne radne snage. »Skoro sve poslove obavljamo sami, samo ponekad uzmemo jednu radnicu. Kad dođe vrijeme za pikiranje presadnica, ne smijemo si dopustiti kašnjenje u radovima, jer presađivanje neće biti dobro. Iskreno, teško je naći mlade ljude, ljude u dvadesetim godinama života, koji bi uopće i htjeli raditi ovim tempom, u toplom, u hladnom, pognuti, sa zemljom na rukama. Mora se ustati u 4, a leže se kad se potpuno smrači. Mi smo u pedesetim, a tako i radnici koje uspijemo naći kad su nam potrebni. I s prodajom povrća se sami borimo, robu vozimo od tržnice do tržnice. Ponekad nam kupci dođu i u kuću, ili poruče robu telefonom, to su poglavito dugogodišnji kupci, kojima je poznata kvaliteta naših presadnica i mi njihove želje sto-postotno ispoštujemo. Ono što nam jako nedostaje, jest sigurno tržište. To bi riješilo otvaranje pogona za preradu voća i povrća. To bi najvjerojatnije mlade ljude potaknulo na povratak u selo i upuštanje u mukotrpan posao primarne proizvodnje sirovina za te pogone. I sami bismo povećali proizvodnju, ukoliko bismo imali zajamčenu sigurnost u prodaji proizvoda. Zelena tržnica ne može sve progutati, jer je konkurencija žestoka. Kad vam uz sav trud dio povrća jednostavno ostane na polju jer nikom više ne treba, ili tone voća završe u rakiji, financijski efekti su katastrofalni. Upravo bi u tom segmentu država trebala uskočiti, pa bismo mogli razmišljati i o povećanju izvoza. Bez puno filozofiranja, to bi bio jedini pravi način za revitalizaciju sela«, završava priču Katarina. Po najavljenim mjerama novog mandataru Vlade Srbije, postoji nada za rješavanje problema proizvođača poput Deakovih, a hoće li se najave i realizirati, pokazat će vrijeme.

Ivan Andrašić

U PLAVNI ODRŽANI DANI A. G. MATOŠA I DR. JOSIPA ANDRIĆA

Sjećanje na obljetnice velikana

Ostvarenjem planiranih sadržaja moglo bi se nadati da Matoševi i Andrićevi dani imaju svoju trajnu inspiraciju u sklopu rada HKUPD-a »Matoš«

Manifestacija VI. dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića održana je u Plavni u subotu i nedjelju, 26. i 27. travnja, u organizaciji HKUPD »Matoš« i uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. »Cilj je u potpunosti ispunjen, kao i svrha najznačajnijeg dvodnevnog kulturnog događaja u Plavni. I ovoga je puta publici omogućen doživljaj gotovo svih područja umjetnosti, a manifestacija je bila ujedno i model interkulturalnosti spojem različitih polja umjetnosti, koji su ove godine dobili višedimenzionalni kulturni karakter.

Ovom smo se manifestacijom uključili i u obilježavanje godišnjica hrvatskih velikana iz Vojvodine, koje su utvrđene početkom ove godine: 120 obljetnica rođenja *Josipa Andrića* i 100 godina od smrti *Antuna Gustava Matoša*«, kazala je predsjednica Matoša *Kata Pelajić*.

MONOGRAFIJA

Svečano otvorenje manifestacije, nakon sv. mise u župnoj crkvi sv. Jakova, upriličeno je u predvorju OŠ »Ivo Lola Ribar« nastupom »Matošev« ženske pjevačke skupine i tamburaškog sastava, koji su vrlo dobro izveli napjeve iz Plavne, što ih je Andrić zapisao pedesetih godina prošlog stoljeća u ovome mjestu. Nastupio je dječji folklor, koji je ovoga puta bio uspješniji nego na prethodnim manifestacijama. Autori monografije *Kata i Zvonimir Pelajić*, te ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov* predstavili su monografiju u povodu pete obljetnice postojanja i rada udruge Matoš

Tomislav Žigmanov, Kata i Zvonimir Pelajić

Plavna. To je jedan od rijetkih primjera u hrvatskoj zajednici u Vojvodini. U svakom slučaju prvih pet godina rada udruge Matoš ostat će trajno zapisan i na taj način sačuvan od zaborava, a možda će biti i dobar putokaz za daljnji rad. Tijekom predstavljanja monografije domaća pjesnikinja *Tonka Šimić* i gost iz *Bođana Josip Dumendžić Meštar*, govorili su svoje stihove.

Program pod nazivom »Voyage s Matošem« autorice *Nevene Mlinko* predstavili su ponajbolji recitatori Hrvatske čitaonice *Davorin Horvacki* i *Augustin Žigmanov*, te *Bernadica Ivanković*, *Tomislav Žigmanov* i *Mato Groznica*. *Nevena Mlinko* je istaknula Matošev značaj: »On je višestruko vezan uz naše pod-

neblje, za vojvođanske Hrvate – Bunjevce i Šokce. Njegova obitelj potječe iz Plavne i Kačmara. Osim toga, brojne su bunjevačke obitelji koje u Bajmoku i Subotici nose prezime Matoš, što i nije toliko poznato. Sam pisac je bio ponosan na vlastito podrijetlo i potrebno je da i mi to znamo, jer je u velikoj mjeri obogatio našu kulturnu i pisanu baštinu. On je bio iznimno plodan pisac hrvatske moderne. Pisao je u svim vrstama i žanrovima, osim romana. Ali, za njegove se novele tvrdi kako su toliko zbijene i zgusnute, da bi se od svake mogao razviti po roman. Govoreći o našem prostoru on spominje i Bačku i Srijem u svojim autobiografskim djelima i putopisima, a u pjesmama piše o nizini i ravnici.«

Josip Horvat i Divna Lučić-Jovčić

Ova svojevrsna akademija završena je s još nekoliko pjesama u izvedbi Matoševaca.

SLIKE, GLAZBA, IZLOŽBA

Drugi dan manifestacije počeo je sv. misom, potom je slijedila dječja radionica, na kojoj su djeca naučila ponešto o Matošu, a nakon završene radionice bilo je i šaljivih scena, te Matoševih mudrih izreka, u čemu su sudjelovali svi u dvorani. Organizatori su otvorili izložbu radova s likovne kolonije, a veliko oduševljenje izazvala je slika – portret A. G. Matoša autorice *Divne Lučić-Jovčić*, koju je umjetnica uradila za ovu pri-

PET GODINA

Osobito iznenađenje za sve nazočne bilo je predstavljanje tiskane monografije o HKPD »Matoš«, u povodu pet godina postojanja i rada. Monografija je vrlo zanimljiva s mnoštvom fotografija i kronološkim pregledom aktivnosti svih odjela, a podijeljena je svima nazočnima uz potpise autora *Kate i Zvonimira Pelajića*. Knjiga je objavljena u nakladi HKUPD »Matoš« Plavna, a uredila ju je *Katarina Čeliković*. Lekturu i korekturu uradio je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, tehničko uređenje i prijelom teksta uradio je mr. sc. *Ervin Čeliković*, dok je naslovnicu osmislio mr. sc. *Darko Vuković*.

godu, a publici se obratio i predsjednik Cro Arta *Josip Horvat*, koji je istaknuo usku suradnju između dviju udruga, što je zasigurno pozitivan primjer svim udrugama kulture.

Tamburaški sastav HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta zabavio je publiku vrsnim sviranjem, a tome su pridonijele i njihove dvije vokalne solistice *Martina Stantić* i *Veronika Vojnić Mijatov*.

Dvodnevni program pratila je izložba posvećena A. G. Matošu iz privatne zbirke *Ljudevita Vujkovića Lamića* iz Subotice.

Ostvarenjem planiranih sadržaja moglo bi se nadati da Matoševi i Andrićevi dani imaju svoju trajnu inspiraciju u sklopu rada HKUPD-a Matoš, kao i sigurnu budućnost. U razgovoru s publikom i članovima Matoša moglo bi se zaključiti da im je najugodnije iznenađenje bila objava monografije koju su mnogi već počeli prelistavati s dobrim raspoloženjem.

Z. P.

Matoševa dječja folklorna skupina

Natječaj za mlade

Grad Sombor objavio je natječaj za realizaciju Lokalnog akcijskog plana (LAP) za mlade Grada Sombora u 2014. godini, a u proračunu je za ove namjene izdvojeno tri milijuna dinara. Na natječaju mogu sudjelovati udruge građana, organizacije i institucije iz javnog sektora koje se bave mladima i imaju sjedište na teritoriju Grada Sombora. Na natječaj se mogu pojaviti projekti koji su od javnog interesa i čiji je cilj poboljšanje položaja mladih u gradu i seoskim naseljima i koji odgovaraju mjerama LAP-a za mlade od 2013. do 2016. godine. Prijave se podnose na pisarnici Gradske uprave. Rok za podnošenje projekata je 15 dana.

Z. V.

TJEDAN U BAČKOJ

Kratka pamet

Demontaža lokalne vlasti u Somboru, započeta prije Uskrsa, nastavljena je i u tjednu pred prvosvibanjske praznike. Bilo je zanimljivo slušati rasprave zastupnika u lokalnom parlamentu i to kako još uvijek, bez obzira o kojoj stranci je riječ, nisu prevladali stadij u kome je sve što su oni uradili ili što je urađeno za njihovo vrijeme bilo na opću korist, a sve ono što su radili drugi – opet loše i promašeno. Što bi rekao narod – kratke su pameti, jer ili su zaboravili ili se ne žele sjećati i vlastitih promašaja. A bilo ih je, nije da nije.

Predsjednik Vlade Vojvodine *Bojan Pajtić* obišao je Apatin i gradilište budućeg robno-transportnog centra i lokaciju nove tvornice tekstila. Gradilište budućeg wellnes centra u Banji »Junaković«, gdje je kamen temeljac položio još davne 2008. godine, ovog je puta zaobišao. Najavljena je tada ta investicija kao najveći wellnes centar na Balkanu, ali ni poslije pet godine nije završena. Zapravo, što je tu čudno? Kad su se političari slikali pred nezavršenim gradilištem, propalom tvornicom, s korisnicima narodne kuhinje...? Uvijek se prigodom takvih svečarskih obilazaka, sve praćenih kamerama, zapitam – zapitaju li se oni koji polažu kamene temeljce, svečano uručuju kredite i sredstva poticaja iz raznih fondova, šta biva poslije.

I kada je već riječ o novcu koji se dodjeljuje iz proračuna – i vijest da je objavljena lista raspodjele sredstava iz proračuna Grada Sombora po natječaju za kulturno-umjetnička društva koja njeguju nacionalni identitet. I opet ista slika kao i prije godinu dana, više od polovice novca dobila je jedna udruga. Za sve je »kriv« pravilnik koji najviše bodova daje osvojenim priznanjima, dok su masovnost, međunarodna suradnja, značaj – u nekom drugom planu. Oni uskraćeni za sredstva nezadovoljni su, ali i dalje bez ideje da zajedno pokušaju utjecati na to da se sporni pravilnik izmijeni.

Još jednu zanimljivu, točnije rečeno realnu sliku sadašnjosti dao je komad »Dr.« *Branislava Nušića*, čiju smo premijeru u režiji i adaptaciji *Kokana Mladenovića* odgledali u somborskom kazalištu. Nikad aktulanija tema kupovine znanja, lažnih diploma, lažnih humanitaraca, inozemnih mešetara. I ne čudi zato što je redateljsko čitanje suvremeni pristup uvijek aktualnom Nušiću. Odgledali smo predstavu, prepoznali u toj priči i neke ljude oko nas. No, problem je što smo poslije toga izašli u taj isti svijet, utopili se u njega bez moći, a iskreno i bez želje i volje da bilo što promijenimo.

Z. Vasiljević

SJETVA U SRIJEMU U PUNOM JEKU

Molitva za rodnu godinu

O cijeni seljaci mogu razmišljati tek nakon vršidbe, kada će saznati koliko su ove godine u dobitku ili gubitku

Skoro u svim mjestima u Srijemu sjetva je u punom jeku. U šidskoj općini sjetva je skoro završena i na 36.000 hektara obradivog poljoprivrednog zemljišta zasađene su uglavnom ratarske kulture. Na obradivom zemljištu industrijskih poljoprivrednih gazdinstava, kao i na zemljištu u posjedu zemljoradničkih zadruga, zastupljene sjetvene kulture su: kukuruz koji zauzima oko 40 posto obradivog zemljišta, soja 30 posto, šećerna repa oko 8 posto, dok suncokret, pšenica i ječam zauzimaju oko 15-18 posto obradive površine. Na površini od ukupno 16.700 hektara zasijano je 13.629 ha merkantilnog kukuruza, šećerne repe na površini od 2.058 ha, povrće je ukupno zasijano na 281 ha, krmno bilje na ukupno 152 ha, soja na 9.581 ha, suncokret na 444 ha. Ukupno ostvarena sjetva, što se tiče navedenih ratarskih kultura, je na površini

od 29.365 ha. Sjetvena struktura je uobičajena kao i za svaku godinu, ali se stručnjaci nadaju kako bi kukuruz i soja mogli biti vodeće kulture, dok bi suncokret zbog prošlogodišnjih problema s cijenom mogao biti sjetveni »gubitnik«.

NOVA RASPODJELA SUBVENCIIJA

Za poljoprivrednike su u ovoj godini predviđene subvencije od 12.000 dinara po hektaru, ali uz značajne novine u preraspodjeli. Kako je istaknuo ministar poljoprivrede *Dragan Glamočić*, novom Uredbom o raspodjeli poticaja predviđeno je i povećanje u stočarskoj proizvodnji. Iz Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ističu kako je Ministarstvo uvažilo zahtjeve poljoprivrednika, s obzirom da je godina bila teška i sušna. Odlučeno je da ostanu

subvencije po 12.000 dinara po hektaru, uz novi način preraspodjele, tako da će poljoprivrednici dobivati po 6.000 dinara kao do sada tzv. »bez računa«, a od drugih 6.000 dinara poljoprivrednici će moći kupiti i gorivo i sjeme i gnojivo. Uredbom o raspodjeli poticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2014. godini predviđeno je i povećanje poticaja u stočarskoj proizvodnji. Tako je na primjer za tov janjaca povećan poticaj s 1.000 na 2.000 dinara po janjetu, za priplodne koze i ovce s 4.000 na 7.000 dinara i za priplodne krmače s 4.000 na 5.000 dinara. I pokraj toga što je u republičkom proračunu predviđena milijarda dinara za kratkoročne kredite, zatim za investicije za preradu poljoprivrednih proizvoda i marketing, nabavu opreme za proizvodnju mesa, mlijeka, povrća i voća, kao i za poticaj podizanja matičnih zasada, poljoprivred-

ni se proizvođači u Srijemu ne nadaju da će im ove godine biti nešto bolje.

POSPJEŠIVANJE RADA KRUPNIH POLJOPRIVREDNIKA

Goran Barišić iz Šida poljoprivrednom se proizvodnjom bavi 20 godina. Poljoprivredna proizvodnja primarna mu je djelatnost i od toga uzdržava svoju četveročlanu obitelj. Obrađuje 80 jutara zemlje, od toga svojih 6 jutara i 3,5 jutra pod voćem, dok ostatak površine uzima u zakup. Posjeduje svoju mehanizaciju i radi skupa s još jednim čovjekom. Na zemljištu gaji soju, kukuruz, suncokret, ječam i žito. Kako nam tijekom razgovora ističe, posao je veliki i iziskuje puno rada i truda, ali ranijih se godina taj trud i isplatio, dok je danas situacija puno teža: »Ne isplati se raditi ako ne obrađuješ barem 50 jutara

GUŠENJE

»Ne isplati se raditi ako ne obrađuješ barem 50 jutara zemlje. Država danas nas sitne proizvođače guši, a pospješuje krupne proizvođače«, kaže Goran Barišić

priuštitu poticaje za novu mehanizaciju u iznosu od 30 – 40.000 eura«, kaže Goran. Osim ratarskih kultura, obitelj Barišić posjeduje i voćnjak – zasade šljiva i oraha. Što se tiče poticaja, ni za voćnjake ova obitelj nije imala sreće: »Kada su šljive rodile, nisam dobio otkup i nismo imali kome ih prodati. Od šljiva smo pekli rakiju, koju ne smijem prodavati, nego smo je pekli za sebe. I gdje je tu moj dobitak?«

OPĆINE BEZ INGERENCIJA ZA POMOĆ

U Općinskoj upravi u Šidu radi ured za poljoprivredu u kojem se poljoprivrednici mogu informirati o aktualnim natječajima u poljoprivredi. Ovaj se ured bavi i organiziranjem poljočuvarskih službi, kao i sustava protugradne zaštite. Osim tih ovlasti, Općina nema nikakvih ingerencija za pomoć poljoprivrednicima: »Općina nema izravnih ulaganja i ne može novčano pomagati poljoprivredne proizvođače. Od sredstava koja se sliju u općinski proračun od zakupa državnog zemljišta, održavamo atarske putove i izgrađujemo otresišta. Ovdje smo kako bismo poljoprivrednike uputili i upoznali s natječajima Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i Ministarstva poljoprivrede, kao i da im pomognemo ispuniti obrasce«, ističe *Dejan Vučenović* iz ureda za poljoprivredu.

I bez obzira što se za zemlju u Srijemu kaže kako je među najplodnijima, srijemski seljak posljednjih godina nema velike blagodati od toga. Jedino znaju kako moraju raditi i obrađivati svoje njive i nadati se da će im ove godine vremenske prilike ići naruku kako bi posijano dobro rodilo. A, o cijeni mogu razmišljati tek nakon vršidbe, kada će saznati koliko su ove godine u dobitku ili gubitku.

Suzana Dartabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Trend

Da je trend udjela žena u političkom životu u porastu, pa i u samom Srijemu, potvrđuje prošlotjedni izbor dr. *Dubravke Kovačević-Subotički* za predsjednicu Općine Pećinci. Možda je njenim izborom samo otvoren put i drugim pripadnicama nježnijeg spola da u lokalnim zajednicama aktivnije sudjeluju u vlasti, jer do sada su žene, što se tiče lokalnih samouprava u Srijemu, uglavnom zauzimale mjesta načelnica gradskih ili općinskih uprava i odjela, a ženu na čelu općine u Srijemu u skorije vrijeme imala je samo Općina Šid u prošlom mandatu, kada je tu dužnost obnašala *Nataša Cvjetković*. Službeni podaci u Srbiji govore kako je zastupljenost žena u političkom životu prije desetak godina bila samo 12 posto, dok je taj postotak danas znatno veći i iznosi 32 posto. Možda će se izborom još jedne žene na dužnost predsjednice općine razbiti predrasude pojedinih »nevjernih Toma« kako muškog tako i ženskog spola, o bavljenju i sudjelovanju žena u politici, pogotovu ako tome dodamo činjenicu da su velike razlike u načinima na koje žene i muškarci stječu i dijele moć i autoritet. Ako pri tome dodamo i tvrdnju kako su žene, što je u mnogo slučajeva i dokazano, odgovornije od muškaraca (da se ne naljuti muški spol, ali se u većini slučajeva do sada to i dokazalo), onda je tako odgovorna dužnost prilika da to i dokažu. Možda je prilika da tu svoju odgovornost prenesu i u politički život, pri donošenju krupnih odluka, osobito ako se odnose na dobrobit cjelokupnog stanovništva. Znači li izbor žena na tako odgovorne dužnosti da je i u najširoj javnosti konačno narasla svijest o potrebi ravnopravnog uključivanja žena u sferu javne vlasti i odlučivanje o društvenim potrebama? Ili je to samo pro forme, kako bi se ispoštovao normativni okvir Ustava Republike Srbije, koji obvezuje državu da vodi politiku jednakih mogućnosti i poduzima mjere radi osiguranja ravnopravnosti spolova? Kako god, vrijeme će pokazati hoće li u ovoj srijemskoj općini uskoro stvari ići nabolje putem unapređenja kvalitete života kroz razvoj industrije, poljoprivrede i turizma, jer sve su to resursi koje ova općina posjeduje. A za to vrijeme, dok se ne pokažu prvi rezultati novoizabrane predsjednice, možda će se i druge općine voditi tim primjerom i na svoje najodgovornije dužnosti imenovati žene i time razbiti predrasude o udjelu žena u političkom životu i tvrdnjama kako je njima ipak mjesto kod kuće, najbolje u kuhinji i na cjelodnevnoj usluzi svojim članovima obitelji.

Suzana Darabašić

zemlje. Više subvencija dobivaju krupni proizvođači, a mi sitni radimo i idemo u minus. Za subvenciju od po 6.000 dinara po hektaru, mogu kazati kako je nezahvalna zato što gazda od kojeg uzimamo zemlju u arendu, osim cijene zakupa traži i polovicu premije. Džaba mi te cijene, kada nam uzmu i zaradu. Postoje još neke pogreške države zbog kojih mi sitni proizvođači trpimo. Primjerice, kada je prošle godine suncokret rodio, država nije dopustila izvoz i samim tim su srušili i cijenu s 55 na 25 dinara. Prošle godine nisam uspio pokriti ni osnovne troškove, a za ovu godinu molim Boga da godina bude dobra, kako bih barem donekle bio u dobitku«, kaže Goran Barišić. Što se samih subvencija tiče, ovaj poljoprivrednik ne vjeruje puno da će mu olakšati posao i ističe kako je najveći problem što one kasne, a cijene i sjemena i gnojiva stalno skaču: »Veliki je to trud i velika ulaganja, a sam sebe moraš financirati unaprijed i moliti se da godina bude rodna. Sitan proizvođač ne može sebi

BISKUP ŠKVORČEVIĆ POSVETIO NOVU CRKVO SV. PETRA I PAVLA U KULI

Protjerani Hrvati iz Hrtkovaca 15 godina gradili crkvu

Duhovno okupljalište i znak povezanosti svih Hrtkovčana, svih Srijemaca

Kada su u prvim godinama Domovinskog rata Hrvati, Srijemci, uglavnom iz sela Hrtkovaca morali napustiti svoje domove, utočište, svoj novi dom našli su u Kuli, selu u Požeškoj kotlini. U Hrtkovcima su ostavili i svoju crkvu sv. Petra i Pavla, a došli su u selo gdje nije bilo crkve, jer i posljednju katoličku crkvu sv. Đurđa srušili su još 1952. godine i od njenog materijala nasuli putove. Kula je prije toga bila naseljena uglavnom stanovnicima njemačke nacionalnosti koji su se uglavnom povukli 1944. godine u Austriju i Njemačku. U vrijeme Domovinskog rata Kulu naseljavaju Hrvati iz Srijema, Hrtkovčani i Hrvati iz Bosanske Posavine.

Odmah po doseljenu Hrtkovčana počele su inicijative za gradnju crkve, a baš na uskrсни ponedjeljak 1999. godine položen je kamen temeljac za novu crkvu, ali po spomenu na onu iz Hrtkovaca, sv. Petra i Pavla. »Temeljni kamen je blagoslovio utemeljitelj Požeške biskupije, blaženi Ivan Pavao II. Petnaest godina mukotrpnog nastojanja, iščekivanja gradnje, čestih prekidanja radova, ali uz blagoslov koji je pratio ovu gradnju danas se nalazimo u ovoj krasnoj crkvi. Prije dvije godine na uskrсни ponedjeljak blagoslovili smo i nova zvona koja odjekuju zlatnom dolinom« rekao je vlč. Marijan Đukić, župnik župe Kutjevo, koji se posebno zahvalio Antunu Pliveliću, koji je dao najviše doprinosa u gradnji crkve i njegov Zavičajni klub Gomolava, iseljenih Hrtkovčana, te Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke, te

svi Hrtkovčani iseljeni diljem Hrvatske ali i iz Srijema.

Danas u Kuli živi 60-tak obitelji Hrtkovčana i njima ova nova crkva svakako najviše znači, ona je simbol vjere i duhovnosti, a novu crkvu sv. Petra i Pavla posvetio je msgr. dr. Antun Škvorčević, biskup Požeške biskupije. »Nakon što je utemeljena Požeška biskupija jedni od prvih koji su iskazali svoj entuzijazam i želju da nešto učine bili su Hrtkovčani i drugi Srijemci na čelu s gospodinom Plivelićem. Nisu se dali sputati tim iskustvom progonstva, nego su došavši u novu sredinu smatrali, mi možemo i nešto novo stvoriti. Organizirali su se i ova crkva je upravo djelo njihovo. Rasla je polako, s nekim mukama također povezana, ali je izgrađena kao znak njihova ponosa ali i žrtve koju su spremni ulagati da bi živjeli svoje dostojanstvo. Ovaj primjer nam govori da se ne smijemo prepustiti niti u najtežem trenutku, nekim svojim osjećajima izgubljenosti, nego u svakoj situaciji treba pronaći mogućnosti, biti svjestan svoga dostojanstva i djelovati. Bog to onda blagoslivlja, Bog onda pomaže« rekao je biskup Škvorčević, dodajući da je ova crkva možda prevelika za današnjih 60-tak obitelji u Kuli, ali oni su željeli da ona bude znak povezanosti svih Hrtkovčana, svih Srijemaca, te da to bude njihovo duhovno okupljalište.

Posveti crkve sv. Petra i Pavla u Kuli nazočili su saborski zastupnici Franjo Lucić i Zdravko Ronko, zamjenik ministra zdravlja mr. sc. Marijan Cesarik, požeško-slavonski župan Alojz Tomašević, gradonačelnica grada

Vlč. Marijan Đukić, msgr. dr. Antun Škvorčević

Put križa dar za Antuna Plivelića

Pleternice *Antonija Jozić* i novi kutjevački gradonačelnik *Josip Budimir* i predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke *Mato Jurić*, te najzaslužniji za pokretanjem inicijative i cijeli tijek gradnje Antun Plivelić, brojni Hrtkovčani iz Hrvatske ali i brojni gosti iz Hrtkovaca u Srbiji i Hrvati iz Subotice učenici hrvatskih odjela i voditelji udruge »Naša djeca«.

Požeška kronika

Hrvati iz Subotice, učenici hrvatskih odjela i voditelji udruge »Naša djeca«.

Kada su u prvim godinama Domovinskog rata Hrvati, Srijemci, uglavnom iz sela Hrtkovaca morali napustiti svoje domove, utočište, svoj novi dom našli su u Kuli, selu bez crkve u Požeškoj kotlini.

Dužnosnici na svečanosti

Kulturne veze

Kulturna suradnja i razmjena na relaciji Srbija-Hrvatska/Hrvatska-Srbija danas je posve normalna stvar, a primjeri takve suradnje više i nisu neka vijest. Ipak, kada se osvrnemo u blisku povijest, znamo kako je situacija bila drukčija i da je ovaj proces išao laganim koracima. Nakon ratnih devedesetih, led suradnje prvi su probili književnici, što i ne čudi jer se radilo o produkciji manje složenim pothvatima, odnosno tiskanim knjiga. Tako je beogradska »Prosveta« 1996. tiskala knjigu »Romani krize« hrvatskog književnika *Igora Mandića*, dok je godinu dana kasnije u Hrvatskoj objavljen roman »Mamac« srpskog pisca *Davida Albaharija*. Kulturna suradnja se intenzivirala od 2000. godine. Uz književnike, česti gosti postaju rock i pop glazbenici, a filmaše je »službeno« spojila koprodukcija »Nije kraj«, *Brešanov* film iz 2008. godine. Danas ova suradnja ima puno razvijeniji oblik, budući da uključuje i neke od najuglednijih nacionalnih ustanova kulture s obiju strana granice – od kazališta, preko muzeja, do filharmonija.

Osim teritorijalne, susjedske pretpostavke, kulturna suradnja između Srbije i Hrvatske temelji se neosporno i na snažnim povijesnim vezama. Svježi primjer toga je i izložba jednog od najznačajnijih hrvatskih slikara *Vlahe Bukovca* (1855.-1922.) otvorena prošloga tjedna u jednoj od najprestižnijih srpskih ustanova kulture – Narodnom muzeju u Beogradu. Naime, riječ je o prvom, a samim time i ekskluzivnom predstavljanju cjelokupne Bukovčeve kolekcije od 23 slike koje se čuvaju u ovom muzeju. Prema ocjeni stručne javnosti, posebno je zanimljiv diptih »Dedal i Ikar« u autentičnom, autorskom okviru, a među ostalim, posjetitelji imaju priliku vidjeti i portrete kraljice *Natalije Obrenović* iz 1882. godine, kao i portret njenog sina, kralja *Aleksandra Obrenovića* iz 1901. godine.

Da se kulturno-povijesne veze mogu iskoristiti na dobar način potvrđuje i primjer »staćaka«, kamenitih nadgrobnih spomenika koji datiraju iz srednjeg vijeka. Naime, krajem lipnja četiri ex-YU države (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija i Crna Gora) zajednički će prijaviti stečke za uvrštavanje na popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a. Nominacijski dossier pripreman je četiri i pol godine, a činjenica da ga zajednički predlažu četiri države, kako smatraju stručnjaci, mogla bi značajno pomoći postizanju cilja.

Osim što nas, s jedne strane, čini različitima, kultura nas, na drugoj strani, spaja. A kad već taj kohezijski činitelj postoji, zašto ga ne iskoristiti.

D. B. P.

KLAVIRSKI RECITAL KEMALA GEKIĆA U SUBOTICI

Čarobna glazbena večer

»Originalnost, uvjerljivost, snaga interpretacije i perfektno rukovanje instrumentom, samo su neki od kvaliteta koji se pripisuju jednom od najvećih i najuzbudljivijih pijanista današnjice – *Kemalu Gekiću*, čije sviranje hvale, kako kritičari tako i publika cijelog svijeta«, stoji u popratnom tekstu na programskom listu za koncert ovoga glazbenika, koji je održan prošloga tjedna u subotičkoj Gradskoj vijećnici.

Svaku od ovih konstatacija prepoznala je i subotička publika, na ovom

i 7, *Etude tableaux* op. 33.br. 2 i 6, a iz opusa 39 br. 3, 8 i 9.

Posebnu pozornost na ovom koncertu privukla je skladba ruskog skladatelja *Modesta Mussorgskog* »St. John's Night on the Bald Mountain«, koju je Gekić zapisao za klavir.

Kao posljednju skladbu službenog dijela koncerta, Gekić je odsvirao skladbu ruskoga pijanista i skladatelja *Milya Balakireva*, »Islamey. Fantasie Orientale op. 18« napisanu 1869. godine, a melodiju za ovu skladbu Balakirev je zapisao

koncertu na kojem je sam umjetnik kratko protumačio svaku skladbu uvodeći slušatelje u ljepotu odabranog repertoara.

Klavirski recital započeo je *Lisztovom* transkripcijom *Beethovenove* simfonije br. 5, op. 67 u C-mollu iz 1808. godine (*Allegro con brio*, *Andante con moto*, *Scherzo-Allegro*, *Finale-Allegro*). Već svima dobro poznati stavci ove simfonije zazvučali su na klaviru poznato, a opet novo, nesvakidašnje i izražajno.

Na ovu se transkripciju nadovezala još jedna, također Lisztova, *Tannhauser* uvertira iz 1845. godine, *Richarda Wagnera*.

Nastavak koncerta bio je rezerviran za skladbe ruskog skladatelja *Sergeja Rachmaninoffa*, čija glazba predstavlja mješavinu *Chopina* i *Shumann*a, a naročito *Čajkovskog* s povremenim suvremenijim elementima. Ovom smo prigodom čuli *Elegie* op. 3, *Preludie* iz op. 23. br. 6

u Kavkazu, koja podsjeća na tarantellu.

Zanimljiva koncepcija programa, perfektna Gekićeva izvedba i koncentracija, te neobični kontakt s publikom, učinili su ovu večer glazbeno čarobnom i nezaboravnom, te je u potpunosti dokazana konstatacija *Takashija Momose* kako Gekićevi nastupi »obuhvaćaju svu moguću perfekciju izražajnosti i fantazije...«

Oduševljena publika svojim je gotovo frenetičnim pljeskom izmamila još nekoliko biseva, koji su bili prava glazbena šetnja po svijetu, kako zemljopisno tako i skladateljski.

Na kraju svakako treba reći kako je ovo još jedan od visoko kvalitetnih koncerata koje u Subotici organizira udruga »Electe«, a ovoga im je puta partner na tom planu bio i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

M. Stantić

Tamburaši iz Rume oduševili Somborce

SOMBOR – Veliki tamburaški orkestar HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume održao je u Hrvatskom domu u Somboru u subotu 26. travnja cjelovečernji koncert. Dvosatni koncert rumskih tamburaša pod vodstvom Josipa Jurce publika je pratila pljeskom, a kraj koncerta dočekala je ovacijama i stojeći. »Most na rijeci Kwai«, Valcer Dimitrija Šostakoviča, Napolitanska igra Čajkovskog, »Ciganski uranak«, te

poznate tamburaške pjesme – repertoar je kojim su se tamburaši i solisti Dunja Divić, Marija Ratančić, Zoran Lepšanić, Vlada Kanić i Dušan Stupar predstavili u Hrvatskom domu. Zanimljivo je kako su posjetitelji imali prigodu prvi puta u Somboru čuti i Vladu Kanića, autora poznate pjesme »Kućerak u Srijemu« i pjesme »Danas nije moja nedjelja«, koju pjeva Zvonko Bogdan, ali i dva tamburaška sastava u Hrvatskoj.

Bilo je ovo prvo gostovanje rumske udruge u HKUD-u »Vladimir Nazor«.

Z. V.

Osnovan Klub prijateljstva Hrvata, Nijemaca i Talijana

SUBOTICA – »Klub prijateljstva triju naroda – Hrvata, Nijemaca i Talijana« osnovan je prošloga četvrtka u Subotici, a potpisnici osnivačkog akta su Njemački narodni savez iz Subotice, Udruženje Talijana »Trentini nel mondo« iz Indije i Hrvatski kulturni centar iz Novog Sada.

Po riječima predsjednika Njemačkog narodnog saveza Rudolfa Weissa, klub je osnovan poradi suradnje na području kulture, jezika i umjetnosti. »Svaki vid suradnje je dobrodošao. Želimo da se mladi iz ovih zajednica međusobno upoznaju, da upoznaju kulturu, jezik i običaje onih drugih. U tom smislu u planu su zajednički nastupi, seminar za mlade...«, kazao je Rudolf Weiss.

Postoji mogućnost da se ovom klubu u budućnosti priključe i udruge iz nekih drugih nacionalno-manjinskih zajednica.

Promocija knjige Katarine Firanj

SOMBOR – Katarina Firanj, pjesnikinja-autodidakt, koja živi i stvara u Nenadiću, salaškom naselju kraj Sombora, objavila je prvu knjigu lirskih pjesama »Žagor iz opakije«. To su pjesme i lirski zapisi inspirirani uglavnom sjećanjem na djetinjstvo i mladost, životom na salašu, običajima, strepnjama i nadama, privrženosti obitelji i zaviča-

ju. Knjiga je tiskana u izdanju novosadske izdavačke kuće »Alfagraf«, u ediciji »Osvanice«. Promocija knjige Katarine Firanj bit će održana 3. svibnja u Hrvatskom domu u Somboru, a početak je u 20 sati.

Z. V.

Dobrotvorni koncert Tonija Cetinskog u Sotu

SOT – U organizaciji tamošnje katoličke župe, 14. lipnja u Sotu će biti održan koncert humanitarnog karaktera, na kojem će nastupiti poznati hrvatski pjevač zabavne glazbe Toni Cetinski. Sav prilog od prodaje karata, čija je cijena 1000 dinara, bit će iskorišten za izgradnju pastoralnog centra u Sotu, čija će izgradnja početi ove godine.

Novi broj »Hosane«

SOMBOR – Za uskršne praznike objavljen je novi broj »Hosane«, lista Humanitrano-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima »Hosana«. Novi broj u rubrici razmišljanja donosi tekst urednika vlč. dr. Marinka Stantića o tomu zašto je za vjernike važno redovito ići u crkvu, mons. dr. Želimir Puljić piše o tome zašto je čovjek religiozan, a u rubrici intervju stručan pogled na bolesti ovisnosti daje psihologinja Davorka Bosnić.

List »Hosana« izlazi tromjesečno, a uskršni broj tiskan je u tiraži od 400 primjeraka.

Z. V.

Travanjski broj »Mattice«

ZAGREB – Izišao je travanjski broj »Mattice«, mjesečne revije Hrvatske mattice iseljenika. Među ostalim, list donosi tekst posvećen predstavljanju knjige »Bunjevački Put križa« Tomislava Žigmanova i izložbi fotografija »Bunjevački putovi križeva« Augustina Jurige u Zagrebu. Također, možete pročitati više i o knjizi »Umreženi identiteti« Vesne Kukavice, snimanju emisije »Lijepom našom« u Pečuhu, stotoj obljetnici od smrti A. G. Matoša, a tu je i intervju s Nikom Kovačem, izbornikom hrvatske nogometne reprezentacije i veleposlanikom HSI-ja...

Vodič kroz domaće i inozemne izvore financiranja

BEOGRAD – Objavljeno je novo, jedanaesto po redu izdanje Vodiča kroz potencijalne izvore financiranja za projekte organizacija civilnog društva, lokalnih samouprava, malih i srednjih poduzeća, poduzetnika i pojedinaca u Srbiji za 2014. godinu. Ova svojevrsna i jedinstvena publikacija, koju su partnerski kreirali Ured za suradnju s civilnim društvom, Ured za europske integracije, Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva i građanske inicijative, predstavlja dragocjeni izvor informacija koji ima za cilj osnažiti civilni sektor u Republici Srbiji i olakšati njegovo funkcioniranje i djelovanje. Ovakav pregled potencijalnih donatora i raspoloživih sredstava omogućava ne samo organizacijama bolju informiranost i mogućnost planiranja, već je od značaja i za međunarodnu zajednicu u Republici Srbiji kao potencijalna osnova za bolje planiranje i koordinaciju budućeg obujma i području podrške, a u cilju osiguravanja efektivnijeg i efikasnijeg investiranja u razvojne programe. Vodič možete preuzeti na www.seio.gov.rs

OKRUGLI STOL »URBANI ŠOKCI 9« ODRŽAN U OSIJEKU I SOMBORU

U Osijeku

Šokci su oduvijek Europljani

Međunarodni okrugli stol »Urbani Šokci« 9. po redu ove je godine održan 25. i 26. travnja u Osijeku i Somboru. Skup je okupio dvadesetak sudionika iz Hrvatske, Srbije i Mađarske, koji su u dva dana tražili i dali odgovor na retoričko pitanje: kako se to može biti Europljanin i živjeti u Šokadiji? Odgovor je jasan i nedvosmislen, Šokci su oduvijek bili Europljani!

HOMMAGE NJIKOŠU

Ovogodišnji je okrugli stol bio posvećen 90. obljetnici rođenja *Julija Njikoša*. Najprije je predsjednica Šokačke grane *Vera Erl* u formi rođendanske čestitke pobrojala pregršt činjenica kojima je Njikoš zadužio ne samo Slavoniju već ovaj dio Panonske nizije. Umjetnički voditelj Subotičkog tamburaškog orkestra *Stipan Jaramazović* prisjetio se prvoga susreta sa Njikošem, na festivalu tamburaške glazbe kada je došao još kao dječarac, a potom je bilo još mnoštvo susreta koji su mu ostali u lije-

poj uspomeni, a onda je muzikolog i dirigent iz Slavenskog Broda *Mihael Ferić* osvijetlio lik i djelo Njikoševo, iz kutova koji do sada nisu bili poznati većini sudionika – Njikošev melografski rad, predanost na prikupljanju rasute građe i urednički rad. Zahvaljujući njegovu predanom radu bezbroj je izvornih pjesama sačuvano do današnjih dana. Uz *Paju Kolarića* i *Franju Kuhača* i on je zaslužio spomenik u Osijeku.

PROŠLOST I BUDUĆNOST

Nastavljen je rad na zadanu temu, a prof. dr. *Ružica Pšihistal* je odmah u uvodu rekla kako su Šokci oduvijek znali odgovor na postavljeno retoričko pitanje, jer to je u stvari pitanje identiteta. Sačuvati kulturnu baštinu ne znači samo sačuvati prošlost, već mlade generacije uputiti na sadašnjost i budućnost. Ono što s uspjehom radi »Šokačka grana« uvijek je dvosmjerno, upućeno i na prošlost i na budućnost. Doista, bogato šokačko naslijeđe treba čuvati, ali ne muzej-

ski, već se ono mora oživljavati, jer ono što nije u komunikaciji to odumire, nestaje. I *Tomislav Žigmanov*, publicist iz Subotice, suglasio se. On nastoji na ovakvim skupovima pojasniti vidljivost bunjevačko šokačkih tema preko Dunava, jer to je prigoda da se prostor istraživanja poveća. Žigmanov je govorio o prinosu franjevaca srednjoeuropskoj kulturi još od doba Provincije Bosne srebrne, pa i kasnije Provincije sv. Ivana Kapistrana, što dovodi do bunjevačko-šokačkog procvata. Iz tih europskih iskustava u prekosavskom i prekodunavskom prostoru, od fratarata i njihova iskustva od organiziranja života i pastoralnog rada do filozofije, književnosti i humanističkih znanosti, crpimo i danas puno toga za razumijevanje našeg pozicioniranja u sadašnjosti ali i budućnosti.

PRIMJERI POZNATIH LIČNOSTI

Mirko Ćurić, književnik iz Đakova, također je dao jasan odgovor, jer u Šokadiji se europ-

ski živjelo još u vrijeme biskupa Strossmayera. Taj biskup i mecenat, tvorac mnoštva nacionalnih institucija, odnosno njegov slučaj govori nam kako ne trebamo čekati da nam netko drugi donese boljitak, već ga moramo stvoriti sami. Prof. dr. *Vlasta Markasović* je također na konkretnim primjerima pokazala kako je Šokadija oduvijek bila u Europi, a Europa u Šokadiji. U svojem uratku ona donosi desetak poznatih likova iz vinkovačke povijesti, umjetnika, književnika, gospodarstvenika, a obrazložila je to u izlaganju sa samo trojicom, na liku i djelu književnika *Josipa Kosora*, slikara, kipara, grafičara i književnika Vanje Radauša i poznatog šumarskog stručnjaka *Antuna Levakovića*.

Alojzije Stantić iz Subotice je govorio o Surduku u Đurđinu, kojega su stari prokopali u vrijeme Austrougarske, dok je *Marija Šeremešić* iz Sombora ustvrdila kako su Šokice iz Monoštora dovele Europu u Bačku. U nekoliko valova o tome svjedoče, najprije živeći na šlepu i putujući s muževima kroz Europu, a poslije

Primjerima iz različitih područja sudionici pokazali kako je Šokadija oduvijek bila u Europi, a Europa u Šokadiji * Sačuvati kulturnu baštinu ne znači samo sačuvati prošlost, već mlade generacije uputiti na sadašnjost i budućnost, jedan je od zaključaka dvodnevnog skupa

odlazeći u Europu trbuhom za kruhom, skrbeći o svojim kućanstvima europskom valutom, ostavljajući tamo svoju snagu, zdravlje i svoje najbolje godine.

Kako su se aktivnosti isplele, svoje su uratke poslali Katarina Čeliković iz Subotice, o panonskoj topografiji u pripovijetkama i zapisima Balinta Vujkova, te dr. Ivo Djurok iz Pečuha o narodnosti i subetnicitetima u EU.

IMA LI ŠOKADIJE U EUROPI?

Somborski dio skupa održan je sutradan na dječjem odjelu Gradske knjižnice »Karlo Bjelicki«. Na pitanje »Ima li

Šokadije u Europi?» pokušala je odgovoriti prof. dr. sc. Helena Sablić-Tomić iz Osijeka. »Povijesno gledano, područje Slavonije, Srijema i Baranje je zbog povoljnog zemljopisnog položaja od XVIII. stoljeća pa nadalje privlačilo ratare, obrtnike, trgovce iz različitih europskih sredina, a osobito iz Austro-Ugarske Monarhije, Pruske, a potom i Njemačke. Krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća intenzivno se naseljavaju Nijemci, Srbi, Mađari, Slovaci, Česi i Šokci koji dolaze iz Bosne. Iako su povijesna razdoblja ostavila traga u strukturi stanovništva, navedeni narodi su do današnjih dana uspjeli sačuvati svoj kulturni identitet kroz njegovanje jezika, pokretanjem novina, osnivanjem kulturno-umjetničkih društava, kroz prepoznatljivu arhitekturu. Zakonski propisi kojima su uređena prava tih naroda uvrštavaju se među najdemokračnije propise u europskim okvirima«, kazala je Sablić-Tomić.

Prof. dr. sc. Milica Lukić iz Osijeka u svom je izlaganju »Šokačka rič u europskom kontekstu« podsjetila kako su u europskoj maniri zaštićena dva slavonska šokačka govora – šokački govor iz sela Siča i govor Starih Perkovaca. To su govori koji čuvaju najstarije stanje hrvatske štokavštine.

Koliki je bio doprinos šokač-

ke kulture europskoj multikulturalnosti prikazala je analizirajući pjesništvo Đuke Galovića profesorica Sanja Šušnjara iz Vrbovca.

NEVIDLJIVE HRVATSKE UDRUGE

Profesor iz Sonte Zvonko Tadijan je govorio o hrvatskim udrugama kulture u Bačkoj u tradicijskom i suvremenom kulturnom stvaralaštvu. »Hrvatske udruge kulture uglavnom se osnivaju od dvijetisućite godine, a naročito od vremena priznavanja hrvatske manjine u Srbiji. Jedan od problema u radu naših udruga je slaba vidljivost naših manifestacija u javnosti Vojvodine, a i šire. U 2014. godini hrvatske su udruge prijavile 134 manifestacije, no kada otvorite internetsku stranicu Turističke organizacije Vojvodine tamo ćete naći pobrojano 1.303 vođanske manifestacije, a među njima je samo jedna i pol naša, k tomu jedino kod manifestacije 'Šokačka večer' u Sonti stoji da je organizator Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata 'Šokadija'. Istaknuo bih još jedan problem, s kojim smo posebice suočeni mi iz manjih sredina, a to je kako privući mlade i uključiti ih u rad udruga, jer folklor i tambura sve manje interesiraju mlade«, kazao je Tadijan i dodao kako je problem što među aktivnim

članovima u udrugama ima malo obrazovanih ljudi.

U radu okruglog stola u Somboru sudjelovali su i mr. sc. Ljubica Gligorić iz Vinkovaca, koja je govorila o tome zašto doći i posjetiti Vinkovce, Ivica Čosić Bukvin iz Vrbanje, koji je govorio o opstojnosti Šokaca i njihovog govora u novonastalim društvenim i političkim okolnostima, dr. sc. Marija Erl Šafar i studentica Berdandra Mautner, koje su govorile o europskoj Šokadiji u bibliografskim zapisima Gradske knjižnice Vinkovci i Općinske knjižnice Drenovci i profesor iz Plavne Zvonimir Pelajić s temom Europski kulturni obzori šokačkog i bunjevačkog identiteta. Predsjednica »Šokačke grane« Vera Erl je na kraju okruglog stola istaknula kako će zbornik radova s prošlogodišnjeg i ovogodišnjeg okruglog stola biti tiskan do kraja ove godine.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa u Somboru sudjelovali su Marica Mikrut i Željko Šeremešić, koji su recitali svoje pjesme, pjevačka skupina udruge »Tragovi Šokaca« iz Bača, a upriličena je i izložba slika Marije Turkalj-Matić iz Sombora.

Organizatori okruglog stola su »Šokačka grana« iz Osijeka i UG »Urbani Šokci« iz Sombora.

Slavko Žebić / Zlata Vasiljević

IZ ŽIVOTA SALAŠARA: ŠTETA OD UNIŠTENI DOLOVA (II. dio)

Piše: Alojzije Stantić

Uništen suživot

S dolovima je nestalo i uvu ugodno žumberanje izmišani tica

Suton u osakaćenoj ravni

U Đurđinu su med prvima zbog pošasti manjka vode počeli rušiti i napuštati salaše, najprija iz bajmačke čoše velikog Stantićevog šora. Salašari su kupovali kuću (u Bajmaku), pravili je (u Đurđinu) el kupovali zemlju di su salašari mogli dovuć struju. To je počelo vrimenta kad se na salašu nije moglo živiti brez struje, jel brez nje nije bilo ni vode.

Izravna šteta u pustarama je čeljadima uništen skladno sjednan suživot raslinja i živine (životinja) na suvom, u vodi i pod zemljom. Šta je uništeno dosta je zavirit u današnji izgled ravne subatičkog atara.

NESTALE SU:

Raslinje dolova

Listopadna drva: vrbe (više feli), ritski hrast, kanadle, topole, (više feli), naritko i jablan.

Močvarno rašće: trska i puza-vice na njoj, rogoza (rogoz), sita,

šaš (više vrsti močvarnog rašća kojeg nisu hasnirali).

Livadsko rašće

Iz mlake su nestale trave a u njima sedamdesetak feli sitnog raslinja (prvi ih je toliko u sumraku dolova naredo prof. Šturc prija smrti). Do sad je zabiluženo oko 70 vrsta livadskog rašća, a i dalje ih istražuju. Na istraživanje čeka i barsko rašće.

Tice za vodu i trsku vezane gnjizdom i ranom

trstenjaci (5 feli), čaplje (5 feli), bila sinica (sjenica), divije patke (5-6 feli su tu i zimovale), rode – bile u velikom broju, a crne pokatkad, crne pliske (liske), barski pivci (petlovani), barske kokoške, vodomari (najlipče barske ptice), vodeni pilići, gnjurci (najpoznatiji je ćubasti gnjurac), šljuke (šljukarice – četiri fele), vivci, gakovi, galebovi, brigunice (iz surduka il strmine obala), kukavice

Tice koje su se gnjizdile na drvima dolova

švrake, sive vrane, suvoljige (sove), ravničarske grabljivice: orao ribar; orao mišar, šumski golubovi (golub grivnaš), mali soko; jastreb; soko lastavičar, grlice, detlići

Tice koje su popokatkad dolećale u dolove

orao ribar (sve tice iz porodice štekavaca su odlični ribolovci), ždralovi, droplje, divije guske (više feli), čvorci (noćivali su na trski). Danas u velikim jatima noćivaje na trski Ludaškog jezera.

S dolovima je nestalo i uvu ugodno žumberanje izmišani tica.

Iz dolova su nestali diviji svinji, kurjakovi (vukovi, spominjun se u pripovijdanju starije čeljadi u pripovijtkama Balinta

Vujkova). Jeleni su dolazili na pojilo, posljednji je ubijen u Đurđinu (u Purgli) 1911. g. a sačuvani su mu rogovi.

Iz trske su nestale tice trščari-ice, a samo je u njima živilo i u pri-letu otpočivalo sedamdesetak feli (!), od koji su većina ko vrebac el manje od njeg. Po prstenovanju ovi tica ornitolozi su doznali da lete i jedno vrime godine žive u trskama oko Moskve, priko Ludaša i okolni trski, do Južne Afrike, oko Johanesburga.

Ode su se gnjizdile i živile, a nestale su divije guske i droplje – dika panonski pustara.

Priostalo je da se nareda svit živine koji je živio u vodi, najbrojnije su ribe i koji je živio u pustarama, al je dolazio na pojilo u ritove. Po tom će se još slikovitije svatit koliko je velika šteta samo zbog jednog čina, isušit dolove u subatičkom ataru koji se napajaju vodom Krivaje.

(Nastavak slidi)

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Kronika događanja iz 1525. godine

Piše: dr. Zsombor Szabó

Gutenberg je 1456. godine tiskao prvu knjigu. Za vladavine Matijasa Korvina 1472. godine tiskana je prva knjiga i u Budimu. Kako je kralj Matijas umro, prestalo je i tiskanje knjiga. Ova činjenica je dokaz da je Hrvatsko-Ugarska Kraljevina polako ali sigurno zaostajala u odnosu na Zapadnu Europu. Već početkom XVI. stoljeća u Njemačkoj Carevini tiskani su ilustrirani leci (preteča novina), koji su izvještavali npr. o *Dózsínim*

Mladi je kralj pozitivno odgovorio na njihovu zamolbu, vođen i time da će se tako grad moći bolje utvrditi u očekivanju turskog napada, te je 13. prosinca 1525. godine dodijelio Iloku traženi privilegij. Od pomoći dobivene od Svetog Oca unajmljeno je 300 švicarskih plaćenika za obranu grada. *Pál Tomori* je izvršio uspješan upad na od strane Turaka »privremeno okupiran teritorij«.

Vijesti iz Bačke županije – U plemenitoj javnosti županije živi je interes izazvao sukob između obitelji *Török iz Enyiga* i *Sulyoka iz Lekcsea* oko posjedovanje utvrde i posjeda

Bitka kod Pavije

ratovima u Mađarskoj Kraljevini. Nasuprot tome, u kraljevini npr. 1525. godine nitko nije tiskao izvješća o važnim događajima koji su se događali u kraljevini ili u inozemstvu. Zato ćemo pokušati (u novinarskom stilu) ukratko napisati kroniku važnih, čak sudbonosnih događanja te 1525. godine.

VIJESTI IZ HRVATSKO-MAĐARSKE KRALJEVINE

Vijesti iz Srijemske županije – 1524. godine umro je *Lovro Iločki*, bez muškog potomka, tako da je njegovo ogromno imanje naslijedio kralj *Ludovik II.* Ovaj moment je iskoristio Magistrat Iloka od kralja zatražiti privilegij slobodnog kraljevskog grada.

Subotica (*Zabátka*). Naime, braća *Török* i kapetan njihove srijemske utvrde Čerevića (*Cserépvár*) *Mihály Török* s 35 plemenitih familijara i s 1420 kmetova mobiliziranih s njihova imanja u Bačkoj županiji, 12. ožujka ove godine poslije tri dana opsade oteo je od Sulyokovih spornu utvrdu u Subotici. Obitelj Sulyok se obratila kralju žalbom u roku od 15 dana, a kraljeva visost je ovlastila bosanskog kaptola 31. ožujka da ispita slučaj i podnese mu pismeno izvješće. Bosanski je kaptol tijekom travanja izvršio istragu i o rezultatima je 26. travnja izvijestio njegovu visost Ludovika II. (i za današnje prilike je brzina zavidna).

Vijesti s dvora – Veličanstvo kralj Ludovik II. je izvršio nekoliko zamjena među čelnicima zemlje na Zemaljskom saboru održa-

nom u Hatvanu. Na mjesto najvišeg ranga u Kraljevskom savjetu, za nadora je umjesto *Istvána Báthorija* na ovu dužnost postavio *Istvána Werbőczija*, poznatog tvorca zbirke zakona »Troknjižje«. Grof *Krsto Frankopan* je 11. lipnja ove godine uspješno razbio tursku blokadu kod Jajca, te ga je veličanstvo nagradilo titulom hrvatsko-dalmatinskog bana. Izgleda da je grof želio više od titule i oko grada Senja posvađao se s estergomskim nadbiskupom i kancelarom *László Szalkayem*, na očigled dvora mu je udario pljusku, a potom, kako javlja naš očevidac, »dva velikaša su se hrvala na podu, čupajući jedan drugom bradu«. Najsposobniji vojskovođa kraljevstva se nakon ovog »incidenta« povukao na svoje posjede. Veličanstvo je donijelo i odluku raskinuti ugovor s bankarskom kućom *Fugger*, pošto je smatrao da suviše malo plaćaju za zakup rudnika bakra. Upravljanje rudnicima prešlo je na Kraljevsku komoru i time je omogućeno stvaranje središnjeg trezora za borbu protiv Turaka.

Vijesti iz inozemstva – Naš izvještac iz Pavije javlja: Nakon višegodišnjih sukoba dviju vladarskih kuća – *Valoa* i *Habsburga* – oko vlasti u sjevernoj Italiji, u bitci kod Pavije 24. veljače njemački su i španjolski plaćenici, koje je nakon kraće financijske krize uspio angažirati car Svetog Rimskog Carstva i kralj Španjolske *Karlo V.*, odnijeli odlučujuću pobjedu nad plaćenicima francuskog kralja *Fransoa I.* U sukobu je i sam kralj pao u zarobljeništvo i odmah je sproveden u Madrid.

Vijesti s Porte – U Istanbul su stigli izaslanici majke kraljice Francuske, regentice *Lujze Savojske*, tražiti pomoć i ponude savezništva s Otomanskom Imperijom. Pošto je gospodar svijetlog lica sultan *Sulejman* postigao mir s novim perzijskim šahom (prethodni je 1524. godine umro), ovu je ponudu odmah prihvatio, jer je uvijek želio zauzeti Beč, a ovo je bila prilika. Radi lakšeg prilaza nevjerničkom gradu, naložio je poslaniku u Budimu da ugarskom kralju Ludoviku II. ponudi mir, u zamjenu da on dopusti nesmetani prolazak njegovih hrabrih ratnika kroz Hrvatsku i Slavoniju.

Najnovije vijesti – Koncem ove godine gospodin *Pavle Bakić* uspio je pobjeći iz Stambola i dojavio je dvoru kako je bio nazočan na vijećanju u Porti, na kojem je odlučeno da zbog neprihvatanja ponudjenog mirovnog sporazuma sultan *Sulejman* svoju nepobjedivu vošku povede u novi napad na Mađarsku Kraljevinu. Iz tog razloga beogradskom je paši *Bali begu* dan nalog da gradi riječne galije i prikuplja rezanu građu za gradnju mosta kod Beograda.

Povijesna kanonizacija

Dvojica papa na misi na kojoj su dvojica papa proglašena svetima! Na prepunom Trgu Svetog Petra u Vatikanu, papa *Franjo* proglasio je svetim dva svoja prethodnika, a potom predvodio misu na kojoj je koncelebrirao i papa emeritus *Benedikt XVI.*

Svečanost povijesne kanonizacije na trgu ukrašenom s 30.000 ruža, darom iz Ekvadora, počela je molitvom Milosrdne krunice, uz pjevanje zbora Rimske biskupije. Euharistijsko slavlje počelo je litanijama svetaca. Nakon tri zahtjeva koja je Papi uputio pročelnik Kongregacije za proglašenje svetih kardinal *Angelo Amato*, u pratnji postulatora, papa

Ivan Pavao II. i Ivan XXIII.

Franjo izgovorio je formulu koja izražava prijedlog za čašćenje novih svetaca u cijeloj Crkvi. Katolička crkva dobila je tako dva nova sveca – Ivana XXIII. i Ivana Pavla II.

Zatim su prikazana dva relikvijara »blizanca« novih svetaca. Za papu Ivana Pavla II. korišten je isti relikvijar kao i za beatifikaciju godine 2011. – ampulica s nekoliko kapi krvi, ugrađena u srebrni relikvijar u obliku maslinovih grana, visok oko 40 cm, djelo rimskog zlatara. Za beatifikaciju pape Ivana XXIII. nije postojao relikvijar, pa je za kanonizaciju načinjen još jedan identičan onome poljskoga Pape.

Misu s Papom suslavilo je 150 kardinala, oko 1000 nadbiskupa i biskupa, te više od šest tisuća svećenika. Na misi su nazočili i postulatori dvaju postupaka za proglašenje svetim, o. *Giovan Giuseppe Califano* za papu Roncallija i poljski svećenik mons. *Slawomir Oder* za papu Wojtylu, te dvije žene koje su zadobile čudesno ozdravljenje po zagovoru pape Ivana Pavla II. – francuska redovnica *Marie Simon Pierre* i *Floribeth Mora Diaz* iz Kostarike. Iz cijeloga svijeta pristigla su 120 službena izaslanstva te državni poglavari 24 države.

U propovijedi svečanog misnog slavlja papa Franjo posebno je istaknuo poslušnost Ivana XXIII. Duhu Svetomu, osobito kod pokretanja Drugoga vatikanskog sabora, a papu Ivana Pavla II. nazvao je papom obitelji. Sveti Otac istaknuo je da se »U središtu ove nedjelje, koja zaključuje osminu Uskrsa i koju je sv. Ivan Pavao II. posvetio Božjem milosrđu, nalaze slavne rane uskrsloga Isusa«.

Na kraju propovijedi Papa je zamolio zagovor dvojice novih svetaca i pastira Božjega naroda za Crkvu, kako bi u dvogodišnjem putu prema Sinodi o obitelji bila otvorena djelovanju Duha Svetoga u pastoralu obitelji.

Prema: *Bitno.net*
Ž. V.

Na slobodu pozvani

Deveti po redu Susret hrvatske katoličke mladeži održan je u Dubrovniku 26. i 27. travnja pod sloganom »Na slobodu pozva-

ni«. Središte susreta bila je svečana euharistija koju je predvodio dubrovački biskup mons. *Mate Uzinić*, koji je mladima propovijedao o dimenzijama slobode naglasivši njezinu značajnost, ali je također i podsjetio kako je u luci Gruž, mjestu održavanja ovogodišnjeg Susreta, misu prije 11 godina predvodio sveti *Ivan Pavao II.* prilikom koje je proglasio blaženom *Mariju Petković*.

Susretu je prisustvovalo oko 35 tisuća mladih iz Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine, te iz dijaspore. Iz Vojvodine, iz dviju biskupija – Subotičke i Srijemske – odazvalo se oko 350 mladih.

Mladi Subotičke biskupije u najvećem su broju bili iz Subotice i okolnih mjesta, ali je bila i nekolicina njih iz Sonte, Monoštora, Sombora, Vajske, Temerina i Novog Sada. Vlač. *Vinko Cvijin* iz Vajske i vlač. *Josip Kujundžić* iz Sonte bili su duhovne vođe mladeži iz Vojvodine, dok su za organizaciju odlaska na susret zaslužni *Petar Gaković*, *Čedomir Lišić*, *Luka Ivanković* i *Vedran Korponajić*. U svom proputovanju mladi su posjetili Sarajevo i Međugorje, dok su u Milni, naselju nedaleko od Dubrovnika, bili smješteni za vrijeme susreta, te su sudjelovali na svetoj misi koju je predvodio kotorski biskup mons. *Ivan Janjić*.

Sljedeći SHKM bit će održan 2017. godine u Vukovaru.

Je. D.

Blagoslov tornja i krova senčanske crkve

Blagoslovom tornja i krova crkve svetog Jurja i svetom misom koju je predvodio subotički biskup mons. *Ivan Penzeš* u četvrtak, 24. travnja, označen je završetak radova na sanaciji tornja i krova ove crkve, oštećenih u olujnom nevremenu krajem srpnja 2012. godine. Svečanosti su prisustvovali predsjednik Skupštine AP Vojvodine *István Pásztor*, v. d. direktora Fonda za kapitalna ulaganja AP Vojvodine *Nebojša Malenković*, gradonačelnik Subotice *Jenő Maglai* i *Mária Kern Solya*, pomoćnica gradonačelnika zadužena za komunalne djelatnosti i zaštitu okoliša.

Župnik crkve svetog Jurja *István Palatinus* zahvalio se svima koji su pomogli uspješnom okončanju radova na sanaciji crkve, građene u neogotskom stilu prije 120 godina, i ukazao na potrebu obnavljanja unutrašnjosti crkve, posebno dotrajale elektroinstalacije.

»Za grad Suboticu će ubuduće biti veliki izazov sudjelovati u realizaciji projekata koji se odnose na rekonstrukciju i restauraciju izuzetno značajnih vjerskih objekata. U našem gradu imamo puno takvih objekata i izvjesno je da će trebati još mnogo financijskih sredstava, ali uvjeren sam da ćemo, ako budemo ozbiljno radili, te projekte uspjati realizirati«, kazao je gradonačelnik Maglai.

S. M.

VIJESTI

Misa mladih za mir

Danas, prvoga petka u svibnju (2. svibnja), misa mladih za mir bit će služena u crkvi Isusa Radnika u Subotici (kod SUP-a), početak je u 20 sati.

Svetište Majke Božje
na Bunariću

Liturgijsko slavlje na svetištu Majke Božje na Bunariću

3. svibnja – prva subota sveta misa u 9.30 sati

15. svibnja – Gospa Fatimska, sveta misa u 18 sati

Humanost na djelu

Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta je u petak, 25. travnja, organizirala humanitarni koncert u župnoj crkvi Srca Isusova u Tavankutu. Na koncertu su sudjelovala dva crkvena zbora, katedralni katolički zbor Collegium Musicum Catholicum i pravoslavni zbor Sveti Roman Melod. Koncert je organiziran da bi pomogli *Biljani Stojković*, učenici trećeg razreda osnovne škole »Jovan Mikić« iz Subotice.

I. D.

Blagdan svetog Marka
u Lemešu

Na blagdan Svetog Marka, 25. travnja 2014. godine, u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Lemešu služena je svečana sveta misa koju je predvodio mjesni župnik *Antal Egedi*. Za ovu prigodu članovi HBKUD-a »Lemeš« iz Svetozara Miletića su na oltar donijeli mlado žito na blagoslov. Svečanu povorku je predvodila bandašica *Ivana Racić* u paru s *Lukom Vilićem*. Njih su slijedili članovi udruge i vjernici. Ovim misnim slavljem Lemešani započinju pripreme za ovogodišnju Dužijancu.

L. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Prošle nedjelje u evanđelju slušali smo o Tomi koji nije mogao povjerovati u Isusovo uskrsnuće dok nije vidio Uskrslog. Sličan primjer nalazimo i u dvojici učenika koji putuju iz Jeruzalema u Emaus (usp. Lk 24, 13-35).

PUT U EMAUS

Dvojica Isusovih učenika koji putuju u Emaus su dva razočarana čovjeka koji su velike nade i očekivanja polagali u Isusa, a sada im se čini kao da su iznevjereni. Oni su promatrali sva čudesa koja je Isus činio, slušali njegove propovijedi i vjerovali da je on obećani Spasitelj kojeg je Izrael iščekivao. Ali, nakon svih događaja u Jeruzalemu oni osjećaju gorčinu u svom srcu. Zato okreću leđa gradu u kojem su se sve njihove nade urušile Isusovim razapinjanjem i vraćaju se u sigurnost svakidašnjeg života kojeg su vodili prije nego što su upoznali Isusa. Tragična Isusova smrt baca u zaborav sve ono zbog čega su mu se divili, te svoje razočaranje ne mogu sakriti ni od stranca koji im se na putu pridružio: »A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela« (Lk 24, 21). Iako su i oni čuli vijesti o Isusovom uskrsnuću, ne vjeruju. Razočaranje koje osjećaju potpuno ih obuzima, pa radostna vijest o uskrsnuću njihovog Učitelja ne dopire do njihovog srca i oni je ne prihvaćaju. Žele se vratiti starom životu niti ne sluteći da će baš taj put povratka

Prepoznaše ga u
lomljenju kruha

biti zapravo put u nešto novo, put u susret uskrsnom Kristu.

Učenicima se na putu pridružuje stranac s kojim oni razgovaraju o događajima u Jeruzalemu te im tumači te događaje u svjetlu Pisama, kako su oni sastavni dio Božjeg plana spasenja. Taj stranac im je pokušao pomoći da prevladaju svoju nevjeru i razočaranje koje je obuzimalo njihovo srce. Isus ih nije prisiljavao da povjeruju kako je muka i smrt sastavni dio Božjeg spasenjskog plana, nego im ostavlja prostora da sami to prihvate i shvate da je njihov Učitelj doista očekivani Mesija. Iako nisu u strancu prepoznali Isusa, učenici ga ipak mole da ostane s njima kada su stigli do Emausa: »Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku« (Lk 24, 29). Budući da je prihvatio njihov poziv i ostao s njima uslijedilo je zajedničko blagovanje. I »dok bijaše s njima za stolom, uze kruh, izreče blagoslov, razlomi te im davaše. Uto im se otvore oči te ga prepoznaše, a on im iščeznu s očiju« (Lk 24, 30-31). Kada su ga prepoznali više ga nisu mogli zadržati sa sobom. Trebali su nastaviti živjeti od tog trenutka nezaboravnog iskustva blizine uskrslog Krista. To je trenutak koji je učvrstio njihovu vjeru i učinio ih svjedocima Kristovog uskrsnuća.

PREPOZNATI USKRSLOG

Slika puta dvojice učenika u Emaus slika je vjerničkog putovanja koje se sastoji od neispunjenih očekivanja, razočaranja, potonulih nadanja. Međutim, iskustvo učenika nam pokazuje da je upravo u tim teškim trenucima Isus sa svojim vjernicima, iako ga oni odmah ne prepoznaju. Kada ljudska

očekivanja isključe Božje svemoguće djelovanje i kada razum potisne vjeru čovjek upadne u krizu, iz takve krize rađa se nova vjera potpuno otvorena za Božje nedokučivo djelovanje. Vjera ne isključuje traganje i postavljanje pitanja, ali svako njeno traganje mora završiti u lomljenju kruha, tj. u euharistiji. I kao što je lomljenje kruha za dvojicu učenika bilo trenutak doživljaja Isusove blizine i trenutak promjene pravca putovanja, to je isto euharistija za nas. U njoj nam se nudi Isus, nudi nam svoju blizinu, razotkriva nam se i nudi da ga prepoznamo, te da osjetivši njegovu blizinu, mijenjamo pravac svoga života i budemo mu svjedoci. Nigdje se ne može na savršeniji način doživjeti Isusova blizina kao u euharistijskom slavlju, zato je euharistija neophodna za učvršćivanje vjere. Drugi vatikanski sabor u Dogmatskoj konstituciji o Crkvi kaže da je euharistija izvor i vrhunac svega kršćanskog života (usp. LG 11). Ona je mjesto ostvarivanja potpunog zajedništva s Kristom i s Božjim narodom. Tu nam se pod prilikama kruha i vina Krist trajno nudi da postane naš suputnik i prati nas na putu života, kako je to učinio s učenicima na putu u Emaus. Tako nam se na svakom euharistijskom slavlju iznova nudi da doživimo ono što su doživjela ova dva učenika. Potaknut ovim evanđeljem papa Ivan Pavao II. u svojoj enciklici o euharistiji »Ecclesia de Eucharistia« poručuje kako u svakom euharistijskom slavlju možemo »prepoznati u posvećenom kruhu i vinu božanskog suputnika koji se jednog dana pridružio učenicima na putu u Emaus i otvorio im oči za svjetlo, a srce za nadu« (br. 59).

Jedan poseban dida

Vjerujemo da svatko ima ili je imao didu, da ga za njega na neki poseban način vezuju neke drage i lijepe uspomene, nježne, komične ili manje komične, one tople i drage, baš kao ove uspomene sa salaša našeg dide, kojeg danas predstavljamo. Želimo u to vjerovati, jer jednog ovakvog didu malo tko ima, ili jednostavno da kažemo, predstavljamo jednog odista neobičnog didu. Didu koji ima, kako mu kaže unuka, više života nego li jedna mačka. Interesantno je slušati priču o didi, ili još bolje kad vam tu priču potkrepljuje unuka, kako to samo unučad i mogu. Prošao

je mnogo toga, kroz velike fizičke, ali i psihičke lomove, no evo ga u 69. godini života još uvijek je onaj isti tvrdoglavi radnik. Radi cijeli život, i kad mu je bilo najteže i onda je radio. Jednostavno niti trenutka nije zastao.

PRIČA POČINJE OVAKO.....

Dida Jakov Bedić rođen je kao drugo dijete Bele i Marije Bedić. Sretno ga je dočekala starija sestra Justina, koja ga je već s dva mjeseca hranila »katanama od slanina«. To je priča koja se stalno prepričava.

Kako je rođen na salašu, poljoprivreda je postala njegov

život. U tome se najbolje snalazio. No, pokraj toga, kroz život je naučio raditi mnoge stvari, primjerice, zna popravljati mehani-

kao on. To je za njega sve roba koja se obrće.

Oženio se s tri godine starijom curom Matildom. Unuka

Jedno je sigurno, ovaj dida je samo jedan, dida Jakov koji se ne da, koji ne staje i ne predaje se tako lako, jer on ima više života nego li mačka

ku i graditi. Ono što je kod njega uočljivo već pri prvom susretu je da je nepopravljivi trgovac. Kod njega se stalno nešto 'obrne'. Dida Jakov voli trgovati, i ne zna se je li itko uspio promijeniti toliko auta

Antonija kaže da je on jedan sretnik što je dobio jednu takvu osobu za ženu, da je majka Matilda najtolerantnija osoba na ovome svijetu, koja uspijeva i dan-danas podnijeti njegove sva-

kodnevne bubice. Kako unuka dodaje: »Mojoj majki Matildi treba izdati pohvalnicu za sve što je od dide pretrpjela, i ono dobro, a i ono loše.« Kad to unuka kaže, mi moramo to prihvatiti i vjerovati da je tako.

Majka Matilda i dida Jakov su na svijet donijeli dvoje djece, te su se nakon 13 godina života na salašu preselili u selo. Dida je izabrao kuću u samom centru sela – morao je biti bitan, zar ne? Svojim radom u selu je podigao novu kuću i svojoj obitelji pružio lijep život. Cijeli život dida samo daje, nikada nije volio primati, ali dati da, uvijek je davao. Svatko u selu je znao da se na čika Jakova može osloniti. Vrlo je cijenjen i poštovan u svome selu.

DIDINI STOTINJE ŽIVOTA...

Unuka Antonija nam priča: »Kada sam na početku rekla da moj dida ima više života nego mačka, to sam zbilja i mislila. Prilikom premještanja starog vagona, vagon mu je pao na ruku i spljoštio ju, no ruka mu se oporavila, samo su mu malo prsti ostali iskrivljeni, no s tom rukom i dalje radi. Zatim dok je gradio jednu šupu, fleksom je sebi zarezao mali prst. Odmah su ga odnijeli u bolnicu, no liječnik je zaboravio da Jakov leži i čeka operaciju prsta u operacijskoj dvorani. Tako je on s napola odsječenim prstom proveo cijelu noć u opera-

cijskoj dvorani, dok ga ujutro nisu našli liječnici. Prst su mu zašili, no kako se jako dugo čekalo, nisu ga mogli u potpunosti ispraviti. Ali on i s tim iskrivljenim malim prstom nastavlja raditi. Imao je više prometnih udesa u kojem ga je sam Bog sačuvao. Nedavno je, u roku od dvije godine, doživio dva moždana udara. Nakon prvog, već treći dan je rotirao krevete u bolnici, a nakon drugog je toliko vježbao da se opet vratio u formu. To je tolika snaga volje da vam ne mogu opisati«. Dida Jakov je osoba koja ne želi, niti voli biti teret drugima, ne voli milostinju niti da ga tko sažaljeva, te kako to ne bi dozvolio, uvijek sebe gura izvan svojih mogućnosti, samo da bi se oporavio.

Danas, iako je umoran, sada već i star, ima petero unučadi, i dalje radi. Ne, nije stao, nije odustao, još uvijek zarađuje za život. Pomaže svom sinu oko zemlje i kćeri, te s par prijatelja rastavlja stare aute. Opet je sebi našao novu zanimaciju i donio majki novu brigu.

Što na koncu reći ili zaključiti. Jedna lijepa životna priča koja traje, priča kojih još negdje možda ima, ili bismo mi samo željeli da još negdje žive. Jedno je sigurno, ovaj dida je samo jedan i on je njihov dida, dida Jakov koji se ne da, koji ne staje i ne predaje se tako lako, jer on ima više života nego li mačka.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

U POSJETU RUŽI SILAĐEV, KNJIŽEVNICI IZ SONTE

Na ime Ruže Silađev (1949.) zatrepere srca mnogih sončanskih Šokica i Šokaca, razasutih diljem svijeta, kako onih otišlih iz rod-nog mjesta jako davno, tako i onih koji su se iselili u posljed-njih desetljeće-dva. Rijetko tko od njih nema jednu od njezinih dviju knjiga pisanih šokačkom ikavicom, »Divani iz Sonte« i »Šokica pripovida«, a većina posjeduje i jednu i drugu.

Najkraće što se može reći je: Ruža Silađev je hrvatska književ-nica iz Sonte. Piše kratku prozu i pjesme, poglavito starohrvat-skim akutom, neknjiževnim dijalektom, šokačkom ikavicom stare akcentuacije. Njezina prva knjiga »Divani iz Sonte« ima i povijesni značaj za podunavske Hrvate – Šokce, jer je prva objavljena na ikavici Šokaca s ove strane Dunava.

PROMETNA NEZGODA INICIRALA PISANJE

U svojem se radu na očuvanju sončanske tradicije bavila Šokcima općenito, šokačkom obitelji i prikazima proživljene i prikupljene bogate narodne baštine. Osim objavljenih djela, ima završene rukopise priča za djecu »U vrtu beskrajno zeleno«

i »Djetinjstvo koje ne poznaje«, pisane hrvatskim književnim jezikom. Nije zapostavila ni svoj lokalni govor – na sončanskoj ikavici priprema novu zbirku priča »Da sirota nije, sunce ne bi sijalo«. Kako kaže, samo želi nadoknaditi propušteno u pisanju tijekom mladih godina. »U osnovnoj i srednjoj školi isticala sam se svojim pismenim sastavima. Poslije sam zanemarila pisanje, ali sam kroz sve ove godine puno čitala. Prava prijelomnica bila je moja prometna nezgoda u Novom Sadu 2005. godine. Jureći automobil pokosio me je na pješačkom prijelazu, na moje zeleno, i zadobila sam teške ozljede. Puna tri mjeseca ležala sam u bolnici nepokretna zbog prijeloma zdjelice, a sljedeća tri bila sam na rehabilitaciji. Imala sam puno vremena za razmišljanje. Buđenje u bolnici bilo mi je u znaku vjere. Mislila sam na Boga, na Majku Božju, Isusa, i počela sam moliti krunicu. Ta moja krunica bila je zbrda – zdola, ali mi je davalo nadu i utjehu. Kad mi je sestra rekla što mi se dogodilo, još više sam zahvaljivala Bogu što sam uopće i preživjela. Tek nakon tri-četiri mjeseca, kad sam već pomalo hodala, počela sam razmišljati kako bi bilo lijepo napisati jednu

Riječ u duši, Šokadija u srcu

kratku prozu o branju višanja i razgovoru s ocem za Dove, one godine kad ću poći u osnovnu školu. Kroz taj razgovor usadio je u mene spoznaju o pripadnosti hrvatskoj naciji i o suživotu s pripadnicima ostalih nacionalnosti. Zanimljivo, ta je priča i do danas ostala nenapisana«, kroz smijeh priča Ruža.

POKUŠAJI NA IKAVICI NA NAGOVOR PRIJATELJICE

Tih se mjeseci u duši Ruže Silađev formiralo puno priča iz života njezine obitelji i obitelji njezinih suseljana, ali nikako nije mogla sebe natjerati da te priče pretoči na papir. I opet se umiješao slučaj. »Tih sam dana spoznala koliko je u Sonti lijepih običaja, vezanih uz vjeru, uz razne blagdane, poslove, razna okupljanja. Sljedeće godine za poklade moja prijateljica iz djetinjstva Katarina Mandić, koja sada živi u Subotici, nagovorila me je da nešto napišem o Sonti, ali na našem šokačkom govoru, kako bi ga obnovila. Poslala sam joj pripovijetke »Prid Poklade« i »Poklade«. Njezina kćer, profesorica književnosti, prosljedila je te tekstove gospodinu Mikoviću, koji me je kontaktirao i ohrabrio da nastavim pisati. Materijala sam u vlastitim sjećanjima imala dovoljno, što mi je bilo pomalo maglovito razbistrili su mi razgovori sa starim osobama i tako sam zaokružila priče o običajima u Sonti kroz cijelu godinu. Tako je nastala knjiga »Divani iz Sonte«, tiskana 2007. godine, a već 2008. doživjela je drugo izdanje. Sve je to već živjelo u meni, godinama. Samo jedan

primjer – jedno sam vrijeme kao ljekarnica radila u središtu Istre i čudila sam se kako to da je došlo ljeto, a nema onog mirisa žita i prašine, ili da početkom jeseni nema onog meni poznatog mirisa komine, a peče se rakija. Sporadično pišem i pjesme, no proza mi je draža. S tim sam pjesmama zastupljena u većem broju zbirki, no za vlastitu knjigu poezije nemam ambicija«, kroz smijeh priča Ruža.

UMJETNOST NIJE SAMO RIJEČ

Svakom Ružinom sugovorniku oko se otima i za nizom oslikanih boca, uredno složanih na vidnom mjestu u vitrini. Većina je oslikana motivima starinskih sončanskih narodnih nošnji. Iste boce viđane su i na nizu izložbi rukotvorina u vojvođanskim mjestima. »Likovnom umjetnošću fascinirana sam još od djetinjstva. Tada mi baš i nije bio dostupan papir, pa sam jedva čekala da baka Stana (op. aut. prodavačica novina u Sonti) donese Borbu za mojega oca, koji bi mi dopustio da mastiljavom olovkom rišem po bijelim rubovima. I ta je umjetnost našla mjesto u mojem životu u poznijim godinama. Nadahnuta viđenim na internetu, u jednom sam momentu pomislila kako bi se moglo napraviti zgodne sončanske suvenire u vidu oslikanih boca. Pomišljeno-učinjeno i eto, uz dosta vježbe i truda, kako Sončani kažu, otparila sam se i u ovoj grani umjetnosti«, završava jednu od svojih priča Ruža Silađev.

Ivan Andrašić

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Gibaračke daske što život znače

Mira Ugrenova, Ruža Hajduković, Jela Milanović, Ruža Mihaljević, Agica Marošićević, Ruža Matejina, Ljubica Martinova, Marica Jurišić i Nike Milanović, sjede: Ivan Mutavdžić, Iva Antin, Slavko Orozović, učiteljica Ruža, učitelj Andrija i učiteljica Nada, a učitelju u krilu sjedi kći Zlata, Ivan Pozderović, Marko Pozderović i Mirko Orozović-Firca, čuče: Tuna Milašćev, Cane, Stipa Martinov i Mirko Ugrenović.

Trajali su sa »Seoskom lolom« gotovo cijelo desetljeće uz dvije reprize u Gibarcu, za poklade i prije adventa i puno gostovanja u Ilači, Lovasu, Bapskoj, Kukujevcima i na smotrama u Šidu, Mitrovici i Vinkovcima. Dvoranu Hrvatske čitaonice u Gibarcu dičile su diplome i plakete s brojnih smotri i natjecanja, koje su Gibarčani zavrijedili tijekom uspješnog djelovanja.

I za kraj, jedna anegdota. U zimu 1960. godine, negdje prije poklada, Gibarčani su gostovali u Lovasu. Putovalo se traktorom i prikolicom, što je osigurala Zemljoradnička zadruga, pa se ekipa morala toplo odjenuti, a pok. Marko Pozderović je te nedjelje ekipu častio gužvarom.

Naime, Bartol i Manda Pozderović imali su osmero djece, seljačka obitelj koja je jedva sastavljala kraj s krajem. Djece puno, zemlje malo, obveze državi velike i diveralo se kako se moglo. Manda se trudila da bar nedjeljom za ručak bude svakom po parče mesa, a nedjeljni kolač bio je kao nagrada djeci. Te je nedjelje ispekla gužvaru s makom, tepsija velika, gužvara rumena, pokrila je ručnikom i ostavila u sobu. Ručak nedjeljni, juha i kuhano, svakom i po parče pečenog, a Marko se odmah poslije ručka spakirao. Mora u zdругu, spremaju se za Lovas. Kad je uzeo tepsiju s kolačima nitko nije vidio, a kada je mater, predvečer, rekla djeci: A sada je red na kolače i ušla u sobu, umalo je šlag nije udario. Brojna je obitelj ostala bez dezerta, dok se glumačka ekipa počastila.

Slavko Žebić

Kulturni život Gibarca star je koliko i naselje, ali se u različitim vremenima različito ogledao. Najprije su to bila uprizorenja sakralnih sadržaja, obično u prigodi vjerskih blagdana. Tako je u Gibarcu od najranijih dana poznat običaj čuvara Isusova groba, koji su bili kostimirani poput rimskih vojnika. Običaj se zadržao sve do 60.-70. godina prošloga stoljeća, a Isusov su grob čuvali mladići koji su se vratili iz vojske, ali s lovačkim puškama. I običaj »Betlemaša« dugo se održao u Gibarcu, a mladići su posjećivali kuću po kuću, čestitali Božić, recitali i pjevali božićne pjesme. Sjećam se, išao sam već u školu u Šidu, kada je otac puštao Betlemaše i počastio ih kobasicom i vinom.

»SELJAČKA SLOGA«

Kulturno umjetničko društvo u Gibarcu osnovano je u zimu 1922. godine pod nazivom »Seljačka sloga«, u vrijeme kada je predsjednik HSS-a, stranke braće Radić, u Gibarcu bio Marko Nikolić, Ivičev. Nije to bilo vrijeme izlazaka i druženja, već su djevojke i momci nedje-

ljom nakon večernje odlazili »na Ledine«, a uvečer, nakon večere, u bircuz na igranku. Dakle, samo nedjeljom i za veće blagdane. Za kirbaj se igralo i kolo ispred crkve, uz gajdaša, a tih su godina već stasali i prvi gibarački tamburaši.

Poslije rata u Gibarcu se gradi Zadrugni dom, kasnije Dom kulture. On je bio u samom središtu sela, na parceli koja je oduzeta od Frice, gibaračkog Švabe, koji je protjeran u jesen 1944., a bio je vlasnik parcela od centra do Šarampova. Imao je trgovinu i bircuz. Tu kod Frice, naši su roditelji prije rata išli na igranke u bircuz. S izgradnjom Doma osniva se i kulturno umjetničko društvo koje nosi naziv književnika Vladimira Nazora i to je ime ostalo sve do progonstva Gibarčana iz rodno-ga sela. Najaktivnija i najatraktivnija bila je dramska sekcija, a na repertoaru su bila mnoga djela šokačkih pisaca, poput: »Šokica« Ilije Okrugića-Sriemca, »Inoće« Joze Ivakića, »Šana se udaje« Ante Jakšića, ali i druge uspješnice poput »Hasanaginice« Milana Ogrizovića, »Seoska lola« Ede Totha, »Vile Lale« Velimira Subotića itd.

GLUMAČKA POSTAVA

»Seoska lola«, komad u tri čina s pjevanjem, oduševio je Gibarčane. Fotografija koju podastirem datira iz 1959. godine, te je ovjekovječila poveću ekipu Gibarčana koji su je držali gotovo deset godina, mada oni nisu i jedini Gibarčani koji su igrali Lolu. Igrali su ga i stariji, ali i puno mlađi od njih. Cunjajući po Googlu otkrio sam kako je Seoska lola bila na repertoaru svih kazališta u bivšoj državi, od Beograda i Subotice, gdje je igrana još koncem 19. stoljeća, pa do Novog Sada, Osijeka, Splita i Sarajeva, a s mađarskog je tekst preveo Stevan Deskošev. Premijerno je Lolu izvelo HNK u Osijeku u veljači 1922. godine, dok je u Splitu premijera bila u ožujku 1923. godine i koncem iste godine u Zenici i Sarajevu.

U ekipi koja je na fotografiji mnogi već nedostaju. Ako na nebu postoje oblaci koji život znače, vjerojatno su i tamo angažirani, no svakako zaslužuju biti spomenuti. S lijeva na desno, u gornjem redu su: Ivan Vidaković, Ivan Nikolić, Ive Mandić, Pava Rezin, Stipa Manojlin i Željko Žebić, red ispod njih su Marca Zukin,

Zašto? Kako? Molim?

Sunce

Svjetski dan Sunca obilježava se 3. svibnja. Evo nekoliko zanimljivosti koje možda niste znali:

- * Sunce je toliko veliko da se u njega može smjestiti preko milijun planeta većine Zemlje.
- * Temperatura u središtu Sunca je 15 milijuna stupnjeva Celzijevih, dok je na površini oko 5,5 tisuća.

- * najtopliji dio Sunca je u njegovu središtu i zove se jezgra.
- * Iako je Sunce udaljeno od Zemlje oko 150 milijuna kilometara, treba samo 8 sekundi da njegova toplota i svjetlost stignu do nas.
- * Zvijezda Pistol je puno veća zvijezda i sija milijunima puta jače od Sunca.
- * Nikada ne gledaj pravo u Sunce čak ni kroz tamne naočale.
- * Sunce je nastalo prije 4,57 milijardi godina, dokaz tome su pronađene najstarije stijene iz Sunčeva sustava.
- * Do pomračenja Sunca dolazi kada se Mjesec nađe točno između Sunca i Zemlje.

»Bogatstvo različitosti«

Drugu godinu za redom OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu realizira projekt »Bogatstvo različitosti« u okviru kojega je bio raspisan i likovno-literarni natječaj. Na natječaj se javilo dvadeset i osam škola, od toga devet iz Republike Hrvatske, jedna iz Bosne i Hercegovine te osamnaest škola iz Srbije.

Program je započeo 24. travnja dolaskom nekih od škola sudionika u projektu i jedne gostujuće škole iz Karaševa, iz Rumunjske. Program prvoga dana sastojao se od radionica u kojima je sudjelovalo oko četrdeset učenika. Radionice su obrađivale nekoliko tema: ljubav, ekologiju, detektivske teme, slamarstvo i novinarstvo. Dojmovi učenika nakon završetka radionica bili su vrlo

Ekološki kviz »Lijepa naša«

Poznati ekološki kviz »Lijepa naša« održan je proteklog vikenda, od 25. do 27. travnja, u Zagrebu u Hrvatskoj. I ove godine predstavnici iz Vojvodine sudjelovali su na svehrvatskom kvizu, te predstavljali hrvatsku manjinu iz Srbije. Na natjecanju su sudjelovale tri osnovne škole iz Vojvodine: OŠ »Matko Vuković« iz Subotice, OŠ »Vladimir Nazor« iz Đurđina i OŠ »Ivo Lola Ribar« iz Plavne. Svaku ekipu (školu) predstavljaju 4 učenika i to po jedan učenik od V. do VIII. razreda. Sudionici kviza svoje znanje su pokazali u pisanom dijelu (testu), te prikazom ostvarenog praktičnog rada učenika pod motom »Istražili smo – uradili smo – predlažemo«, isključivo kroz PowerPoint prezentaciju.

Predstavnici iz Vojvodine na svehrvatskom ekološkom kvizu »Lijepa Naša«

2. svibnja 2014.

pozitivni. Osim što su saznali kako napisati novinski tekst, izraditi čestitku od slame, naučili su i po koji ljubavni stih, upoznali se s detektivskim poslom i po kojim sitnim gmazom. Bila je to dobra prigoda da se djeca međusobno približe i upoznaju, što i jest osnovna namjera projekta Bogatstvo različitosti. U petak, 25. travnja, u prostorijama škole održana je središnja svečanost dodjele nagrada za najbolje radove pristigle na natječaj, čija je ovogodišnja tema bila »Priča o prijateljstvu«. Učenici su istoga dana prisustvovali i blagoslovu žita na blagdan

sv. Marka, te posjetili Suboticu i Palić. »Projekt se održava drugu godinu zaredom. Cilj je da djeca druženjem i kreativnim radom nauče više jedni o drugima, da upoznaju druge o svom zavičaju, o kulturi i običajima, a s ciljem boljeg razumijevanja i poštovanja drugih i drugačijih. Također, ideja je bolje povezivanje i suradnja s školama s kojima smo i do sada surađivali«, rekla je ravnateljica tavankutske škole Stanislava Stantić Prčić.

I. D.

Uskrs i u školi

Učenici hrvatskih odjela OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice su u srijedu, 16. travnja, imali tematski dan povodom Uskrsa. Neobičan sat matematike djeci je dobro došao, tako su se na tome satu natjecali tko će sakupiti više jaja u košaru. Skupina koja je bila najpreciznija u računanju odnijela je pobjedu. Sat hrvatskog je protekao puno mirnije u pisanju priče o piletu. Nakon toga su opet zajedničkim snagama pravili jaje od novinskog papira. Na kraju ovog uzbudljivog dana učenici su trebali naći izgubljeno blago - čokoladna jaja, s kojim su se, pa što drugo nego zasladi.

Pokraj neobične nastave učenici u ovoj školi održali su i uskrsnji sajam na kojem su prodavali ukrase za Uskrs koje su sami napravili. Sajam je otvoren prigodnim programom koji su pripremili svi učenici spomenute škole koji pohađaju vjersku nastavu.

Pravilo je da pisanom dijelu natjecanja i prezentaciji praktičnog rada pristupaju sve natjecateljske ekipe, dok u usmenom - završnom dijelu sudjeluje samo 5 prvoplasiranih ekipa. Učenici su se natjecali u 4 oblasti: priroda, biologija, kemija i geografija. Učenike iz Vojvodine vodili su i bodrili nastavnici: Vesna Biljanski, Terezija Vidaković Mikuć i Nermina Košutić. Natjecanju je prisustvovala i Andela Horvat, članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje, koja je sudjelovala na okruglom stolu koji je održan u sklopu ovoga natjecanja, gdje su se predstavnici Hrvata iz Bosne i Hercegovine, Mađarske, Crne Gore i Srbije susreli s predsjednikom udruge »Lijepa naša« dr. Antom Kutle.

**PETAK
2.5.2014.**

06:37 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:18 Kad srce zatreperi, telenovela
10:00 Vijesti
10:12 Tržnice - trbuh grada, dokumentarna serija
11:05 Ni da ni ne: Referendum
12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim, telenovela
13:20 Labirint
14:10 Abeceda zdravlja
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Riječ i život: Uzvišenost majčinstva
15:15 Kulturna baština
15:45 Pešta od maja, emisija pučke i predajne kulture
16:15 Kralj vinograda, serija
17:00 Vijesti
18:15 Znanstveni krugovi
18:45 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:07 Znaš li tko si? : Petsy Kensit, dokumentarna serija
21:10 Ponoć u Parizu, američki film
22:50 Dnevnik 3
23:25 Valcer s Bashirom, izraelsko-njemačko-francusko-američki film - Filmski maraton
00:55 Filmski maraton 2. film
02:35 Mračna obiteljska tajna, kanadski film - Filmski maraton
04:05 Reprizni program
04:35 Riječ i život
05:05 Hrvatska uživo
06:05 Ljubav u zaleđu, TV serija

05:23 Najava
05:26 Moć sudbine, telenovela
06:08 Moć sudbine, telenovela
06:51 TV vrtić: Sama u vrtiću
07:01 Krčić prikazuje: Jaje, Stiče bebe, Mala škola (R)
07:05 Tajni dnevnik patke Matilde: Tajna nestalih školskih torbi (R)
07:20 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
07:50 Batman i hrabri superjunaci, crtana serija

08:15 Vatrene kugle, serija
08:37 Školari obaveštajci, serija za djecu
09:00 Školski sat: Pazi, fotka-mo!
09:30 Puni krug
09:45 Svaki dan dobar dan (R)
10:25 Pozitivno
10:55 Biblija
11:35 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
11:48 Divlji u srcu, serija
12:33 Slastičarski dnevnik Rachel Allen, dokumentarna serija
13:25 My Family's Secret (Mračna obiteljska tajna), kanadski film
14:55 Edgemont, serija
15:20 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat: Pazi, fotka-mo!
17:00 Puni krug
17:15 Briljanteen
18:00 Tračnica, serija
18:45 Večer na 8. katu
19:30 TV vrtić: Sama u vrtiću
19:40 Tajni dnevnik patke Matilde: Tajna nestalih školskih torbi (R)
19:55 Hot spot: Igor Geržina feat. Mirza Soul Shadow - Better man
20:05 Sjena sumnje, američki film
21:40 Vera, serija
23:15 Zločinački umovi
00:00 Scott i Bailey, serija
00:50 Glazbeni specijal: The Black Keys - El Camino (Album)
01:20 Noćni glazbeni program

06:40 RTL Danas
07:25 Aladdin
07:50 Moji džepni ljubimci
08:05 Virus attack
08:25 Snažne žene, serija
09:40 Ekkluziv Tabloid
10:40 Odbačena, serija
11:10 Odbačena, serija
11:40 Villa Maria, serija
12:55 Pet na pet, kviz
13:50 Tajne, dramska serija
14:55 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarSKI show
16:30 RTL Vijesti
16:45 Cobra 11, akcijska serija
17:35 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Povratak mumije, igrani film, akcijski
22:40 Danas umireš, film
23:05 Eurojackpot
23:10 Danas umireš, film
00:30 Bez traga - nova serija, policijska serija

01:30 RTL Danas

**SUBOTA
3.5.2014.**

06:50 Iza ekrana
07:35 Winchester 73, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:05 Normalan život
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:15 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:35 Veterani mira, emisija
13:23 Duhovni izazovi
13:55 Prizma
14:45 Kućni ljubimci
15:20 Stranger Beside Me, The Enemy Within - američki film
17:00 Vijesti
17:20 Seoska gozba: Stara rača, gastroputopis
18:07 Manjinski mozaik
18:25 Lijepom našom: Bugojno (BiH)
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:12 Zvijezde pjevaju
22:00 Vladarica, serija
22:45 Dnevnik 3
23:20 Koža u kojoj živim, španjolski film - Filmski maraton
01:15 Winchester 73, američki film - Filmski maraton
02:45 Reprizni program
02:55 Subotom ujutro
04:35 Duhovni izazovi
05:05 Veterani mira, emisija
05:50 Prizma

04:56 Najava
04:59 Turistička klasa (R)
05:29 Moć sudbine, telenovela
06:11 Moć sudbine, telenovela
06:54 Dim dam dum
06:59 WoT woT, crtani film
07:09 Priče za sva vremena
07:19 Mali ljudi, serija
07:24 Mali ljudi, serija
07:29 Magično drvo, serija
07:54 TV vrtić: Dimnjak u travi
08:04 Ured za zagonetke: Zagonetni paket
08:10 Vedranovi velikani: Marieta Kragić
08:50 Herr Bello, njemački film za djecu
10:25 Mjesto pod suncem - ostati ili otići
11:15 Kroz tvoje oči,
11:45 Flower i Garnet, kanadski film

13:25 Hot spot: Igor Geržina feat. Mirza Soul Shadow - Better man
13:30 Znaš li tko si? : Petsy Kensit, dokumentarna serija
15:00 Novi klinici s Beverly Hillsa, serija za mlade
15:40 Dolina sunca, serija
16:22 Dolina sunca, serija
17:05 Top Gear
17:55 Vaterpolo, LP: Primorje - Barceloneta, prijenos
19:10 Simpsoni, serija
19:35 TV vrtić: Dimnjak u travi
19:45 Vedranovi velikani: Marieta Kragić
20:05 Dosjei X, američki film
22:05 Finska krv, švedsko srce - dokumentarni film
23:35 Scott i Bailey, serija
00:25 InMusic '13. - Iggy & The Stooges
01:30 Noćni glazbeni program

06:00 RTL Danas, (R)
06:45 Phineas i Ferb
08:00 Sofija Prva
08:25 Ekkluziv Tabloid, (R)
09:10 Učilica, kviz za djecu
10:00 Koledžicom po svijetu, zabavna emisija (R)
11:25 Malcolm u sredini, serija
11:55 Malcolm u sredini, serija
12:25 Malcolm u sredini, serija
13:05 Spašeni!, igrani film
15:00 Pucanj u tami, igrani film, komedija
16:30 RTL Vijesti
16:40 Pucanj u tami, igrani film, komedija
17:15 Koledžicom po svijetu
18:30 RTL Danas
19:15 Galileo, emisija
20:00 Tri mušketa - TV premijera, igrani film, avanturistički
22:15 Conan Barbarin - TV premijera, film, akcijski
00:25 D-War, igrani film, akcijski/ fantazija
02:10 Astro show
03:10 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

**NEDJELJA
4.5.2014.**

07:05 Lijepom našom: Bugojno (BiH)
08:20 When Tomorrow Comes, američki film - ciklus Zlatna kinoteka
10:00 Vijesti
10:28 Komemoracija u Spomen-području

Jasenovac, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:23 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:40 Pošteno i prema zakonu
16:30 Khalid, dok. film
17:00 Vijesti
17:15 Vrtlarica
17:43 Sretna obitelj, serija
19:30 Dnevnik
20:06 Loto 6/45
20:12 Potjera, kviz
21:05 Stipe u gostima
21:40 Damin gambit
22:25 Dnevnik 3
23:00 Klasika mudi: Europski koncert Berlinske filharmonije iz Madrida (1. dio)
23:35 When Tomorrow Comes, američki film
01:05 Nedjeljom u 2 (R)
02:05 Damin gambit
02:45 Reprizni program

04:15 Mir i dobro
04:45 Plodovi zemlje (R)
05:35 Rijeka: More
06:05 Vrtlarica (R)
03:45 Labirint (R)
04:30 Moć sudbine, telenovela
05:12 Moć sudbine, telenovela
05:55 Moomini, crtana serija
06:20 Tintinove pustolovine, crtana serija
06:45 Zvonko u Zemlji
06:55 Vatrogasac Sam
07:05 Gladijatorska akademija, crtana serija
07:30 Mowgli, crtana serija
07:55 Tajni dnevnik patke Matilde: Tajna nestalih školskih torbi (R)
08:10 Laboratorij na kraju svemira: Lava lampa (R)
08:20 Vražja ekipa, njemački film za djecu
10:10 Pozitivno
10:40 Biblija
10:50 Portret Crkve i mjesta
11:00 Desinić: Misa, prijenos
12:35 Ni da ni ne
13:30 Zvijezde pjevaju (8/8)
15:30 Uoči SP, Brazil 2014. - dokumentarna serija
16:00 Nedjeljom lagano
17:35 Magazin LP
18:00 Los Cabaleros, snimka koncerta (1.dio)
18:50 EP u taekwondo, snimka
19:30 Tajni dnevnik patke Matilde: Tajna nestalih školskih torbi (R)
19:45 Laboratorij na kraju svemira: Lava lampa (R)
20:00 Posljednji lov, američki film
21:45 Policajac bez kontrole,

američki film
23:35 Večer s Joolsom
Hollandom
00:35 InMusic '13. - Airbone
01:40 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.10 Phineas i Ferb
07.25 Svemoguća Spiderman
08.05 Galileo
09.00 InDizajn s Mirjanom
Mikulec - nove epizode,
lifestyle emisija
09.55 Malcolm u sredini
10.25 Malcolm u sredini
10.50 Malcolm u sredini
11.40 Tri mušketira, igrani
film, avanturistički (R)
13.50 Čovjek sa željeznom
maskom, igrani film,
akcijski
16.30 RTL Vijesti
16.40 Mjenjačnica
17.35 RTL Extra Magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Sulejman Veličanstveni
20.00 Tesna koža 3, igrani
film, komedija
21.50 Kriza - nova sezona
22.25 CSI: Miami, serija
23.20 CSI: Miami, serija
00.15 CSI: Miami, serija
01.15 Astro show
02.15 Danteov vrh, film
04.00 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

PONEDJELJAK
5.5.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:15 Rijeka Moselle: Od
izvora do ušća,
dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim,
telenovela
13:20 Glas domovine
13:45 Pogled preko granice -
Hrvati u BiH
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:45 Društvena mreža: Treća
dob
15:30 Godine za pamćenje
1965., dok. serija
16:00 Kralj vinograda, serija
17:00 Vijesti
18:20 Potrošački kod
18:50 Kazalište u kući, serija
19:30 Dnevnik
20:08 TV Bingo
20:30 Univerzum uma,
dokumentarna serija
21:05 Fokus
22:05 Domovina, serija
23:05 Dnevnik 3
23:40 Crveni i crni - ciklus
hrvatskog filma

01:20 Što vas žulja?
02:05 Društvena mreža: Treća
dob
02:45 Potrošački kod
03:15 Fokus
04:10 Glas domovine
04:35 Pogled preko granice -
Hrvati u BiH
05:00 Hrvatska uživo
06:00 Ljubav u zaleđu, serija

05:22 Najava
05:25 Moć sudbine, telenovela
06:07 Moć sudbine, telenovela
06:50 TV vrtić: Intervju
07:02 Ninin kutak:
Konstrukcija od slamki
07:07 Čarobna ploča: Engleski
- slovo J (R)
07:20 Pustolovine Prudence
Petipas, crtana serija
07:50 Batman i hrabri
superjunaci
08:15 Vatrene kugla, serija
08:37 Školarci obavještajci
09:00 Školski sat
09:30 Znanost za djecu (Boli
glava itd.)
09:45 Briljanteen
10:25 Dr. Oz, talk show
11:05 Phil Spencer: Tajni agent
za nekretnine,
dokumentarna serija
12:00 Divlji u srcu, serija
12:45 Nordijska kuhinja
Tareqa Taylora,
dokumentarna serija
13:20 Ožiljci na srcu, američki
film

14:45 Edgemont, serija
15:15 Nebesko plavetnilo,
serija za mlade
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 Znanost za djecu (Boli
glava, itd.)
17:15 DW: Shift
17:30 Village Folk:
Samoposluživanje na
seoskom gospodarstvu
17:40 Novi dom, novi život -
dokumentarna serija
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Dr. Oz, talk show
19:30 TV vrtić: Intervju
19:42 Čarobna ploča: Engleski
- slovo J (R)
20:05 Svlačionica, talk-show
21:00 Medeni mjesec u Las
Vegasu, američki film
22:40 Završni udarac, serija
23:25 Fringe, na rubu - serija
00:10 Seks i grad,
humoristična serija
00:40 Noćni glazbeni program

07.25 RTL Danas, (R)
08.10 Aladdin
08.35 Moji džepni ljubimci
08.50 Virus attack,
09.10 Sulejman Veličanstveni,
povijesna serija (R)
10.20 RTL Extra Magazin,
showbiz emisija (R)
11.25 Odbačena, serija
12.00 Odbačena, serija
12.30 Villa Maria, serija
13.35 Pet na pet, kviz (R)

14.30 Zgodna i ne(zgodna),
igrani film, romantična
komedija
16.30 RTL Vijesti
16.45 Cobra 11, akcijska serija
17.35 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.20 Pet na pet, kviz
20.05 Tajne, dramska serija
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!,
kulinarski show
23.00 RTL Vijesti
23.20 Vulkan, igrani film
01.25 Kriza, serija (R)
02.00 CSI: Miami, serija (R)
03.00 Astro show, (R)
04.00 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

06:37 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:15 Rijeka Moselle: Od
izvora do ušća,
dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim
13:20 Drugi format
14:10 Jezik za svakoga
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.05 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov
prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH
• Kronologija - Dogodilo se na današnji dan •
Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19.00 - 19.30

• Poetski predah • »Popularne melodije« - zabavna
glazba (ponedjeljkom) • »Na valovima hrvatske glaz-
bene tradicije« - narodna glazba (utorkom) • »Veliki
majstori glazbe« - ozbiljna glazba (srijedom) • »Rock
vremeplov« (četvrtkom) • »Minute za jazz« (petkom)

19.30 - 20.00

• »Europski magazin« - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljkom) • »Kulturna povijest« (utorkom)
• »Znanjem do zdravlja« (srijedom) • »Razmišljanje
dopušteno« (četvrtkom) • »Tjedni vodič« (petkom)

20.00 - 20.30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • »Aktualije« (utor-
kom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« -
magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
• »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga
radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic
vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 »Vojvodanski tjedan«
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 »Vjerska emisija«, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 »Putnici kroz vrijeme« emisija za djecu
Hrvatskoga radija
• 20.00 »Hrvatima izvan domovine« - emisija
Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

14:45 Društvena mreža
16:00 Kralj vinograda , serija
17:00 Vijesti
18:20 Pravilo 72
18:50 Kazalište u kući
19:30 Dnevnik
20:05 Potjera, kviz
21:00 Izbori za Europski parlament
21:55 Domovina , serija
22:55 Dnevnik 3
23:30 Putem europskih fondova
23:45 Dokumentarni filmovi i serijali
00:40 Václav Havel: Audijencija, snimka kazališne predstave
01:55 Što vas žulja?
02:40 Društvena mreža
03:25 Dokumentarna reportaža
03:55 Pravilo 72
04:25 Duhovni izazovi (R)
04:55 Hrvatska uživo
05:55 Ljubav u zaleđu, serija

05:22 Najava
05:25 Moć sudbine, telenovela
06:07 Moć sudbine, telenovela
06:50 TV vrtić: Pjesnik
07:00 Krtić prikazuje: Veterinar, Kućni ljubimci, Dlake (R)
07:04 Danica i bubamara
07:09 Profesor Baltazar: Igrati se lovice
07:14 Ninin kutak: Kućno kazalište lutaka
07:20 Pustolovine Prudence Petipas, crtana serija
07:50 Batman i hrabri superjunaci
08:15 Vatrene kugla , serija
08:37 Školari obavještajci
09:00 Školski sat
09:35 Navrh jezika
09:45 Svaki dan dobar dan (R)
10:25 Dr. Oz
11:05 Phil Spencer: Tajni agent za nekretnine , dokumentarna serija
11:55 Divlji u srcu , serija
12:40 Nordijska kuhinja Tareqa Taylora , dokumentarna serija
13:05 Nakon svih ovih godina, kanadski film
14:30 Hot spot: Antonija Šola & Žera - Svaki dan je put
14:50 Edgemont , serija
15:15 Nebesko plavetnilo
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:05 Navrh jezika
17:15 Garaža
17:45 Novi dom, novi život - dokumentarna serija
18:15 Svaki dan dobar dan
18:55 Dr. Oz , talk show

19:35 TV vrtić: Pjesnik
19:45 Danica i bubamara
19:50 Ninin kutak: Kućno kazalište lutaka
20:05 Top Gear
21:00 Amelie, francuski film
23:00 Završni udarac , serija
23:45 Fringe, na rubu - serija
00:30 Seks i grad
01:00 Noćni glazbeni program

06.25 RTL Danas, (R)
07.10 Aladdin
07.35 Moji džepni ljubimci
07.50 Virus attack
08.10 Snažne žene, serija
09.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
10.25 Odbačena, serija
11.00 Odbačena, serija
11.30 Villa Maria, serija
12.40 Pet na pet, kviz (R)
13.35 Tajne, serija (R)
14.45 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show (R)
16.30 RTL Vijesti
16.45 Cobra 11, akcijska serija
17.35 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Tajne, dramska serija
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.00 RTL Vijesti
23.20 Mamin novi frajer, igrani film
01.10 Vulkan, igrani film, akcijski (R)
03.05 Astro show
04.05 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

SRIJEDA 7.5.2014.

06:37 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:15 Rijeka Moselle: Od izvora do ušća, dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim
13:20 Reporteri
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
16:00 Kralj vinograda , serija
17:00 Vijesti
18:20 Eko zona
18:50 Kazalište u kući
19:30 Dnevnik

20:06 Loto 7/39
20:11 Seoska gozba, gastroputopis
21:00 Paralele
21:30 Pola ure kulture
22:00 Domovina , serija
23:00 Dnevnik 3
23:35 Essential Killing (Ubojstvo iz nužde), poljsko-norveško-irsko-madžarsko-francuski film - Kino Europa
01:00 Što vas žulja?
01:45 Društvena mreža
03:00 Reprizni program
03:25 Paralele
03:55 Pola ure kulture
04:25 Eko zona
04:55 Hrvatska uživo
05:55 Ljubav u zaleđu, serija

05:24 Najava
05:27 Moć sudbine, telenovela
06:09 Moć sudbine, telenovela
06:52 TV vrtić: Izgubljene stvari (R)
07:05 Detektiv za grafite, (R)
07:20 Pustolovine Prudence Petipas, crtana serija
07:50 Batman i hrabri superjunaci
08:15 Vatrene kugla , serija
08:37 Školari obavještajci
09:00 Školski sat
09:30 EBU dokumentarci - Izazovi
09:45 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija (R)
10:00 Split: Blagdan sv. Dujma, prijenos procesije i mise
12:00 Divlji u srcu , serija
12:45 Nordijska kuhinja Tareqa Taylora , dokumentarna serija
13:15 Prašinari, kanadski film
14:50 Edgemont , serija
15:15 Nebesko plavetnilo
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 EBU dokumentarci - Izazovi (R)
17:15 Generacija Y
17:40 Novi dom, novi život
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Dr. Oz , talk show
19:30 TV vrtić: Izgubljene stvari (R)
19:43 Detektiv za grafite(R)
20:05 Latino Amerikanci: Ekvadorci, dokumentarna serija
21:00 Wall Street, američki film
23:05 Završni udarac , serija
23:50 Fringe, na rubu - serija
00:35 Seks i grad
01:05 Noćni glazbeni program

06.25 RTL Danas, (R)
07.10 Aladdin
07.35 Moji džepni ljubimci
07.50 Virus attack
08.10 Snažne žene, serija
09.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
10.25 Odbačena, serija
11.00 Odbačena, serija
11.30 Villa Maria, serija
12.40 Pet na pet, kviz (R)
13.35 Tajne, serija (R)
14.45 Tri, dva, jedan - kuhaj!
16.30 RTL Vijesti
16.45 Cobra 11, akcijska serija
17.35 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Tajne, dramska serija
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.00 RTL Vijesti
23.20 Kost, serija
00.15 Kost, serija
01.15 Kost, serija
02.10 Astro show,
03.10 RTL Danas, (R)
03.50 Kraj programa

ČETVRTAK 8.5.2014.

06:37 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:12 Ništa na Zemlji
11:12 Što vas žulja?
11:45 Abeceda zdravlja
12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim
13:18 Paralele (R)
13:48 Reporteri
14:18 Abeceda zdravlja
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
16:00 Kralj vinograda , serija
17:00 Vijesti
18:20 Turistička klasa
18:50 Kazalište u kući
19:30 Dnevnik
20:06 Večer na 8. katu
20:56 Labirint
21:45 Domovina , serija
22:45 Dnevnik 3
23:20 Drugi format
00:50 Što vas žulja?
01:35 Društvena mreža
02:50 Labirint
03:35 Abeceda zdravlja (R)
03:45 Drugi format
04:25 Turistička klasa
04:55 Hrvatska uživo
05:55 Ljubav u zaleđu, serija

05:25 Moć sudbine, telenovela
06:07 Moć sudbine, telenovela

06:50 TV vrtić. Narodni običaji
07:00 Profesor Baltazar: Krojač Silvestar
07:10 Laboratorij na kraju svemira: Muzičke čaše (R)
07:20 Pustolovine Prudence Petipas, crtana serija
07:50 Batman i hrabri superjunaci
08:15 Vatrene kugla , serija
08:37 Školari obavještajci
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:45 Svaki dan dobar dan (R)
10:25 Dr. Oz , talk show
11:05 Phil Spencer: Tajni agent za nekretnine
11:55 Divlji u srcu , serija
12:40 Nordijska kuhinja Tareqa Taylora
13:10 Friends For Life, američki film
14:50 Edgemont , serija
15:15 Nebesko plavetnilo
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 Kokice
17:15 Močvarna staništa: Krila nad močvarom (1.dio)
17:45 Novi dom, novi život
18:15 Svaki dan dobar dan
18:55 Dr. Oz, talk show
19:35 TV vrtić:
19:45 Laboratorij na kraju svemira: Muzičke čaše (R)
20:05 Divlja Arabija: Dragulj Arabije, dok. serija
21:00 Ostani uz mene, američki film
22:30 Završni udarac , serija
23:15 Fringe, na rubu - serija
00:05 Seks i grad
00:35 Noćni glazbeni program

07.10 Aladdin
07.35 Moji džepni ljubimci
07.50 Virus attack
08.10 Snažne žene, serija
09.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
10.25 Odbačena, serija
11.00 Odbačena, serija
11.30 Villa Maria, serija
12.40 Pet na pet, kviz (R)
13.35 Tajne, serija (R)
14.45 Tri, dva, jedan - kuhaj!
16.30 RTL Vijesti
16.45 Cobra 11, akcijska serija
17.35 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Tajne, dramska serija
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.00 RTL Vijesti
23.20 Bez traga, serija
00.15 Bez traga, serija
01.10 Kost, serija (R)
02.05 Kost, serija (R)
04.00 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

NASTUP U POVODU BLAGDANA

Uskrсни koncert zbora sv. Cecilija

U tjednu iza Uskrsa, točnije u srijedu 23. travnja, održan je uskrсни koncert zbora Sv. Cecilija u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici. Zbor koji okuplja, uvijek biva i o kojem skrbi s. *Mirjam*, po 24. je put održao uskrсни koncert. Publici su ponudili pregršt uskrsnog repertoara, koji su u prvom dijelu izveli uz pratnju orgulja, a drugi dio uz pratnju velikog Subotičkog tamburaškog orkestra. Na repertoaru u prvom dijelu, koji je pratila na orguljama s. *Mirjam*, našli su se *Canjuga*, *A. Vidaković*, *B. Duda*, *Halmos Laszlo*, *Milan Asić* i *Margita Cetinić*. Subotički tamburaški orkestar publici je izveo prazničku skladbu *Zdravka Šljivca* »Praznična rapsodija«, a orkestrom je ravnila *Marijana Marki*. Na repertoaru s orkestrom našli

su se sljedeći skladatelji: *Pintarić*, *Adamić*, *Leščan*, *Kinderić* i *Dugan*. Neke od izvedenih pjesama često se čuju u crkvama, na misi, pučki pjevane, te ih je publika rado zapjevala sa zborom. One manje

poznate, ali jednako lijepe, izazvale su pozornost svojim prekrasnim tekstovima, kao i melodijama. »I čuvam vatru svoga srca, i sanjam kad će cijeli svijet, u svjetlu svoga uskrsnuća u raju, ubrat

prvi cvijet...« Nadajući se da ćemo jednog dana zaslužiti mjesto u raju, srkbit ćemo svoju ulaznicu dobrim djelima, životom, slaveći Gospodina pjesmom, glazbom...

M. P.

PREDSTAVLJANJE LEKSIKONA PODUNAVSKIH HRVATA – BUNJEVACA I ŠOKACA U BAČU

Rudarski posao

Josip Štefković, Ivan Gutman, Slaven Bačić i Željko Pakledinac

HKPU »Zora« iz Vajske organizirala je predstavljanje 12. sveska Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca u Baču. Predstavljanje je održano prošloga petka u župnoj dvorani sv. Pavla, gdje se okupilo 20-ak mještana, te gostiju iz Vajske, Plavne, Bođana. Budući da je Leksikon predstavljen već u svim mjestima općine Bač gdje žive Hrvati, ovo je

sada početak drugog ciklusa promocije u mjestima općine.

Svezak su predstavili glavni urednik Leksikona dr. sc. *Slaven Bačić* iz Subotice, bački župnik vlč. *Josip Štefković* i sveučilišni profesor, akademik *Ivan Gutman* i domaćin večeri *Željko Pakledinac*.

Dvanaesti svezak Leksikona obuhvaća dio slova K. Na 200

stranica, 53 autora obradila su ukupno 186 natuknica – od šokačke igre »kabatulja« pa do opsežnog članka »književnost«.

»Ovo je ukupno 54. predstavljanje Leksikona. U Baču je prvi put predstavljen 2007. godine. Ovaj Leksikom je rudarski posao. Treba mnogo truda da se napiše 20-ak rečenica«, kazao je *Slaven Bačić*.

Prof. Gutman je, među ostalim, rekao: »Ja sam veliki fan i navijač ovog Leksikona. Smatram kako je to nešto veliko i da je tu skupljeno mnoštvo podataka. Tehnologija je jako napredovala. Prije 100 godina nitko nije imao telefon, sada svi imaju mobitele, koriste internet, a prošlost polako odlazi u zaborav. Neke stvari se više niti ne upotrebljavaju. Zato ovaj Leksikon čuva riječi, pojmove, nazive, kojima prijeti nestanak, a na ovakav način će se sačuvati od propasti«, kazao je Gutman.

Župnik vlč. *Josip Štefković*, kao aktivni suradnik Leksikona, govorio je o načinu rada na njemu. Potom se usredotočio na natuknicu kalendar, pri čemu je naveo neke zanimljivosti koje su, također, nepoznate široj javnosti. Spomenuo je i neke ličnosti koje je pronašao, primjerice tri člana obitelji *Kesejić*.

Pjesnik *Josip Dumendžić Meštar* iz Bođana, te pjesnikinja *Tonka Šimić* iz Plavne, uljepšali su ovu večer s nekoliko izabranih pjesama.

Z. P.

NOGOMET

Novi poraz Zrinjskog

SUBOTICA – U malom lokalnom derbiju Gradske lige Subotice, Lokomotiva je kao gost savladala Zrinjski 1932 rezultatom 3:1. Unatoč porazu »plavo bijeli« su ostali na šestom mjestu s 23 boda, a sljedeći susret igrat će kao gosti protiv Bratstva iz Ljutova u nedjelju 4. svibnja od 17 sati.

Senta – Bačka 1901 3:1

SENTA – Nogometaši Sente savladali su Bačku 1901 rezultatom 3:1 u 23. kolu Srpske lige skupina Vojvodina. Prilikom za nove bodove momčad najstarijeg kluba u državi imat će u subotu 3. svibnja, kada od 16.30 dočekuju na svom terenu dočekuje momčad Radničkog iz Sombora.

Oslabljeni Sončani uzeli bod favoritu

SONTA – Sončani su u 23. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula pred osamdesetak svojih navijača dočekali još jednog favorita, ekipu Rusina iz Ruskog Krstura. Gosti su od početka imali inicijativu, a već u 20. minuti došli su u prednost. Iako su plavi igrali s pojačanom obrambenom formacijom, velike probleme stvaralo im je odsustvo »kartoniranih« Kljajića i Krpjana.

No i pokraj svih prigoda gostujućih napadača, na odmor se otišlo uz rezultat 0 – 1. U nastavku gosti pojačavaju pritisak, ali su plavi u jednom munjevitom protunapadu zgoditkom Komadine poravnali u 55. minuti. Do samog kraja utakmice gosti su napadali, ali ni iz najidealnijih prigoda nisu uspjeli probiti Dinamovu fanatičnu obranu. U posljednjim trenucima utakmice Komadina je bio u velikoj prigodi za postizanje pobjedonosnog zgoditka, koji bi Sončanima osigurao veliko slavlje, no sudac Kiršner zaustavio je tu akciju i odsvirao kraj, uz konačni rezultat od 1 – 1 (0 – 1). Ovim remijem, iako su zbog prošlotjednog slučaja kažnjeni službenim rezultatom od 0 – 3 i dodatnim oduzimanjem 2 boda, plavi su trenutačno na 10. mjestu. Monoštorci su na svojem travnjaku bili nemilosrdni. Goste iz Ratkova isprašili su sa 7 – 0 i zadržali visoko 4. mjesto na tablici.

I. A.

RUKOMET

Tajfunke protutnjale kroz Odžake i Bač

ODŽACI, BAČ – U prvenstvu Treće lige Srbije, skupina Srijem – Južna Bačka, cure iz ŽRK Sonta odigrale su tri prvenstvene utakmice u samo osam dana. Poslije teškog poraza u 12. kolu od Tikvare iz

Bačke Palanke na svojem parketu, već u srijedu su igrale »prekovremeno«. U zaostaloj utakmici 11. kola gostovale su kod ŽRK Odžaci. Sončanke su igrale odlično i poput tajfuna protutnjale parketom sportske dvorane u Odžacima. Na vratima je briljirala oporavljena »jedinica« Silvija Fabijanov, a Jelena Danilović se vratila na svoju

standardnu poziciju. Poslije početne prednosti domaćih, »Tajfunke« su već u sljedećem napadu poravnale, a ubrzo i preokrenule rezultat. Za razliku od prethodne utakmice igrale su kolektivno, što pokazuje podatak da je čak 9 igračica postizalo pogotke, najviše Miloš 7, Vidaković 6 i Sopi 5. Konačni rezultat ŽRK Odžaci – ŽRK Sonta 13 – 28 (5 – 12) vjerojatno bi bio i veći, da u posljednjih deset minuta trener prof. Goran Matić u igru nije uveo mlade rukometašice s klupe za pričuve. U redovitom, 13. kolu na gostovanju u Baču, iako oslabljene neigranjem četiriju prvotimki nisu dopustile iznenađenje. Na odmor su otišle s prednošću od 11 zgoditaka, a onda su uslijedile igre sudaca s isključenjima. Već u 32. minuti stup obrane Sanja Vidaković diskvalificirana je zbog trećeg ??? i u suzama je napustila parket. U konačnom zbroju domaće rukometašice su imale dva, a Sončanke devet isključenja. I pričuve su u drugom dijelu igre dobile zamjetnu minutažu, pa je domaća ekipa ipak uspjela malo ublažiti poraz, uz konačni rezultat ŽRK Eret – ŽRK Sonta 13 – 21 (7 – 18). Najefikasnije su bile Miloš s 9 i Sopi s 5 pogodaka.

I. A.

STOLNI TENIS

STK Spartak prvak države

Kadeti Stolnoteniskog kluba Spartak novi su ekipni prvaci Srbije. Mladi Subotičani ostvarili su sve tri pobjede i uvjerljivo osvojili naslov prvaka. Najveća neizvjesnost bila je u susretu protiv Temerina u trećem kolu, koji je završen pobjedom Spartaka 3:1. Osim

Temerina pobijedili su još i STK Stak i STK Čoka. Ekipu Spartaka sačinjavali su: Nikša Martinović, David Havedić, Bence Bogнар, Denis Kovačević, Mate Rekecki i Aleksandar Čokić. Ekipu su predvodili treneri Mirko Gavrilović i Branko Brstina.

SIGMUND ZIGGY BOGDAN, VATERPOLIST I SPORTSKI DJELATNIK

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Sigmund Ziggy Bogdan (prvi s lijeva)

Vaterpolom premošćujemo kontinente

Zahvaljujući nekadašnjem Subotičaninu, na naše su prostore stigli mladi Brazilci i Peruanci

Po drugi puta u samo nekoliko mjeseci Sigmund Ziggy Bogdan je u posjetu rodnom gradu, a oba dolaska u Suboticu vezana su uz vaterpolo. Preciznije, zahvaljujući nekadašnjem igraču Spartaka, Bečeja, Vojvodine i nekoliko inozemnih momčadi, a danas stanovniku Rio de Janeira, na sjever Bačke su prvo stigli mladi brazilski vaterpolisti, dok je ovoga puta posredovao u dolasku peruanske momčadi.

Iako mu je raspored ispunjen brojnim obvezama, a slobodno vrijeme ograničeno kratkim boravkom doma, Ziggy se rado odazvao našem pozivu za razgovor.

»Vaterpolo je već godinama neraskidivi dio moga života, još od vremena kada sam kao aktivni igrač igrao u nekoliko domaćih klubova, a potom otišao u Italiju. Uslijedio je odlazak u SAD, pa prekid aktivnog igranja, da bih se potom oprobao u trenerskom pozivu i nekoliko godina radio u srednjoj školi 'St. Andrew' na Floridi. Preseljenjem u Rio de Janeiro ponovno sam se aktivirao

u vaterpolu, pa sam sada u ulozi sportskog djelatnika i svojevrsnog posrednika između latinoameričkog i našeg vaterpola. Posjeti mladih Brazilaca i Peruanaca rezultat su lijepe suradnje koja se počinje razvijati«, pojasnio je svoju novu vaterpolo ulogu Sigmund Bogdan, izvan naših granica mnogo poznatiji kao Ziggy.

VATERPOLO U RIO DE JANEIRU

Kada se sportski spomene Brazil, normalna prva reakcija je nogomet, dok su svi ostali sportovi jako daleko od trona popularnosti. No, uskoro će Rio de Janeiro biti domaćinom sljedećih Olimpijskih igara (2016.) i brojni manje popularni sportovi u ovoj mnogoljudnoj zemlji dobit će veću pozornost javnosti. I naravno, među njima i vaterpolo.

»Predstojeće Olimpijske igre u velikoj mjeri pomažu popularizaciji vaterpola u Brazilu. Iako nema veliku tradiciju, niti vrednije rezultate, ovaj vođeni sport ima svoje poklonike. Naravno,

zbog svoje specifičnosti i potrebne infrastrukture po pitanju bazena, iziskuje znatno više ulaganja u odnosu na druge znatno popularnije i za treniranje jeftinije sportove. No, s obzirom na blagu klimu i idealne vremenske uvjete, sezona na otvorenom praktički traje tijekom cijele godine. Tako sam se i ja ubrzo po dolasku u Rio, odakle je rodom moja supruga, brzo uključio u vaterpolo krugove i tako je došlo do ovog mog angažmana u povezivanju Srbije i latinoameričkog vaterpola. Srbija je zemlja svjetske vaterpolske klase i mladim vaterpolistima s američkog kontinenta predstavlja veliku inspiraciju i prostor za učenje i napredovanje.«

HRVATSKA I CRNA GORA

Nakon odličnih trenerskih rezultata za vrijeme rada u SAD-u, Sigmund ni u Brazilu ne može bez bazena i vaterpola.

»Iako trenutačno nisam trenerski aktivan, prihvatio sam poziv organizirati ove studijske posjete, prvo Brazilaca, a potom

i Peruanaca na ove naše prostore. Za srpanj je već planiran dolazak u Hrvatsku i Crnu Goru, koje su također svjetske vaterpolske velesile. Najvjerojatnije ćemo ići u Dubrovnik, grad višestrukog europskog šampiona Juga, a bude li prilike volio bih Peruance odvesti i do Splita, koji također ima dva renomirana kluba. U svakom slučaju, ovakvi sportski posjeti puno znače za razvoj i unapređenje vaterpolskog sporta na američkom kontinentu«, najavio je Ziggy Bogdan.

DOJMOVI GOSTIJU

Kako ovi naši prostori izgledaju mladim vaterpolistima iz Brazila i Perua?

Putem interneta svi su se prethodno dobro informirali o zemlji u koju dolaze, a kako je posjet mladih Brazilaca bio u vrijeme siječnja, imali su priliku osjetiti i ovu našu zimu, što je njima posve nepojmljivo. Također, kako je tada u nas vrijeme brojnih slavlja i uličnih fešti, doživjeli su nešto što imaju u svom Rio de Janeiru, ali na naš specifičan način. I bili su više nego zadovoljni. Kako vaterpolom, tako i turističkim ugođajem.

USPOREDBA - RIO I SUBOTICA

Na koncu, pitanje za kraj se nameće samo po sebi. Kako bi Ziggy usporedio svoj rodni grad i grad u kojem trenutačno živi?

»Po stilu življenja moglo bi se reći kako su vrlo slični, uz veliku razliku što blaga, topla klima u Rio de Janeiru omogućuje život uz znatno manje troškove. Također, tu je i poznati 'plaža moment', jer je tamo puno toga vezano uz odlazak na plažu i provođenje dosta slobodnog vremena uz prekrasno more. S druge strane i Subotica ima svojih čari, koje svi koji sa strane dođu vrlo brzo otkriju i rado se vraćaju«, diplomatski je odgovorio bivši vaterpolist i sadašnji uspješni sportski djelatnik Sigmund Ziggy Bogdan.

POGLED S TRIBINA

Cibona

Završni redovi »Pogleda« od 4. travnja (HR br. 574), kojima je najavljivan predstojeći Final four ABA lige u Beogradu, glasili su: Tko će zaigrati u finalu? Vidjet ćemo. Cibona i Cedevita. Zašto da ne...

I vidjeli smo sve u proteklih nekoliko beogradskih dana. Nezaboravnih dana za povijest hrvatske klupske košarke, koja proživljava zbilja teške dane. No, krenimo redom.

Iznenadjenje broj 1: Četvrtak 24. travnja – prepuna Kombank Arena. Cibona pobjeđuje favoriziranu Crvenu zvezdu, objektivno najbolju momčad ligaškog dijela Regionale košarkaške lige (samo 4 poraza tijekom cijele sezone).

Iznenadjenje broj 2: Petak 25. travnja – Prepuna Kombank Arena. U dramatičnoj završnici, preciznije u posljednjoj sekundi i šutu u trenucima isteka vremena, Cedevita pobjeđuje favoriziranu (još jednom) Partizan.

Nedjelja 27. travnja – Prazna Kombank Arena. Hrvatsko finale završnog turnira ABA lige.

Cibona – Cedevita.

I još jedno iznenadjenje. Cibona pobjeđuje favoriziranu Cedevitu (još jedan poraz favoriziranih) i prvi puta u svojoj bogatoj šampionskoj povijesti osvaja naslov najbolje momčadi Regionalne košarkaške lige.

Pobjedama u polufinalnim duelima, Cibona i Cedevita nisu samo izborili plasman u veliko finale, nego i izravni plasman u natjecanje Eurolige, najvažnije i najprofitabilnije europsko natjecanje.

Natjecanje koje doslovce život znači za budućnost i financijsko poslovanje svakog imalo ozbiljnijeg košarkaškog kluba.

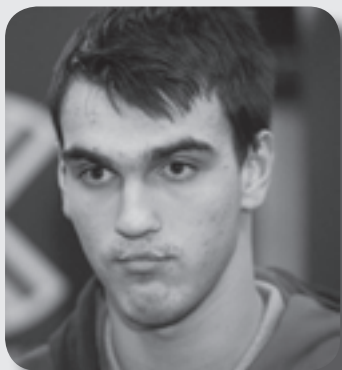
Pobjedom na Final fouru Cibona je pokazala što znači prkos najgoroj financijskoj situaciji u povijesti kluba. Prkos prema činjenici da igrači nisu dobili šest posljednjih plaća, da ih je tijekom ove sezone napustilo nekoliko standardnih kvalitetnih igrača (vidi prvu stavku op.a.) i konačno da im tijekom cijele sezone rezultati baš i nisu išli naruku.

Ali, vukovi s Tuškanca su pokazali svoj »vučji« karakter. I pokazali zube svima.

Financijskoj nemaštini, odbjeglih igračima, i na koncu, prvo Crvenoj zvezdi, a potom i Cedeviti u velikom finalu.

Cibona je nošena krilima Darija Šarića, najboljeg igrača Final foura, ali i maksimalnim zalaganjem svih koji su zaigrali u Kombank Areni, ponovno zasjala svojim šampionskim sjajem. Sjajem od koga je svojevremeno strepjela cijela košarkaška Europa.

D. P.

NOGOMET

Dinamo prvak

Po deveti put uzastopce momčad Dinama iz Zagreba osvojila je naslov nogometnog prvaka Hrvatske. I kako to biva, nekoliko kola prije kraja prvenstvene utrke. Stoga i neodlučni rezultat u zagrebačkom derbiju protiv Lokomotive (1:1) i nije neko iznenađenje za susret koji nije imao nikakvog natjecateljskog značaja za modre.

Ostali rezultati 33. kola: Slaven – Hajduk 3:0, Split – Rijeka 2:2, Istra 1961 – Osijek 0:0, Hrv. dragovoljac – Zadar 2:1.

Tablica 1. HNL: Dinamo 78, Rijeka 64, Hajduk 59, Split 51, Lokomotiva 48, Istra 1961 38, Zadar 32, Slaven, Osijek 28, Hrv. dragovoljac 26.

KOŠARKA

Šarić MVP Final foura

Mladi košarkaš Cibone utkao je 44 koša, 26 skokova, 13 asistencija u trijumf svoje momčadi i zasluženio osvojio naslov najboljeg igrača završnog turnira četiriju prvoplasiranih ekipa regularnog dijela prvenstva ABA lige.

TENIS

Čilić zaustavljen u četvrtfinalu

Japanac Kei Nishikori pobijedio je Marina Čilića (6:1, 6:3) u četvrtfinalu ATP turnira iz 2. serije 500, igranom prošlog tjedna u Barceloni. Za utjehu prvom hrvatskom reketu ostaje spoznaja kako je poražen od kasnijeg pobjednika turnira.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Odmor u Vrbovskoj, otok Hvar, povoljno. Tel.: 063 7139337.

Prodajem 3 motike placa (2 km udaljen) iza Crvenog sela, blizu somborske ceste (10.000 eura) Tel.: 024 532570.

Prodajem čutke, stol, stolice, razna bunjevačka ruha: sefire, sukna, pregače, kapute s peržijanom, dunju, marame, ponjave, čaršave, muške čakšire, čizme (br. 43) i sl. Tel.: 024 528682.

Prodajem dvorišni stan 43 m² u Petrovaradinu. Tel.: 060 5450440.

Prodajem štrikači stroj stolni »Empisal«, skoro nov. Tel.: 5742-136 Odžaci.

Povoljno izdajem manje skladište, podrum i tavanski prostor, veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u subotici. Tel.: 064 9640745.

Prodaje se nov el. štednjak s ravnom pločom, 2 felne s čeličnim prstenovima za kamionsku prikolicu, rolere, bijele i roze leandere. Tel.: 024 532570.

Naprodaj moderna ekskluzivna prelijepa italijanska vjenčаница, tepih i staze. 024 528682.

Prodajem metalni kavez za gajenje pilića s hranilicama. Tel.: 024 453-5319.

Prodajem klasični kauč sa naslonom u dobrom stanju ručne izrade, tapacirain. Tel.: 024 453-5319.

Izrađujem hrastove čamce, nekoliko tipova, od 3 do 6 metara dužine. Prijevoz po dogovoru. »Novogodišnja akcija« - vesla - bijeli barski jasen. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064 3467056. www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Prodaje se garaža u sklopu stambene zgrade na Radijalcu, A. M. Tita 26/b s priključkom na grejanje, vodu i struju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem zob, deblo oraha i kruške, muške čakšire i kožne čizme, rojtoš i plišane marame, stol na razvlačenje sa stolicama. Tel.: 024 532-570.

Tečajevi italijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem 4 sobnu kuću na tihom i mirnom mjestu u Velikom Radanovcu, autobus na 400 m. Gradska voda, telefon, plin. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. (cijena 50.000 eura) Tel.: 064 1759512.

Prodajem nov dvoiposoban stan na I. katu 70m². Garaža i podrum, u ulici Bore Stankovića u Subotici. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. Stan je sređen. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću novu katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalnim priključcima i CG u centru Sombora. Tel.: 025 5449 220 ili 064 2808432.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Prodajem ormar - kredenac za dnevnu sobu - sa stolom, stolicama i »virangašima«, muško tamno odijelo (kaput, prsluk i čakšire) i šešir. Tel.: 024 532570.

Povoljno prodajemo 3.850 m² građevinskog zemljišta kod bazena Dudova šuma u Subotici za gradnju 2 kuće, može za teniske terene, sadnju vinograda ili voćnjaka, sve pogledati u Ulici Pere Popovića Age. Kontakt: 063 7668808, e-mail: leanikolas17@yahoo.com

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Prodajem automobil Opel Astra coupe bertone 1,8 2003. Tel.: 024 754760.

Prodajem štrikači stroj stoni »Empisal« skoro nov. Tel.: 025 5742136.

Prodajem traktorsku prskalicu RAU 440 litara, paraču od 47 krila s krimerima, kembriž valjak (2 m širok iz jednog dela) - vučni. Tel.: 024 532570.

Prodajem lijepu 182 m² kuću u turističkom gradu s jezerom Slavonska Orahovica, Hrvatska. Vrijedi pogledati. Plin, telefon, zračna banja, blizu planine Papuk. Tel.: 00385 33 673076 ili 063 7668808. E-mail: leanikolas17@yahoo.com

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Prodajem stare cigle - velikog formata, cijele polutke, povoljno (15 din/kom). Tel.: 024 532570.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi« VAŽI DO 9.5.2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC »Bunjevačko kolo«, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8-14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražan Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražan Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: 50 GODINA BRAKA

Pola stoljeća ljubavi

U vrijeme priprema za dolazak Spasitelja osobito svečano bilo je u obitelji Mihaljev iz Sonte, Stipana (74) i Ane (68), rođene Domić. Na dan 11. travnja 2014. godine, misom u crkvi sv. Lovre u Sonti obilježili su pola stoljeća zajedničkog života. Misno slavlje predvodio je njihov prijatelj i uzvanik, bivši sončanski župnik vlč. Dominik Ralbovsky, a suslavio je sadašnji, vlč. Josip Kujundžić. Na isti dan davne 1964. godine, tada mladi Stipan i još uvijek malodobna Ana zasnovali su svoju obitelj. »U vrlo mladu Anu zagledao sam se prije odlaska u vojsku. Bila je prava ljepotica, a mojoj sreći nije bilo kraja kad mi je počela uzvraćati poglede. Sve je prekinulo moje služenje

vojnoga roka, jedina veza bila su nam pisma. Doslovce, u vojsci sam živio od pisma do pisma moje Ane. I, kad sam se početkom 1964. godine 'skinuo', oboje smo spoznali kako više ne možemo čekati, a kako naši roditelji nisu imali ništa protiv, zakazali smo i vjenčanje«, prisjeća se Stipan. »Po krštenici, trebalo je pričekati još pola godine, no mladost je nestrpljiva, pa sam, kako se u Sonti tada govorilo, kupila godine. U proteklih 50 godina bilo je svega, i lijepoga i teškoga. No, kako nam je župnik rekao na vjenčanju, bili smo odani jedno drugom i u zdravlju i u bolesti i kad je bilo lijepo, a osobito kad bi nas pritisle teškoće. Voljeli smo se i poštovali, uvijek smo jedno drugom bili na prvom mjestu, a sreću su nam upotpunili naši sinovi. Sada nam dane uveseljavaju unučad. Imamo ih petero, skupa se radujemo svakom njihovom uspjehu«, dodaje Ana. Za njima je pola stoljeća odanosti jednoga drugom, pola stoljeća odanosti svojoj obitelji. Sinovi Siniša i Nedeljko sa svojim obiteljima bili su im, kao i uvijek u proteklih godinama, najdraži gosti. Na upit koji je recept za tako dug i sretan brak, oboje su se od srca nasmijali. »Nema tu nikakvog posebnog recepta. U početku svakoga braka na prvom mjestu je ljubav. No, danas veliki broj mladih sagori odmah u toj početnoj ljubavi i čim naiđu prve teškoće, brak im se raspadne. Mi smo skupa preživjeli i lijepe i teške trenutke i uvijek smo jedno drugom bili oslonac i, kad je trebalo, utjeha. Tako smo u ljubavi i međusobnom uvažavanju do sada potrošili polovicu stoljeća, a tako ćemo i dok nas smrt ne rastavi«, završava priču Ana.

Ivan Andrašić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Od svetaca do svetaca

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi. Mi jevo ode, na kraj Ivković šora na dolu baš postajali malo s sijanjom kuruza. Ta ugrijeđu se ove rđave mašine, a i mi se malo moramo okripit, popit malo koju litru dobrog vina i prodivanit koju kako Bog zapovida. Ode

smo baš posidali oko svetog Ivana što je privrnut tute u njivi već odavno, a nikako da ga kogod se siti opraviti i dignit pa da opet sav blista na radost prolaznika Malim Tavankutkim putom. Neg čeljadi moja, ja se taman ponado posli Uskrsa da će malo manje tribat trošit, a više radit, kad li sam zaboravijo pa počo spremat se na njivu, a ova moja me izružila: »Di si ti krenijo sad kad je Đurđev, a ni vako se ne sitiš zdravo njive.« Ja dovatijo kalendar, pa stvarno, danas je Đurđev, valja se samo sadit lubenice, a mi lubenice ne sadimo i ja ispo slobodan ko tica. Taman sam se počo češat od nevolje di bi mogo pobić, kad ide moj komšo Pere, ko da ga sam Svevišnji poslo da se malkoc izdivanimo i podilimo dvi litre vina i sodu. On još nije ni naslonijo biciglu na rovaš, pa će na me sav veso: »Jal komšo moj, di ćemo mi ove godine za Prvi svibanj, ta jevo sad će za koji dan, a mi se nismo izdogovarali kako triba.« Kažem ja njemu na to: »Ta idi Periša, šta ti je, baš si me nasmijo. Ta prija svibnja i to baš danas je Đurđev, a za koji dan i Markov, ta do svibnja imade još dva sveca.« Svećenje žita će sad, sitijo se i on, baš nije zdravo dositan, no nije ni čudo. Lane su ga prid jutro našli kod Albe iza šupe. Nije čovik trevijo kojim putom triba krenit, pa se nije ni tijo krećat da se ne zbuni, a i Albe ti je niki – opravijo tri puta oko salaša pa se i trizan čovik zbuni, a ne Periša. No, moram vam priznat čeljadi, ni ja nisam mrzijo taj Prvi svibanj – tamo mi nikako na tom slavljenju bilo zdravo lipo. Skupijo se sav pošten radnički svit, bijo svako veso, vodili smo dicu u zološki vrt na Palić, on ondak još bijo čist i lip, a sad je prandav i zelen ko čvorkova bara, ne mož čovik proć kraj njeg da mu ne smrdi ruvo na žabokrećinu. A i sve se nikako izopaćilo – bijo ja niki godine, a ono ova balavurdija dotirala niki skupe limuzine i motorbicigle, velike ko Perin ferčika, vijaje se oko te dice i fale ko šta imade i koliko desetina jevra vride. Meni bome bilo sramota s ovom mojom biciglom iz 56. i bit tamo pa sam lipo kazo: »Neš više Braniša vamo dolazit, ovo više nije za tvoj kako kažedu moderno 'status', ovo je sad za gospodu i to niku ne pravu gospodu već ovu novu, kapitalističku što imade drugačiji moto – 'Svoje ne damo, a tuđe očemo'.« Pa ja lipo sijo na biciglu i krenijo se natrag vamo varoši onom stazom za bicigle i to je već zdravo iskopana, sav sam šarhanj rastreso i istrvo toćak. Bože, mislim se kad bi prodali samo jedan taj skup motor cilu bi stazu opravili, al to neće bit. Ta staza je za sirotinju, ona ide na biciglama, a za nju je malo koga baš briga.

Pera i ja se dogovorili u dvi riči i bili na svibanj ode u Ivković šoru u šumici kod vatrenjače na dolu, bilo ića i pića i nikom nismo smetali...

Ajd sad zbogom čeljadi moja.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Kaki smo tude taki smo svudam

Bač Iva se ništa uzvrtošijo, svaj je ko šugav. Cure je jutros ispratijo na ajziban i otpravijo u varoš. Njegova ošla obit mater i svekrvu. Podne već davno prošlo, al ne osića ni glad. Okrene se vamo, okrene se namo, kuća prazna. Otide u stražnji dvor, nema ni Takse da mu se makar otare nuž nogu. Pada nikaka dosadna kišica, pa se vada i on zavuko nigdi u slamu jel pod drnjak, pa drimlje. Kercka posla. Bela u kočaku napravila krtog, pa i ona spava, ope je suprasna. Isapijo je da će se prasiat brzo potli Srca Isusovoga. Baš kako triba. Ako Bog da da bude sriće, prašci ćedu bit za prodat kad curama bude najviše tribalo. Taman se krenijo natrag u pridnji dvor, otvoru se vraca. Došo kum Tuna i oma sijo za astalić u ganku. Veli on i njegova došli š posla, pa ona pristavila ručak, a mladi, ope, oma ošli u varoš ko njevi kumova, nisu se dugo vidli. »Evo, kume, vidim da si sam, pa ti moram malo obit, da ti vrane ne odnesu. A dono sam ti i nikaki viski, dobili od gosti za Uskrs. Samo, pravo da ti kažem, mene lipša tvoja dudovača«, veli kum Tuna. Bač Iva donese bocu i nalje dva polučka. »Pravo i kažeš, ni to za nas paore, ništa se i mene dudovača bolje škálja. Nego, kume, ništa ti moram pitat. Vidim da si na Uskrs bijo na Mise, al si potli brzo nesto, ko da od nikoga bižiš. A baš je prid crkvom bilo dosta naši što su za rata ošli priko, pa vidim da jim je dosta naši prilazilo pozdravit se, al ni bilo baš puno divana, svi su nikuda žurili. Ajd, u zdravlje!«, veli i kucne se š Tunom. »Bome, kume, nisam ja ni od koga pobigo, al nisam ni željan divana sonima što ka dojdū vamo nos držu jako visoko i ne znu kako bi nas gledali. Jesi ti primetijo štogoda ko nji?«, pita i dugačko se zagleda u bač Ivu. »Pa ne znam, kume, šta si tijo reč, znadem samo da su tamo i tvoja sestra i njezni, al isto tako znadem i da ti malo, malo pa ideš priko i koliko vidim uvik dobro natovariš kufer. A koliko sam zabardo, ona i njezni, otkako su ošli, još ni jedamput nisu bili ko tebe, a ne sićam se ni da su kadgoda tvojima dicama poslali makar malo mилоšće. Ko da ti je kuća šugava«, veli bač Iva i malo se bolje zagleda u kuma, a ko da mu je u oku vidijo i nikaku suzicu. »E, kume, vidiš, ja ko sestre otidem baram jedamput na misec i vidim svašta što ne bi tribo vidit. Eto, imade više naši što su ošli tamo, a kuće su jim baš kod njoje u komšiluku. Al što ni ni malo lipo, od nji niko ni š kim ne divani. A ka skimgod od nji staneš, taj oma grdi ne druge. Svakomu najde nikaku falinku, samo sebe ne. Zašto se srdu, ne znam, a sestru nikada nisam ni pito, šta bi vridilo, ka je i ona taka? Eto, zoto sam tako brzo i ošo doma, jel ne znam š kim se smijem divanit, a da noga drugoga ne uvridim«, veli kum Tuna i izdune polučak.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Goethe:** Lijepo je misliti, još ljepše znati, a najljepše je promatrati.
- **Dostojevski:** Svi ideali svijeta ne vrijede suze jednog djeteta.
- **Sartre:** Čovjek je osuđen biti slobodan.

KVIZ

Dragojla Jarnević

Koje je godine i gdje rođena hrvatska književnica i pedagoginja Dragojla Jarnević?
Gdje je stjecala naobrazbu?
U kojim je gradovima radila kao odgojiteljica u plemićkim obiteljima?
Pod čijim se utjecajem počela baviti književnošću?
Po čemu je znamenito njezino stvaralaštvo?
Kada započinje njezina aktivnost u pedagogiji?
Što je sustavno pisala od 1833.-1874. godine?
Kada je i gdje umrla?

Rođena je 4. siječnja 1812. godine u Karlovcu.
U Karlovcu i Grazu.
U Trstu i Veneciji.
Pod utjecajem Ivana Trnskog.
U domoljubnim i ljubavnim pjesmama koje su dio ilirskog prepoda.
Po povratku u Karlovac 1866. godine.
Dnevnik, kao svezu književnosti i života.
Umrle je 12. ožujka 1875. godine u Karlovcu.

FOTO KUTAK

Palić!

VICEVI

Pita sudac optuženog:

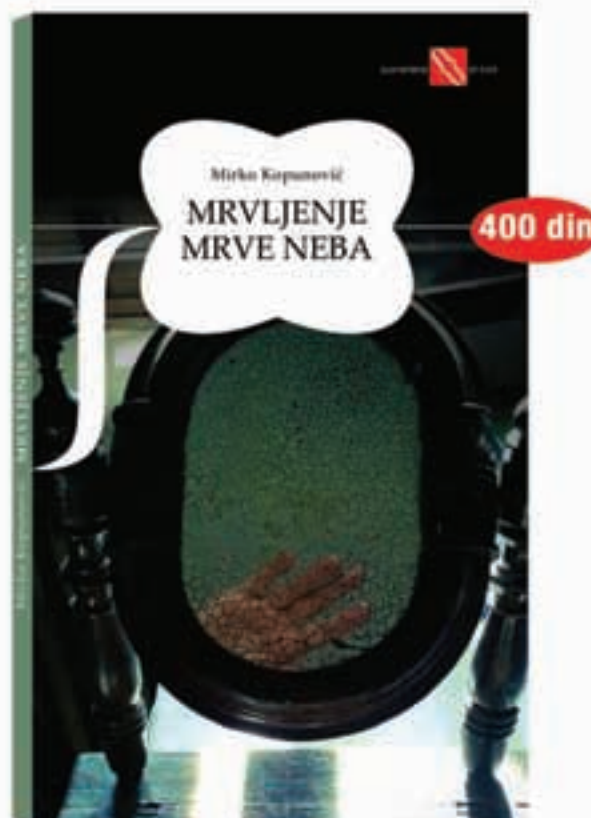
- Zašto ste razbili izlog i odnijeli zlatan nakit?
- Gospon sudac, na izlogu je pisalo iskoristite priliku! – odgovori optuženi.

Pita Perica učiteljicu:

- Je li Tihi ocean uvijek tih?
- Možeš li mi postaviti gluplje pitanje?
- Kad je umrlo Mrtvo more?

Lijepa lica dobre književnosti!
Nove knjige u nakladi NIU „Hrvatska riječ“.

Knjige se mogu nabaviti u NIU "Hrvatska riječ" po sljedećim cijenama:

U kompletu 4 knjige - 1.200,00 dinara

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

TURISTIČKA AGENCIJA "SUBOTICA-TRANS"
Sređinski put 84., 24000 Subotica
Icenca OTP mtrs broj 406/2010 od 24.02.2010.
PIB: 100960042, Matični broj: 08049548,
B.t.r. 205-179140-48 Komercijalna banka,
TELEFON: +381 24/555-466, FAX 556-548,
www.sutrans.rs, [turizam.sutrans.rs](mailto:ta.sutrans@gmail.com)
e-mail: ta.sutrans@gmail.com

Aranžman obuhvata:
Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
Degustaciju vina po programu
"Snemakio meze" u vinari Zivanović
Pratitelja grupe, lokalne vodiče.
Aranžman NE obuhvata: fakultativne i
ostale individualne troškove.

VINSKA CESTA VOJVODINE

Jednodnevni izlet - 14. lipnja

Cijena aranžmana po osobi: 2.500 din

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

Na blagdan Sv. Marka u Tavanakutu

Blagoslov Božji za rad i tiud čovjeka

Ovogodišnja »Družanca 2014« započela je blagoslovom žita 25. travnja, na blagdan Sv. Marka, na Erno selišu Balčević u Tavanakutu. Svečanu misu u crkvi presvetog Svrta Isusovog u Tavanakutu predvodio je biskupski župnik, msgr. Stjepan Berek, uz koncelebraciju msra. dr. Andreja Anušića, vč. Dragana Muharema i tavanakutskoga župnika pred. Franje Ivanosovića koji je naooio vešić broj vjernika iz Tavanakuta, Surovica i okolnih mjesta.

»Blagoslov žita se u svim crkvanima održava na blagdan Sv. Marka, ali sada se žito donosi u crkvu i svetenič blagoslovlja. U crkvi, gdje je bilo puno naroda, zajedno smo molili za blagoslov naša, a poslije toga smo blagoslovili rižu. Moja je želja da nam riže dobro noć, da nam ljudi budu radostni, zdravni i jedni drugima i dragone Boga«, kazao je msgr. Stjepan Berek. O aktivnostima novo osnovane Udruge bunjevačkih Hrvata »Družanca« msra. dr. Andreja Anušić, predsjednik udruge, obavio je: »Ovogodišnja Družanca 2014, organizirala će UFBH Družanca. Blagoslovom žita započeli smo ovogodišnje sntle Družance koje će se realizirati tijekom nekoliko mjeseci do kraja kolovoza. S tavanakutskim društvom HKPD »Meša Gubić« smo potpisali sporazum u vezi manifestacije Nukćenja naša. Družanca je naša, družanca je hrvatska i crkvena, ali mi je želimo raditi za sve građane našeg grada«.

Donacija ovogodišnje povete žita bilo je tavanakutsko HKPD »Meša Gubić«. Predsjednik društva Ladišev Subotić potpisao je zbog čega je ora udruzi pomula svoje imanje kao mjesto nultovanja naša 2014. »Nultamo se na prvaj manifestaciji Družance, na blagoslovu žita, na Erno selišu Balčević, gdje će se u sedmom mjesecu održati Nukćenje naša. Vratno je najbiti da smo se još prije dvije godine prijavili da bi taš domaćini ore manifestacije, jer će se u Tavanakutu u vrijeme XVII. sazna Prve koncepcije nativu ležnica stane održati i svetiški kongres stane Art strow festival«.

Nakon blagoslova žita, masej prisutni su svotim demovotna povući po stružak mladog blagoslovljenog žita. Anurim Benić, jedan od prisutnih mjestana Tavanakuta, priglasno je kazao se žito čupa i čupa u kuci, s vjetrom bašo će potpaci boljeni noli i prerasa na nivotna svitna koji su s te blagoslovljenim žito.

IDL

